

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

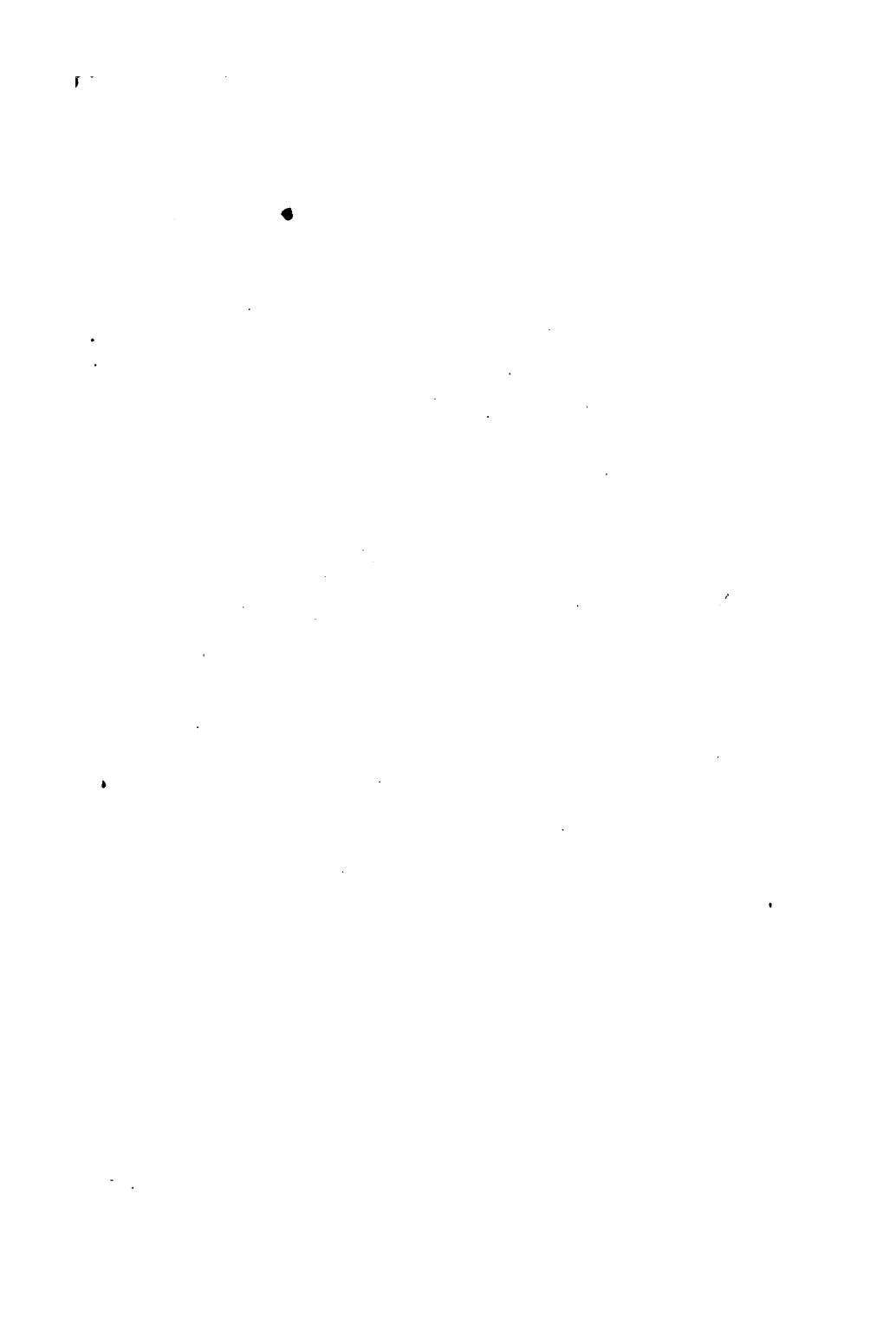
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

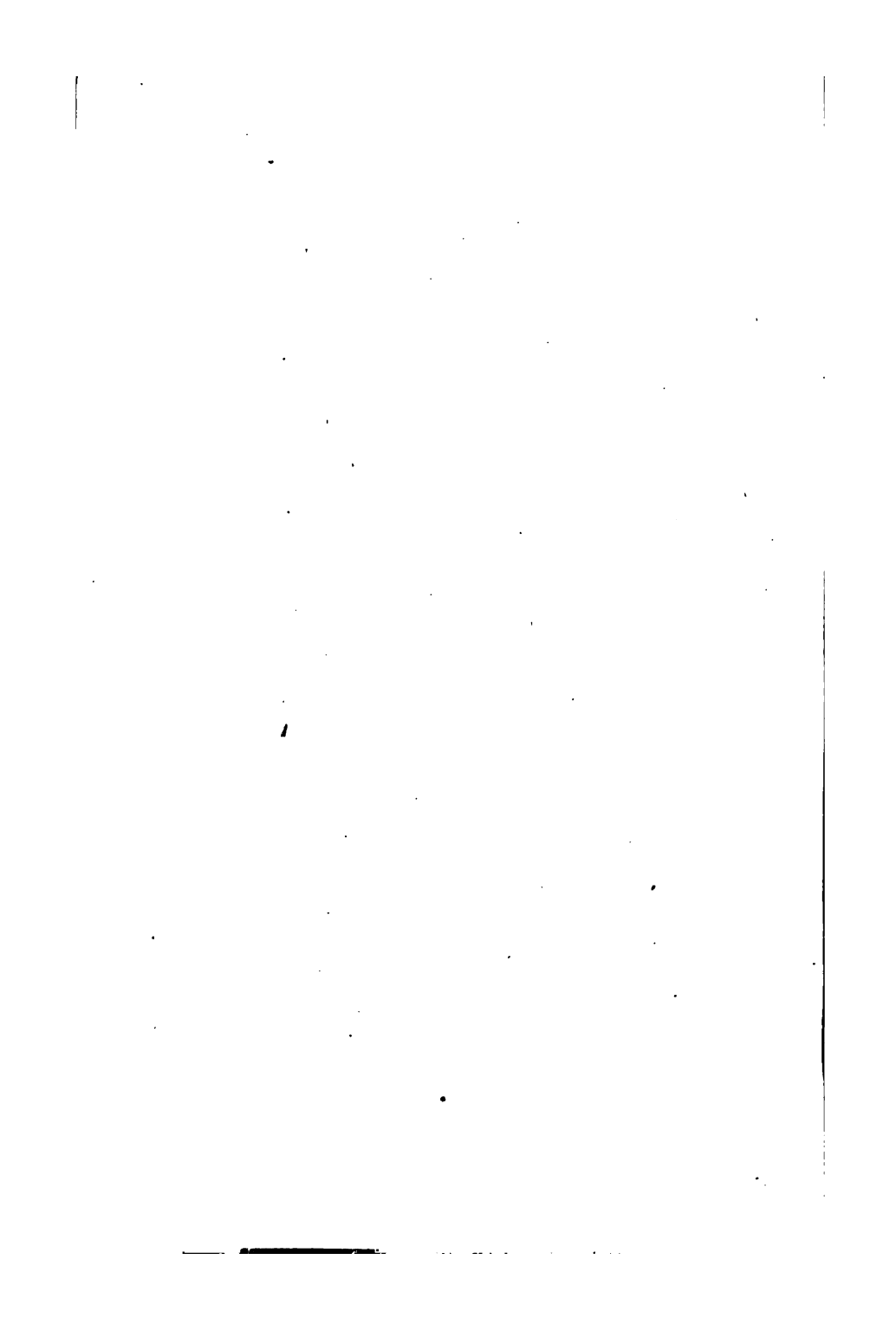
FRÄDERSDORFF'S
PRACTICAL INTRODUCTION
TO
DANISH OR NORWEGIAN

600094070Q

A
PRACTICAL INTRODUCTION
TO
DANISH OR NORWEGIAN
COMPOSED OF READINGS
ACCOMPANIED BY NECESSARY GRAMMATICAL REMARKS
AND REFERENCES
TO DR. RASK'S DANISH GRAMMAR

BY
J. W. FRÄDERSDORFF, PHIL. DR.
OF THE TAYLOR INSTITUTION, OXFORD.
(Author of a new Introduction to German and of an English-Greek
Phraseological Lexicon &c.)

WILLIAMS AND NORGATE,
14, HENRIETTA STREET, COVENT GARDEN, LONDON;
AND
20, SOUTH FREDERICK STREET, EDINBURGH.

1860.

303. c. 58.

47. 2. 6. 2

PREFACE.

THE original plan of this Introduction to Danish (Norwegian) was simply an elementary one, consisting of the first portion of the work, in which Grammar has been set forth and practically explained by a number of useful phrases taken from original authors, arranged in grammatical order after the different parts of speech. The author has however made certain additions, which may be instructive (especially to persons visiting Denmark, Norway or Sweden) consisting of extracts relative to ancient customs and manners which even at the present time can be distinctly traced as having been common at some period to England and Denmark or Norway, as well in a political and legislative as in a social and domestic point of view. This treatise, designedly brief as it is, will moreover be found to offer here and there points relating to comparative Etymology, in classing the Scandinavian along with the English and the cognate Germanic dialects.

The Danes (comprising the Norwegians) denied, for the most part, the original identity of their own language with the German, or, more properly speaking the Teutonic dialects, until Munch, himself a Norwegian, rendered an important service to the cause of comparative Etymology by pronouncing the Norwegian tongue to

be virtually a Germanic dialect, and this he did *historically* in his work entitled, "Norges Historie, i kortfatted Udtog" (Christiania 1856), to which the author of the present little treatise was induced to call attention in his lectures at the Taylor-Institution as being very useful and interesting as well in a historical as in a philological point of view, believing that the Danish and Norwegian dialects are highly important, if not equally so with the Anglo-Saxon, for purposes of etymological research in the English language.

With this view the author collected in former years, etymological notes in Scandinavian as well as in Dutch and German which he has hitherto abstained from publishing; one of them he ventures to give on the present occasion, relating to the derivation of the word *husband*, respecting which there seems to be a difference of opinion among scholars in this country.

Without pretending to affirm the correctness of the etymology proposed, he may still offer it as involving an *analogy* with other languages in its favour. He has copied the note from his original memorandum, partly altering it to suit the present occasion.

We may often trace in a language certain concrete notions as having given rise to subsequent abstract notions. Thus in Danish the forms *huus* or *hus* and the preposition *hos* (*with* or *by*) seem to have a common origin; so in English the preposition *by* (or the more ancient form *bye*, as in bye-law) corresponds to the Danish *Bye* (a town), signifying originally an inclosed place (A. S. and Dutch *tuin* a fence or inclosure, low German *tuun*, high German *Zaun*), this word *by* or *bye* is still retained in many names of towns in England, as Whitby, Appleby &c.

In support of the above etymological suggestion, we may also call to aid a more ancient language. Take the *written sign* or letter 𐐇 (*beth*) signifying a *house*, and thus involving the idea of *inclosing* or *encompassing*. In the progress of intellectual developement, abstract notions seem to have sprung up derived from visible objects; for instance the prefix — 𐐇 used with nouns, e. g. 𐐇 𐐇 𐐇, is representing the notion of *within* or *in*. According to the same analogy then the Danish huð, huð or hoð may be supposed to be identical. At any rate hoð is a *preposition*, and the word from which the English *husband* is taken is written both Husbond and Høsbond*) in Danish.

The second factor of the word has nothing in common with the Danish verb binde (*to bind*) but may be referred to a *contracted participial form* of the verb boe (*to dwell*). In this manner the word would convey the notion of “one dwelling with” (*cohabitans*) in the Latin metaphorical sense of *cohabitare*, to live together (as man and wife). This agrees with the German beiwohnen, to live with, but especially used to denote *conjugal* association. A like analogy may be found in the Greek συνοικέω, and συναλιζω *to dwell with*. The word Husbond is however used also in the more general signification in Danish of *Huusherre* (*master of the house*). We have to bear in mind that before the introduction of Christianity we find in the North different domestic manners prevailing, so that the term *Husbond* was a more *general* and extensive one, relating for instance to the *whole* of the female household. We read

*) The latter form is the oldest, as occurring in the old Danish law (according to Molbech).

of a separate establishment or partition for the women (egen Fruersstue for Quinderne), similar to the German Frauenzimmer, *lit. women's-room* *), which term is now used for a woman *individually*, so that the peculiarity of expression in the latter signification may in like manner be traced probably to peculiar domestic manners prevailing in former times, in Germany similar to those of the North, the old Normans and the Germans being originally one and the same people, according to Munch, and having the same manners and even religion in common **).

The example given is only one out of many which might be adduced to shew how interesting the language must be to Englishmen. — Should the present small treatise be received with any degree of public favour, a larger work partaking of a higher and more classical character than the present one exhibits may possibly be it's more worthy successor.

OXFORD, June 1860.

*) Respecting the word Frauenzimmer in a *collective* sense we may perhaps hint, by way of comparison, to the word "conclave" (*a room*) as conveying the notion of an *assemblage* of individuals.

**) Religionen havde Nordmændene tilsælles med Tydsterne med hvilke de og i det Hele vare besfægtede; thi begge disse Hovedfolk have oprindelig udgjort eet, men den Deel, vi kalde Tydsterne, er kun langt tidligere udbvandret fra det sælles Hjem i Østen. (Their religion the Northmen had in common with the Germans, with whom also they were on the whole affined, since both these nations originally constituted but one, only that portion which we now call Tydskerne [i. e. Germans] had emigrated much earlier from their common home in the East.)

INTRODUCTION.

1. There are in Danish (or Norwegian) but two genders, viz. the *common* (*masc.* and *fem.*) and the *neuter*.

2. The *definite* article in sing. for the *common* gender is *en*, for the *neuter* it is *et*; in plur. — *ne* (or *ene*) for both genders.

3. This *definite* article is *affixed* and *not* prefixed to the substantive, so for instance *Hest en* means *horse*, *Hest en*, *the horse*; but when we place this article (*en*) *before* it's noun and say *en Hest*, this would mean *a horse*, in a manner that *en* (*et*) is both a *definite* and *indefinite* article according to the position it holds either as a *postpositive* or *prepositive* article, for instance: *Skov*, *forest*; *Skoven*, *the forest*; *en Skov*, *a forest*.

In like manner the *neuter*: *Land*, *country*; *Landet*, *the country*; *et Land*, *a country*.

4. If however an *adjective* interferes, in that case the *definite* article is no longer *en*, *et*, but *den* (*masc.* and *fem.*), *det* (*neut.*) sing. and *de* in plur.; thus:

den gamle Skov, the old forest;
det skønne Land, the fine country;
de gamle Skove *), the old forests;
de skønne Lande *), the fine countries.

*) The final *e* is the *plur.* form, an other *plur. form* is *er* (or *r*) as will be seen by the following examples.

ORDER OF WORDS OR CONSTRUCTION.

1) The simple order.

a) Subject and Predicate.	Bloven ernærer, Sværdet for-
Ilden brænder.	tærer.
Guldet glimrer.	Lykke og Ulykke boe under
Laagen stiger, eller falder.	eet Tag.
Stjernerne tindre.	Fluer og Benner komme om
Metallerne smelte i Ilden.	Sommeren.
Lærken synger i Flugten.	Uden Erfaring og uden Be-
Skjønhed forgaaer, Dyb be-	tragtning bliver man i evig
staar.	Barndom.

Ild, *c.*, fire.
 brænde, to burn.
 Guld, *n.*, gold.
 glimre, to shine.
 Laage, *c.*, fog, mist.
 stige, to rise, ascend.
 eller, or.
 falde, to fall.
 Stjerne, *c.*, star.
 tindre, to shine, twinkle.
 Metal, *n.*, metal.
 smelte, to melt.
 Lærke, *c.*, lark.
 synge, to sing.
 Flugt, *c.*, flight.
 Skjønhed, *c.*, beauty.
 forgaae, to pass away.

Dyb, *c.*, virtue.
 bestaae, to abide, remain.
 Blev, *c.*, plough.
 ernære, to nourish, maintain.
 Sværd, *n.*, sword.
 fortære, to devour, consume.
 Lykke, *c.*, good luck, fortune.
 Ulykke, *c.*, misfortune.
 boe, to dwell.
 Tag, *n.*, roof.
 Flue, *c.*, fly.
 Ben, *c.*, friend.
 komme, to come.
 Sommer, *c.*, summer.
 Erfaring, *c.*, experience.
 Betragtning, *c.*, consideration.
 Barndom, *c.*, childhood.

b) Subjeet, Copula,
Predicate.

Hunden er tro.
Elephanten er klog.
Åselet er dovent.
Rattene ere falske.
Livet er kort, Kunsten er lang.
Unge Folk kunne doe, gamle
Folk maae dee.

c) Subject, Copula, Contra-
subject.

Rosen er Blomsternes Dron-
ning.
Forbedring er den bedste An-
ger.
Sparsomhed er den største
Indtægt.
Europa og Australien ere de
mindste Verdensdele.
Samvittighed er en Konge
over Kongerne.

Stjønhed uden Dyd er en
Blomst uden Duft.
Talenterne ere Riddet i Sammen-
ligning med Dyden.
Kjærlighed til Forældrene er
Grunden til alle andre
Dyder.

d) Subject, Predicate,
Object.

Sandhed elsker Lyset.
Ægypterne opbyggede Pyra-
mider.
Den Driftige kan Alt, den
Frygtsomme Intet.
Alle Blomster due ikke til
Bouquet.
Den Gjerrige skaber sig selv.
Taalmodighed overvinder Alt.
Tødsere bygge Huse, den Kloge
høber dem.

Hund, c., dog.
tro, faithful.
Elephant, c., Elephant.
klog, sagacious.
Åsel, n., ass.
dovent, lazy.
Kat, c., cat.
falsk, false.
Liv, n., life.
kort, short.
Kunst, c., art.
ung, young.
Folk, pl. n., people.
døe, to die.
Rosen, the rose.
Blomsten, the flower.
Forbedring, c., correction.
Anger, c., repentance.
Sparsomhed, c., saving, partimony.
stør, great.

Indtægt, c., receipt, income.
liden (mindre, mindst), small,
smaller, smallest.
Samvittighed, c., conscience.
Dyd, c., virtue.
Stjønhed, c., beauty.
Duft, c., smell, fragrance.
Talent, n., talent.
Sammenligning, c., comparison.
Lys, n., light.
opbygge, to build, raise.
driftig, courageous, bold.
frygtsom, fearful.
due, to be fit, to suit.
Bouquet, c., nosegay.
gjerrig, greedy, avaricious.
Taalmodighed, c., patience.
Tøse, fool.
bygge, to build.
Huus, n., house.

Orden sparer Mere, end det Halve af Arbeidet.
Musiken danner Smagen og forædler Hjertet.
En stor Sjæl modtager Foræ-
ringer med een Haand, og
uddeler dem med begge.

e) Subject, Copula, Pre-
dicat, Object.

Enhvert Land har frembragt
store Mænd.
Lægerne kunne ikke helbrede
alle Syge.
Herkules har ved sine Be-
drifter hævet sig op til
Olympen.
Cæsar skal have haft Deel i
Catilina's Sammen-
sværgelse imod Republikken.

Pyrrhus vilde efterligne
Alexander den Store,
men han manglede hans
Klogskab og Lykke.
En Plet gjør hele Vren sort.

f) Subject, Predicat, Ter-
minative, Object.

Gud giver enhver Fugl sin
Føde, men kaster den ei til
den i Reden.
Vi døe hver Dag; hvert Die-
blit røver os en Deel af os
selv og bringer os et Skridt
nærmere til Graven.
Gud skjenker den En den nød-
vendige Hjælp til at leve,
og den Anden Trøst til at
døe roligt.

Orden, c., order.
spare, to save.
Arbeide, n., work, labour.
Smag, c., taste.
forædle, to ennoble.
Hjerte, n., heart.
modtage, to receive.
Foræring, c., present, gift.
uddeler, to distribute.
Land, n., country.
frembringe, to produce.
Læge, c., physician.
helbrede, to heal, cure.
syg, sick.
Bedrift, c., deed, exploit.
hæve sig op, to raise oneself.
at have Deel i Noget, to have, or
take a share, or part in any
thing.

efterligne, to imitate, resemble.
mangler, to be wanting, or de-
ficient in.
Klogskab, c., prudence, discretion.
Plet, c., spot, stain.
sort, black, dark.
Fugl, c., bird.
kaste, to cast, throw.
Rede, c., nest.
døe, to die.
Dieblis, n., moment.
røve, to bereave, deprive of.
Skridt, n., step, pace.
nær, near.
Grav, c., grave.
skjenke, to give, afford.
nødvendig, necessary.
Trøst, c., consolation.
roligt, quiet, calm.

Den sande Viſe miſunder In-
gen hans Lykke, han bagta-
ler Ingen og aabenbarer

Ingen den ham betroe-
demmelighed.
Intet Menneſke tør love ſig
en varig Lykke.

2) Conjunctive order of words.

Hverken fattigdom eller Rigdom gjør lykkelig; Lykken af-
hænger blot af den gode, eller ſlette Brug, vi gjøre af det
ene, eller det andet.

Lykken prøver de Venner, ſom Lykken forſtaffer os.

Derſom Menneſkene forſtode ſig rigtigt paa deres For-
deel, ſaa vilde de aldrig begaae en ſlet Handling, da For-
trydſe og Samvittighedsnag (pl.) altid ere de viſſe Følger
deraf.

Cyrus ſagde, at man ikke var værd, at herſke over
Andre, med mindre man tillige ogſaa var bedre, end Andre.

Baade ſtore Mænd og Tøſer fortage ſig ſtore Ting:
ſtore Mænd — fordi Tingene ere ſtore, Tøſer — fordi de
holde dem for at være lette.

miſunde, to envy.

bagtale, to slander.

aabenbare, to reveal, disclose.

betroe, to confide, entrust.

hemmelighed, c., secret.

love, to promise.

varig, lasting.

Hverken — eller, neither — nor.

Fattigdom, c., poverty.

Rigdom, c., riches.

afhænge, to depend upon.

ſlet, bad.

Brug, c., use.

prøve, to prove, try.

Ven, c., friend.

forſtaffe, to procure.

derſom, if.

forſtaa, to understand.

rigtigt, rightly.

Fordeel, c., advantage.

aldrig, never.

begaae, to commit.

Handling, c., action, deed.

Fortrydſe, c., vexation.

Samvittighedsnag, pl. n., re-
morse.

Følge, c., consequence.

deraf, of it, thereof.

værd, worthy.

herſke, to rule, govern.

med mindre, unless.

tillige, at the same time.

Baade — og, both, as well — as.

forfatte ſig, to undertake.

holde en Ting for at være let, to

consider a thing easy, or to
consider it an easy thing.

Mange Ting ere kun derfor umulige, fordi man er vant til at troe, at de ere det.

Efterat Israelliterne vare dragne ud af Egypten, opholdt de sig fyrgethye Aar i Arabien.

3) Construction with Infinitives.

Fornuftige Menneſker beſtræbe ſig for, hver Dag at blive fligere og bedre.

At være Lyſken værd, er forſt ſand Lyſte.

Det er godt, at blive roſt; men bedre er det, at for-tjene Roſ.

Hvo ſom vil forſtaa, at beherſke Andre, maa forſt have lært, at adlyde Andre.

Der gives tre ſlags Uvidenhed: Intet at vide; at vide ſlet, Hvad man ved; og at vide andre Ting, end dem, man bør vide.

Naar det er nyttigt, at ſtaffe ſig Venner, ſaa er det endnu mere nyttigt, iſte at gjøre ſig Fjender.

On the Genitive.

The Genitive precedes the Subſtantive which it determines or defines; the *form* of that inflection is a ſimple ſ, like the old Saxon *Genitive-formation* in English, generally represented by the prep. *of*, e. g. *ſjælenſ Speil*, the ſoul's mirror, for: the mirror *of* the ſoul.

umulig, impossible.
vant, uſed, accuſtomed.
tror, to believe, think.
eſterat, after.
drage, to move away.
opholde ſig, to ſtay, ſojourn.
fyrgethye, forty.
Aar, n., year.
fornuftig, reaſonable, rational.
beſtræbe ſig for, to ſtrive, endeavour.
Dag, c., day.
flig, prudent.

Roſ, c., praiſe.
Hvo ſom vil forſtaa, he who
wishes to underſtand.
adlyde, to obey.
tre ſlags, three (different) kinds.
Uvidenhed, c., ignorance.
man bør, one ought.
at ſtaffe ſig Venner, to make
friends with any body, or make
a friend of him.
mere nyttig, more uſeful.
Fjende, c., enemy.

Dinene ere Sjælens Speil.
Sundhed og en god Samvittighed ere Jordens høieste Gøder.

Rosen kaldes med Rette Blomsternes Dronning.
Sønnens Fordærvelse er Faderens og Moderens Ulykke.
Det er store Mands Skjebne at blive forfulgt.
Kun den Dydige nyder Livets sande Glæder.
Himmelens Stjerner forkynde Skaberens Almagt.
Misundelsen føler Fortjenestens Værd, nagtet den bestræber sig for at ned sætte den.

Man taler om Rævens Snuhed, Kamelens Stygghed, Elephantens Klogskab, Paafluglens Stolthed, Myrenes og Bierne's Flittighed.

Det franske Keiserdømmes Omfang var større end Kongeriget Frankrigs; hiint indbefattede Savoyen, Sardinien, Holland og en stor Deel af Italien.

De frugtbare Der i det (Gen.) ægæiske Hav blive ofte besøgte af nysgjerrige Reisende, der føle sig tiltrufne af det

Sjæl, c., soul.
Speil, n., mirror.
Sundhed, c., health.
et Gode, a good thing, a possession, estate.
kalde, to name, call.
kaldes, to be named or called.
med Rette, with good reason, justly.
Dronning, c., queen.
Fordærvelse, c., destruction, ruin.
Skjebne, c., fate, destiny.
forfølge, to pursue, persecute.
dydig, virtuous.
Glæde, c., joy, delight.
Himmel, c., sky, heaven.
Stjerne, c., star.
forkynde, proclaim.
Skaber, c., creator.
Almagt, c., almighty power, omnipotence.
Misundelse, c., envy.
Værd, n., worth, value.

ned sætte, to depreciate, detract.
tale, to speak.
Ræv, c., fox.
Snuhed, c., craftiness, cunning.
Kameel, c., camel.
Stygghed, c., ugliness.
Paaflugt, c., peacock.
Stolthed, c., pride, haughtiness.
Myre, c., ant.
Bi, c., bee.
Flittighed, c., industry, diligence.
fransk, French.
Keiserdømme, empire.
Omfang, n., circumference, extent.
Kongerige, n., kingdom.
indbefatte, to comprise, encompass.
Deel, c., part, portion.
Ø, c., island, isle.
Hav, n., sea.
besøge, to visit.
nysgjerrig, curious.
føle, to feel.
tiltrække, to attract.

gamle Graefenlands beundrede Levninger og af en yppig Naturs Stjønheder.

Menneskenes væsentlige Fortrin for Dyrene bestaaer deri, at han kan tænke over de Gjenstande, der omgive ham.

Den Misundelige glæder sig aldrig over Andres Lykke, bedrøver sig aldrig over deres Ulykke.

Intet i Skabningen kan sammenlignes med Menneskets Dannelse. Solens Straaler lyse, men Menneskets Øie seer; Tordenen ruller, og Havets Storme bruse, men Menneskets Tunge taler hørlige Toner; Morgenrøden straalere i sin Pragt, men Menneskets Ansigtstræk ere talende og betydningsfulde.

beundre, to admire.

Levning, c., remnants, remains.

yppig, luxuriant.

Natur, c., nature.

Fortrin, n., preference, advantage.

tænke, to think, meditate.

Gjenstand, c., object.

omgive, to surround.

misundelig, envious.

glæde sig, to rejoice, delight.

aldrig, never.

bedrøve sig, to be afflicted.

Skabning, c., creation.

Dannelse, c., formation.

Straale, c., beam, ray.

lyse, to lighten, shine.

see, to see.

Torden, c., thunder.

rulle, to roar.

Hav, n., sea.

Storm, c., storm.

bruse, to roar.

Tunge, c., tongue.

hørlig, audible.

Tone, c., sound, note.

Morgenrøde, c., *lit.* morning-read,
i. e. dawn.

Pragt, c., splendour.

Ansigtstræk, n., feature.

betydningsfuld, significant, ex-
pressive.

PARTS OF SPEECH.

On the Article

(as regards its *use* and *omission*.)

The rules in the above respect are nearly the same as in English, with certain exceptions which will best be explained and understood by the following examples.*)

Keiserinder, Hertuginde, Fyrstinder og Grevinde faa deres Titel enten som Keiseres, Hertuginde, Fyrsters og Grevers Gemalinder, eller bestaae den paa Grund af Fødselen; men Malerinder, Digterinder og Stuepigerinder kaldes saaledes for deres Kunstes Skyld. Der gives tre store Fester om Aaret, som fejres i alle christelige Lande, nemlig: Juul, Paaske og Pintsfe. Et fornuftigt Menneske gjengjelder aldrig Fornærmelser. Han er en af de rigeste, ja vel endog den rigeste Mand i hele Byen Krestegn og Værdigheder tjene

Keiserinde, empress.
Hertuginde, duchess.
Fyrstinde, princess.
Grevinde, c., countess.
Gemalinde, c., wife, spouse.
paa Grund af Fødselen, by virtue of birth.
for — Skyld, on account of.
Fest, c., feast.
om Aaret, in, or in the course of the year.
fejre, to celebrate or keep.
fejres, to be celebrated or kept.

Juul, c., christmass.
Paaske, c., easter.
Pintsfe, c., whitsuntide.
gjengjelde, to resent, retaliate.
Fornærmelse, c., offence.
ja vel endog, nay indeed.
beel, whole.
By, c., town, city.
Krestegn, n., mark of honour, distinction.
Værdighed, dignity.
tjene, to serve.

*) For further information the pupil is referred to *Rask's Gramm.* (Williams and Norgate, 1847) p. 73. 74.

det høieste kun til at pryde vor Grav. Dovenskab og Lebiggang ere Glendighedens Forbud.

Han er Husets Eier. Menneskets Sjæl er u dødelig. Lægen kjender Urternes Kræfter. — Parnas og Helikon ere berømte Bjerge i Grækenland. Montblanc er det høieste Bjerg i Europa. Hekla paa Island er et ildsprudende Bjerg. — Minho, Duero, Tago og Guadiana ere Floder i Spanien. Rhone, en Flod i Frankrig, har sit Udspring i Schweiz; den optager Saone og udgyder sig i det middellandske Hav.

Cicero overlevede Cæsar. Ancus Marcius, den fjerde romerske Konge, lignede mere Numa, end Romulus. Julia, Keiser Augustus' Datter, ægtebe først Marcellus, derefter Marcus Agrippa og tilsidst Tiberius. Aristoteles underviste Alexander, Konge i Macedonien. Cæsar overvandt først Helvetierne, derpaa Gallierne; fra Gallien gik han til Tydskland og Britannien; senere seirede han over Pompeius ved Pharsalus; dernæst over Scipio i Africa, og endelig over Pompeii Sønner.

i det høieste, at the utmost, at the best.

pryde, to ornament, adorn.

Forbud, *n.*, precursor.

Hus, *n.*, house.

Eier, *c.*, owner.

u dødelig, immortal.

Urt, *c.*, herb.

Kraft, *c.*, power.

berømt, famous, renowned.

Bjerg, *n.*, mountain.

Grækenland, *n.*, Greece.

ildsprudende, (*lit.*) *vomiting fire*,
i. e. volcanic.

Flod, *c.*, river.

Udspring, *n.*, origin, rise, source.

udgyde sig, to pour out, empty
(itself), disembogue.

det middellandske Hav, the Mediterranean (sea).

overleve, to outlive.

romersk, Roman.

Konge, king.

ligne, to resemble.

Datter, daughter.

ægte, to marry.

deretter, afterwards, after that.

tilsidst, at last, in the end.

undervise, to teach, instruct.

overvinde, to overcome, vanquish.

senere, later, at a subsequent
period.

seire over, to carry a victory over,
to conquer.

On Substantives.

THE GENDER.

General rule : To the common gender (i. e. *masc.* and *fem.*) belong
1) most names of persons, dignities, sciences, animals, trees, plants,
as: en Mand, a man; en Kvinde, a woman; en Konge, a king; en
hest, a horse; en Eg, an oak; 2) Substantives with termination
dom, hed, ing, else, sel &c., as Trældom, slavery; Hurtighed,
swiftness; Slægting, a relation; Begyndelse, beginning; Indførelse,
introduction.

Neuters: 1) The names of countries, cities, metals and letters.
— 2) Most substantives formed from verbs, as: et Køb (from købe,
to buy), et Salg (from sælge, to sell). — 3) Derivatives in eri, as:
Krieri, courtship; in skab, as: Broderskab, brotherhood; Bendskab,
friendship &c. (comp. Rask's Grammar p. 12—16). The following
Examples will be of practical use:

Hankjønnene af Dyrene er i Almindelighed større og skjøn-
nere, end Hankjønnene. Saaledes er Hjorten, Hingsten,
Bædderen, Gassen og Gedeboffen større, end Hinden, Høp-
pen, Gaaret, Gassen og Geden. Løven har en Manke, som
Løvinde ikke har. Gassen, Anden, Hønen og Hunduen
har ikke Gassens, Andens og Hunduens skjønnere
Fjæder. Finder en lignende Forskjel Sted imellem Kønnene
hos Menneskene? er Drengen, Manden, Faderen, Sønnen,

Hankjønnene, <i>n.</i> , the male sex, the male.	Gaas', <i>c.</i> , goose.
Dyr, <i>n.</i> , animal.	Ged, <i>c.</i> , she-goat.
i Almindelighed, as a rule, generally.	Løve, <i>c.</i> , lion.
stor, great.	Manke, <i>c.</i> , mane.
skjønnere, beautiful, handsome.	Løvinde, lioness.
end, than.	And, <i>c.</i> , duck.
Hankjønnene, <i>n.</i> , the female sex, the female.	Høne, <i>c.</i> , hen.
saaledes, in this manner.	Hundue, pigeon.
Hjort, <i>c.</i> , stag.	Andrill, drake.
Hingst, stallion.	Hane, a cock.
Bædder, ram.	Hundue, cock-pigeon.
Gase, gander.	Fjæder, feather, plume.
Gedeboff, he-goat.	finde Sted, to take place, occur.
Hind, hind, doe.	lignende, like, resembling.
Heppe, mare.	Menneske, <i>n.</i> , man.
Gaar, <i>n.</i> , sheep, ewe.	Dreng, boy.
	Mand, a man.
	Fader, father.
	Søn, son.

Naboen, Borgeren og Vennen i det Hele bedre, end Vigen, Konen, Moderen, Datteren, Naboeffen, Borgerinden og Veninden?

Thor kaldes i den nordiske Mythologi Tordenens Gud; thi man troede, at Tordenen fremkom, naar Thor kjørte i sin med to Bue forspændte Voan igjennem Skyerne. Vala Heidur er i den nordiske Mythologi en Personification af Guldet. Guldet er tungere, end Bly, men Platinen er det tungeste af alle Metaller. Euphrat, Tigris, Ohio, Mississippi, Indus og Nil ere Floder udenfor Europa. Marmor er en Kalksteen af en tæt, fin og fast Substant; man finder den af forskjellige Farver: hvid, sort, broget, plettet, stribet o. s. v. Kjedsomheden en Sjælesygdom, der oftere opstaaer af for mange, end af faa Fornøielse.

Nabo, neighbour.

Borger, citizen.

Ven, friend.

i det Hele, on the whole.

Vige, girl.

Kone, wife.

Moder, mother.

Datter, daughter.

Naboeffen, neighbour (fem.).

Borgerinde, a citizen's wife.

Veninde, a female friend.

kalde, to call.

kaldes, to be called.

nordisk, northern.

Torden, c., thunder.

tro, to believe.

fremkomme, to come forth, proceed.

naar, when.

kjøre, to drive (about).

Bue, goat.

forspændt, yoked to.

Sky, c., cloud.

Guld, n., gold.

tung, heavy.

Bly, n., lead.

udenfor, outside, without.

Kalksteen, c., limestone.

tæt, solid.

fin, fine.

fast, firm.

Substant, c., substance.

finde, to find.

Farve, c., colour.

hvid, white.

sort, black.

broget, variegated, coloured.

plettet, speckled, spotted.

stribet, striped.

o. s. v., and so on.

Kjedsomhed, c., weariness, ennui.

Sjælesygdom, c., malady of the soul.

ofte, often.

opstaae, to arise.

mange, many.

faa, few.

Fornøielse, pleasure.

On Apposition.

By which the preceding notion expressed by a substantive or noun is more fully defined. Examples:

Tilboielighed til Spil, en Frugt af Gjerrighed og Kjedsommelighed, har kun Plads i et tomt Hoved. Ganges, en af de største Floder i Asien; udgyder sig i Havet, efterat den har gennemløbet en Strækning af mere, end femhundrede Mile. Pompeius, en anseet Romer, havde i sin yngre Alder i fuldt Maal erhvervet sig Magt og Berømmelse. Epaminondas havde Lysis, en Tarentiner, til Lærer i Philosophie. Meget blev regnet Pausanias, Lacedæmonernes Konge, til Forbrydelse. Man spurgte Thales, en af Oldtidens syv Vise, Hvad der var det Eværeste og det Letteste i Verden? Han svarede: „Det første er, at kjende sig selv, og det sidste, at give Andre et godt Raad.“

FURTHER REMARKS ON DECLINING SUBSTANTIVES.

It has been stated before (p. 6) that the *genitive* is expressed by adding simply *s* to the subst.; — that the plural is formed in *e* or *r*, e. g. *Konge*, *king*, en *Konges*, *a king's* or *of a king*; in like manner this *s* of the Gen. is appended to the *definite* article (which latter is *affixed* and *not prefixed* to its subst.) e. g. *Kongen*, *the king*, *Kongen's*, *of the king*; so in plur. (*ne*), as: *Kongerne*, *the kings*, *Kongerne's*, *of the kings*. (Comp. Rask's Gramm., p. 16.)

Tilboielighed, <i>c.</i> , inclination, propensity.	Alder, <i>c.</i> , age.
Spil, <i>n.</i> , game.	i fuldt Maal, (lit.) in <i>full measure</i> , i. e. <i>amply</i> .
Frugt, <i>c.</i> , fruit.	erhverve sig, to <i>acquire</i> .
Gjerrighed, <i>c.</i> , greediness, avarice.	Magt, <i>c.</i> , power.
Kjedsommelighed, <i>c.</i> , weariness.	Berømmelse, <i>c.</i> , fame, renown.
kun, only.	Lærer, <i>c.</i> , teacher, instructor.
Plads, <i>c.</i> , room.	regne, (lit.) to reckon, i. e. <i>attribute</i> to.
tom, empty.	Forbrydelse, <i>c.</i> , crime.
Hoved, <i>n.</i> , head.	spørge, to ask.
udgyde sig, to empty itself, dis- embogue.	Oldtid, <i>c.</i> , antiquity, ancient times.
efterat, after.	en Vis, a wise (<i>man</i>), a sage.
gjennemløbe, to run through, pass.	svær, difficult.
Strækning, <i>c.</i> , distance.	let, easy.
femhundrede, five hundred.	Verden, <i>c.</i> , world.
Mil, <i>c.</i> , mile.	svare, to answer, reply.
anseet, looked up to, respected.	Raad, <i>n.</i> , advice, counsel.
ung (yngre, yngst), young.	

Practical examples on Declensions will be found throughout the course of the subsequent readings, where the Subst. is employed in connexion with adjectives and other parts of speech.

On Adjectives.

In the *neuter* a *t* is appended to the simple form of the Adj., e. g. *god* (*m. f.*), *good*, *godt* (*n.*). But the Adjective has a *definite* and *indefinite* form; the *definite* has *e* appended in all genders, *sing.* and *plur.*, e. g. *den gode*, *det gode*, *de gode*; the *indefinite* article does *not* influence the original form, thus: *en god Mand*, a *good man*; *et godt Barn*, a *good child*. (Comp. Rask, p. 26.)

Et sørgeligt og lærerigt Exempel. En vis barnagtig Enfoldighed. En lang, snæver Dal. Et firfindstyve Fod lang, tredfindstyve Fod bred og fyrgetyve Fod høi Sal. De stode ved Bredden af den brede, dybe, rasende Flod. Ved Indgangen til en uigjennemtrængelig, ældgammel Eggeskov. Hans funde, muntre Alder var den fortjente Løn for en arbejdsom og maadeholden Ungdom.

Denne samvittighedsfulde Person. Denne Kone er barnfødt i Lyon. Æblerne og Pærerne vare meget gode i Aar.

sørgelig, sorrowful, sad.

lærerig, instructive.

Exempel, *n.*, example.

en vis, *c.*, et vis, *n.*, a certain
(*person or thing*).

barnagtig, childish, childlike.

Enfoldighed, *c.*, simplicity.

snæver, narrow.

Dal, *c.*, dale, valley.

firfindstyve, eighty.

Fod, *c.*, foot.

Taarn, *n.*, tower.

Æt, *n.*, eastele.

halvfemfindstyve, ninety.

tredfindstyve, sixty.

bred, broad, wide.

fyrgetyve, forty.

Sal, *c.*, a hall (saloon).

dyb, deep.

rasende, raging, roaring.

Flod, *c.*, river.

Indgang, *c.*, entry.

uigjennemtrængelig, impenetrable.

ældgammel, very old.

Eggeskov, *c.*, oak-wood.

funde, sound, healthy.

munter, cheerful, serene.

fortjent, deserved.

Løn, *c.*, reward.

arbejdsom, industrious, laborious.

maadeholden, moderate, temperate.

Ungdom, *c.*, youth.

samvittighedsfuld, conscientious.

karnfødt, born, brought up

i, in.

Æble, *n.*, apple.

Pære, *c.*, pear.

i Aar, this year.

Disse Børn ere flittige. Dette Svar er ikke bestemt. Den christelige Religion har seiret over de fleste gamle Religioner. Alle Breve, han sender mig, ere frankeerte. Hvilke fortryllende Toner! Denne fortryllende Stemme. Disse fortryllende Toner. Han kjender blot Legemets ydre, men ikke dets indre Dele. Giv mig fersk, men ikke salt Vand.

Disse Grundsætninger ere meget almindelige. Hine Fortællinger ere bogstavelige. Han læser ofte moralske Bøger. De frie Kunster blomstre iblandt dem. Vi tale om den engelske Høimodighed, om den franske Livlighed, om den tydske Reiskaffenhed, om den russiske Tapperhed og om den spanske Alvor, om den svenske Gjæstfrihed og den danske Beskedenhed.

Duerne ere meget frygtssomme. Der gives ingen tommere Hoveder, end de, der ere fulde af deres Fortjenester. Pelopidas og Epaminondas, to Thebanere, gjorde deres Fædreland meget berømt; begge viste sig som meget tappre, kloge og stormodige Mænd. Myren er et flittigt Dyr, og en Myretue kan sammenlignes med en folkerig Stad, hvor den

Barn, *n.* (pl. Børn), child.
 flittig, diligent, industrious.
 Svar, *n.*, answer.
 bestemt, definite.
 seire; to carry the victory, vanquish.
 de fleste, most, or, the greater part.
 gammel, old.
 Brev, *n.*, letter.
 frankeert, postpaid, free.
 fortrylle, to charm, enchant.
 Stemme, *c.*, voice.
 Legeme, *n.*, body.
 fersk Vand, soft water.
 salt Vand, salt or sea-water.
 Grundsætning, *c.*, principle.
 almindelig, general.
 Fortælling, *c.*, narrative, tale, story.
 bogstavelig, literal.
 Bøg, *c.*, book.
 blomstre, to flourish.
 høimodighed, *c.*, generosity.

Livlighed, *c.*, liveliness.
 Reiskaffenhed, *c.*, honesty.
 Tapperhed, *c.*, valour, bravery.
 Alvor, *c.*, earnest, seriousness.
 Gjæstfrihed, *c.*, hospitality.
 Beskedenhed, *c.*, modesty.
 frygtssom, fearful.
 Fortjeneste, *c.*, merit.
 Fædreland, *n.*, country, fatherland.
 berømt, renowned, famous.
 begge, both.
 vise sig, to show itself.
 tappre, brave.
 klog, prudent.
 stormodig, generous.
 Myre, *c.*, ant.
 flittig, industrious.
 Myretue, *c.*, ant's hill.
 sammenligne, to compare.
 folkerig, populous.
 Stad, *c.*, city, town.

travle Mængde bestandigt vandrer frem og tilbage. Lykurgus sagde til Spartanerne: „Ville i bestandigen være fric og agtede, — værre bestandigen fattige, og gaaer aldrig ud paa Grobringere.“

Vi beundre ofte hos et Menneſte hans ringere Egenskaber, medens vi ikke bemærke dem, der fortjene vor største Agtelse. Lykken gjør sædvanligt Menneſtene hovmodige, Ulykken gjør dem vise.

Et trofast Menneſte forlader ikke sin uhyggelige Ben i Røden. De herlige Ruiner af Palmyra og Heliopolis ere de største Mærkværdigheder i Aſien. Nær ved Staden Rona stod det gamle Theben. Jorden der omkring er ligesom beſaaet med en Mængde ſonderbrudte Søiler og Billedſtøtter af en uhyre Størrelſe.

Examples on the Adjective preceded by a noun in the *Genitive*, when the definite art. before the Adjective is *dropt*.

Menneſkets ſkjønneste Lykke. Mit og min Broders inderligste Ønſte. Min Bens kjæreste Beſtægtigheſe. I Skovens dybeſte Mørke nedſænkede i Midnattens hellige Stil-

travl, busy.	Mærkværdighed, c., curiosity,
Mængde, c., multitude, crowd.	wonder.
bestandigt, always, constantly.	nær ved, near, close by.
vandre frem og tilbage, to walk up and down.	ſtaa, to stand.
agte, to esteem.	Jorden der omkring, the ground about (this place).
fattig, poor, indigent.	ligesom, as it were, as-if.
Grobring, c., conquest.	beſaa, to strew all over.
beundre, to wonder at, admire.	ſonderbrudt, broken in pieces.
ofte, often.	Søile, c., column.
hos, at, on, about.	Billedſtøtte, c., statue, image.
ringe, slight.	uhyre, enormous, huge.
Egenskab, c., quality.	Størrelſe, c., greatness, magnitude.
medens, whilst.	inderlig, inmost, hearty.
ikke bemærke, to leave unnoticed.	Ønſte, n., wish.
Agtelse, c., esteem.	kjær, dear.
sædvanligt, usually.	Beſtægtigheſe, c., occupation.
bevædig, haughty.	Skov, c., forest, wood.
Ulykke, c., misfortune.	Mørke, n., dark, darkness.
viis, wise.	nedſænk ſig, to descend, settle upon.
trofast, faithful.	Midnat, c., midnight.
forlate, to forsake.	hellig, holy.
Nød, c., need, distress.	

hed Sønnen sig paa den trætte Vandrer's Dine. Himmelens
yndige Blaa og Blomsternes herlige Farvespil haver Digterens
beundrende Sjæl til Sang. Dig, Foraarets milde Skaber,
stammer min Tunge den glædste Tak.

On the comparison of Adjectives.

The *Comparative* degree has *ere* and the *Superlative* *est* appended to the *Positive*. (For further rules, exceptions and *irregular formations* see *Rask Gramm.*, p. 29.)

Du har viist større Belæjerninger imod mig, end imod min Broder. Vi agte Reiskaffenheden høiere, end Rigdommen. Det romerske Rige var større, end det macedoniske. Italien er mindre, end Tydskland. Spartanerne vare tappre, og Athenienserne mere dannede, end de øvrige Græker. Africa er rigere paa Dyr, end paa Korn. Jo lærdere Nogen er, desto beskednere er han. Jo driftigere Nogen er, desto mere elsker han Faren. Jo heftigere Smærterne ere, desto fortere ere de sædvanlige. Europa er mindre end Asien, Danmark er frugtbarere end Sverrig, Rusland koldere end Ungarn, Italien varmere end Tydskland. Luften er firsindstyve Gange.

Stilhed, *c.*, silence.
Søvn, *c.*, sleep, slumber.
træt, tired, fatigued.
Øie, *n.*, eye.
yndig, lovely.
det Blaa, blue (colour).
herlig, splendid.
Farvespil, *n.*, iridescence.
beundre, to admire.
Sjæl, *c.*, soul.
Sang, *c.*, song.
Foraar, *n.*, spring.
stamme, to stammer, lisp.
Tunge, *c.*, tongue.
glad, cheerful, merry.
Tak, *c.*, thank.
vise, to show.
imod mig, towards me.
Reiskaffenhed, *c.*, honesty, integrity.

Rigdom, *c.*, riches, wealth.
Rige, *n.*, empire.
liden (mindre, mindst), small, little.
dannet, cultivated.
de øvrige, the others.
en Græker, a Greek.
rig, rich.
paa, on upon, in.
Dyr, *n.*, an animal.
Korn, *n.*, corn, grain.
lært, learned.
Nogen, some one, some body.
beskeden, modest.
driftig, bold.
Fare, *c.*, danger.
Sverrig, *n.*, Sweden.
Tydskland, *n.*, Germany.
firsindstyve Gange, eighty times.

lettere end Vandet. Lyset er hurtigere end Lyden; deraf kommer det, at man allerede seer Lynilden, førend man endnu hører Straldet. Jo høiere Solen staaer, desto mindre ere Skyggerne. Jo lykkeligere Noget er, desto flere Misundere har han.

Den varmeste Dag. Det helligste Sted. De skønneste Fugle i den smukkeste Egn. De lykkeligste Dage. De frygteligste Tilfælde. De lærdeste Mænd. Spanierne have den største Modbydelighed for Landlivet og foretrakke de smudsfigte Stæder for de yndigste Landsbyer. I England tilfalder Arven altid de ældste Sønner. Europa er den mindste, men mest oplyste Verdensdeel. Methusalem var det ældste Menneske. England har den bekvemteste og fordeelagtigste Beliggenhed for Handelen; det har tillige de skønneste og sikreste Havne.

Jernet er tungt, Blyet er tungere, Platina er det tungeste Metal. Hr. N. er rigere en vi; han er den rigeste iblandt vore Medborgere; men vi ere mere tilfredse end han. Rusland og China ere de største Riger. Philip, Konge i Mæcedonien, var en stor Mand, men Alexander, hans Søn, var endnu større. I Samtalens Hede henrives man

Vand, *n.*, water.
 Ly8, *n.*, light.
 hurtig, swift.
 Lyd, *c.*, sound.
 deraf, hence.
 Lynild, *c.*, lightning.
 Skraal, *n.*, thunder, thunder clap.
 Sol, *c.*, sun.
 Skygge, *c.*, shade, shadow.
 Misunder, *c.*, a hater, envier.
 varm, warm, hot.
 Fugl, *c.*, bird.
 Egn, *c.*, spot, country, place.
 frygtelig, fearful.
 Tilfælde, *n.*, accident.
 Modbydelighed, *c.*, reluctance, aversion.
 for, for, against.
 Landliv, *n.*, country-life.
 foretrakke, to prefer.
 yndig, pleasant, charming.

Landsby, *c.*, a country-town or village.
 tilfalde, to come to one's share, i. e. to come in for (property).
 Arv, *c.*, inheritance, landed property.
 gammel (ældre, ældst), old.
 oplyst, enlightened.
 Verdensdeel, *c.*, part of the world
 bequem, convenient.
 fordeelagtig, advantageous.
 Beliggenhed, *c.*, situation.
 Havn, *c.*, harbour.
 Jern, *n.*, iron.
 Medborger, *c.*, fellow-citizen.
 Konge i Mæcedonien, king of Macedonia.
 Samtale, *c.*, a conversation, dialogue.
 Hede, *c.*, heat.
 man henrives, one is swayed away.

undertiden mere, end man ønsker. Den Fattige i sin Hytte lever ofte mere tilfreds, end man troer. Det er bedre, at være fattig, end at være uvidende.

Hesten er stor, Kamelen større, Elephanten størst. De ældste Venner ere de bedste. Tonedigtningere af Mozart og Weber ere maaskee de skønneste, den nyere Musik har frembragt. Drako's Love vare altfor strenge. Mange af Pompeii Bedrifter vare mere glimrende end store.

Examples on the government of Adjectives.

The *difference of idiom* in the two languages has been pointed out in *Italics*, e. g. guilty of, skyldig i (lit.) in &c.

Han bliver ikke kjed af Arbeide. Vi ere kyndige i dette Sprog. Jeg kommer mit Løste ihu. Han har gjort sig skyldig i Tyveri. Det Menneſke, som er sig det Gode bevidst, nyder den Sjælers, der flyer Den, der er sig det Onde bevidst. De romerske Consuler formanede ofte deres Soldater, de skulde komme deres forrige Tapperhed ihu og ikke glemme deres Forsædres Bedrifter. Forglem ikke det Forbigangne og tænk paa det Tilkommende.

Gode Forældre ere deres Børn, og gode Børn deres Forældre dyrebare. Vinteren er for mange Menneſter behagelig, men for mange ogsaa ubehagelig og besværlig. Døden ligner Sønnen. Døden er os ofte nærmere end vi

uvidende, ignorant.

Hest, c., horse.

Tonedigtning, c., musical composition.

frembringe, to produce.

Lov, c., law.

Bedrift, c., deed, action.

glimrende, shining, brilliant.

fortjene, to deserve.

kjed, tired, weary of.

kyndig i, acquainted with.

lemme ihu, to be mindful of.

skyldig i, guilty of.

Tyveri, n., theft, robbery.

nyde, to make use of, enjoy.

Sjælers, c., tranquillity of mind or soul.

flye, to fly from.

formane, to admonish.

forbigangen, the past.

tænk paa, to be mindful or think of.

det Tilkommende, what is to come, the future.

dyrebare, dear to (parents).

behagelig, pleasant to.

ubehagelig, unpleasant.

besværlig, troublesome to.

ligne, to resemble.

nær, near.

troe. Simple Episer ere mest tjenlige for Mennesket. Det var Scipio meget om at gjøre, at spille den anden puniske Krig over til Afrika. Tal aldrig Andet, end Det, der passer til Tid og Omstændigheder. Intet er for Mennesket behageligere, end en god Samvittighed. Raffre Mænd søge at gavne, ikke blot dem selv, men ogsaa deres Børn, Slægtninge, Venner og Staten.

On the numerals.

See Rask's Danish-English Grammar (p. 35 — 37).

REMARKS.

- 1) The Danish and Norwegian numerals agree from *one* to *forty*.
- 2) From *fifty* to *ninety* they differ (as regards the *decimals*), thus:

Danish.	Norwegian. *)
50 halvtredsiendstyve	femti
60 tredsiendstyve	ferti
70 halvsjeresiendstyve	sjatti
80 siendstyve	aatteti
90 halvseniendstyve	nitti.

The abbreviated form in Danish for the above *decimal* notions from 50 to 90 is: halvtres, tres, halvsjers, siend, halvseniend, when used as *absolute* numerical notions, without being followed by a noun substantive.

The orthography slightly differs in some cases f. i. tresiendstyve for tredsiendstyve &c.

Den peloponnesiske Krig varede næsten i otte og tyve Aar. Den begyndte i Aaret 431 før Christi Fødsel, og endtes i Aaret 404. Fire Aar efter denne Krig blev Sokrates dræbt i Athen. Tiberius kom til Regeringen

simpel, simple.

være om at gjøre, to be a matter of consequence for (any body).
at spille over til, (*lit. to play over*), i. e. to change the scene of war.
passe til, to be suitable or befitting.

Samvittighed, c., conscience.

gavne, to be useful, or of use to, to profit.

en Slægtning, a relative, kinsman.

Stat, c., the state.

endes, to finish.

dræbe, to kill.

*) Resembling the Swedish femtio, fertio, sjuttio, åttatic, nittio.

fiorten Aar efter Christi Fødsel. Han regjerede i syv og tyve Aar; han døde altsaa i Aaret 41 efter Christi Fødsel. I Aaret 476 gik det romerske Rige til Grunde. Heryaa herskede Odoacer i sytten Aar i Italien. I Aaret 493 gjorde Theodorich, Ostgothernes Konge, Ende paa hans Rige og Liv. I Aaret 526 døde Theodorich, der havde levet i eet og halvfjerdsindstyve Aar og i tre og tredive Aar regjeret over Italien. — En geographisk eller tydsk Mål indeholder 23,664 Fod.

Staden Babylon havde fire Sider og omfattede fire hundrede og firrindstyve Stadier eller tredrindstyve romerske eller femten tydske Mile. Paa hver Side af Staden vare fem og tyve Porte af Malm. I det Hele havde Babylon altsaa hundrede Porte. Murene, byggede af Muursteen, vare tohundrede Alen eller firehundrede Fod høie og halvtredrindstyve Alen eller hundrede Fod brede. Paa Murene vare i forskjellige Mellemrum byggede tohundrede og halvtredrindstyve Taarne, af hvilke ethvert var ti Fod høiere, end Muren. Pyramiden af Cheops, Konge i Egypten, var ottehundrede Fod høj, ogsaa var enhver af de fire Sider fornedet ottehundrede Fod bred.

Den første puniske Krig varede i fire og tyve Aar, den anden i sytten Aar, og den tredje i tre Aar. I det første Aar af den fem og halvfemtsindstyvende Olympiade eller firehundrede Aar før Christi Fødsel blev Sokrates dræbt i Athen. — Ludvig Philip I., de Franskes Konge, blev født den 6. October 1773 og tiltraadte Regjeringen den 9. August 1830. Den nuværende Storfultan Abdel-Medschid blev født den 22. April 1823 og tiltraadte Regjeringen den 1. Juli 1839; den 11. Juli i samme Aar

tæe, to die.

omfatte, to encompass, comprise.

Stad, c., city, town.

Port, c., gate.

Malm, n., brass.

Muur, c., wall.

Muursteen, c., brick.

ferstjellig, different, various.

Mellemrum, n., place between, interval.

fornedet, beneath, below.

vare, to last.

føde, to give birth, to bear.

tiltraæde, to enter upon.

blev han høitideligen omgjordet med Muhammeds Sværd. —
Hvad skrive vi idag? — Den 6. Marts.

Examples on the indefinite numerals.

Hør Meget! Tal Lidet! Vær ikke mange Ting paa een-
gang, men Meget (af een Ting). En Mand af mere, end
almindelig Duelighed, siger Wieland: har endnu Rok at
gjøre med at forbedre sig selv. Der gives flere Bøger i
Verden, end der gives Læsere. Gives der noget Skønnere,
end Bevidstheden om sin Pligts Opfyldelse? For nogle Dage
siden fik jeg Brev fra min Ven; han skriver mig Meget om
de Mennesker, han omgaaes med. Alt under Solen er under-
kastet Forandring. Alt kommer an paa Tid og Omstæn-
digheder.

Han kunde have erhvervet sig flere (o: en større Deel)
Kundskaber, dersom han havde anvendt sin Tid bedre. Han
kunde have erhvervet sig flere (forskjellige) Kundskaber, dersom
han havde været flittig. Naar der gives Mennesker, som
ere utaknemmelige, saa gives der paa den anden Side ogsaa
mange, der ikke ere det. For saa Aar siden kjendte man
endnu slet Intet til denne Methode.

Der er i Aar kun saa Druer; der vilde have været
endnu færre, dersom det ikke en Tid havde været saa smukt
Veir. Der gives saa Lærde, der ere saa beskedne som han.
Er der noget Nyt i Avisen? Hvor mange Mennesker have
ikke, ligesom Planterne, blot vegeteret paa Jorden! Der gives
Intet, som Menneskene misunde mere, end Lyffens Yndlinger,

høitidelig, solemn.
omgjorde, to gird.
Sværd, *n.*, sword.
tale, to speak.
Duelighed, *c.*, capacity, skill.
Bevidsthed, *c.*, consciousness.
Pligt, *c.*, duty.
Opfyldelse, *c.*, performance.
underkaste, to subject to.
Kundskab, *c.*, knowledge.

utaknemmelig, ungrateful.
paa den anden Side, on the other
hand.
at kjende Meget til en Ting, to
know something of a matter.
Druer, *c.*, grape.
der er, here is.
Avis, *c.*, news-paper.
Plante, *c.*, plant.
Yndling, favourite.

og som dog allermindest fortjene, at misundes. Man finder ofte mere Aand i smaa Værker, end i store Folianter. Man seer undertiden flere Regnbuer til een og samme Tid.

Promiscuous examples on definite and indefinite numerals.

Hvad er Klokken? — Den er omtrent syv Minutter over et Quartet til eet. Om to Timer ville vi spise til Middag, og Klokken halv fem tage vi til M., hvor vi omtrent kunne være tre Quartet til syv; thi vi ville uden Tvivl være to, eller tre Timer undervejs. Her er alle mine Penge, jeg har ingen flere. Peter den Første stod hver Morgen regelmæssig op Klokken fire; Klokken fem bragte man ham en lille Frokost, og Klokken elleve spiste han til Middag; om Aftenen spiste han slet Intet og gik tidlig til Sengs. Hvor har De været i hele denne Uge? — Jeg har imorges ikke været ude; jeg har havt Grumme hos mig hele denne Maaned.

Jorden er halvtanden Million Gange mindre, end Solen, og tyve Millioner Mile borte fra den. Jorden har femtusinde og firehundrede tydske Mile i Omkreds. Hvo som altsaa vilde reise i lige Linie een Gang om hele Jorden og tilbagelagde hver Dag fem Mile, vilde bruge cettusinde og firhundstyve Dage; det udgjør næsten tre Aar. Jorden har ogsaa en dobbelt Bevægelse. For det første dreier den sig i een Dag, det vil sige, i fire og tyve Timer, een Gang heelt omkring. Af denne Omdreining fremkommer Dag og Nat, Morgen og Aften, Middag og Midnat. Den anden Bevægelse af Jorden er den omkring Solen, hvilken den tilende-

Aand, *c.*, spirit, intellect, wit.
Regnbue, *c.*, rainbow.
Tvivl, *c.*, doubt.
undervejs, on the road.
Frokost, *c.*, breakfast.
til Sengs, to bed.
være ude, to be out.
borte, distant.
fra den, from it.

Omkreds, *c.*, circumference.
tilbagelægge, to accomplish.
udgjøre, to amount to.
dobbelt, double.
Bevægelse, *c.*, motion.
det vil sige, that is to say.
Omdreining, *c.*, revolution.
tilendebringe, to bring to a close,
accomplish.

bringer i trehundrede og fem og tredsindstyve Dage, fem Timer, otte og fyrgetyve Minutter og otte og fyrgetyve Secunder eller i et Aar. Den næsten kredsførmige Bane, som den her gjennemløber, er hundrede og tredive Millioner Mile lang. I enhver Secund gjennemløber den fire Mile af samme, altsaa i hver Minut tohundrede og fyrgetyve Mile. — Maanen, som bevæger sig omkring vor Jord, kaldes ikke, som denne, en Planet, men en Biplanet eller Drabant. Ogsaa andre Planeter have deres Biplaneter eller Maaner. Jupiter har fire, Saturn syv, og Uranus sex Maaner. Solen selv overgaar samtlige Planeter og Maaner i Størrelse femhundrede og halvtredsindstyve Gange. Var den huul, og svævede Jorden i dens Midte, saa kunde Maanen, der dog er halvtredsindstyvetusinde Mile fra Jorden, tilbagelægge sit Løb omkring Jorden, uden at berøre Solens yderste Rand; ja den vilde endnu være sex og fyrgetyvetusinde Mile fra den.

On the Pronouns.

1. Personal pronouns.

The *personal pronoun* has, properly speaking, *two cases only*, viz. the *Nom. case* and the *Objective* (i. e. *Acc.*) *case*, thus:

Singular.

1 st pers.		2 ^d pers.	
Nom.	jeg, I.		du, thou.
Acc.	mig, me.		dig, thee.
		3 ^d pers.	
Masc.		Fem.	Neut.
Nom.	han, he.	hun, she.	det, it.
Acc.	ham, him.	hende, her.	det, it.

Plural.

Nom.	vi, we.	I, you.	de, they.
Acc.	os, us.	Eder, you.	dem, they.

De, *Dem* (if written with a *capital initial*) represent the English *Nom.* and *Acc. you* (both addressing *one person* or *several persons*. Comp. Rask's Gramm., p. 30.)

kredsførmig, circular.

Bane, c., orbit.

gjennemløbe, to run through, pass.

Biplanet, c., secondary planet.

Drabant, c., satellite.

overgaar, to exceed.

fra, distant from.

Jeg læser. Han tilgiver mig. Vi skrive. Man har givet os et godt Raad. Han vil ledsage os. Han ligner Dig. Man roser Dig. Man agter Eder. Hun synger. De (Børnene) lege. Jeg skrev ham til. Han reciterede et Digt for hende. Man har fortalt dem en Fabel. Du kender ham. Vi beundre hende.

Jeg løber. Du springer. Han flyr. Hun gaaer. Det (Barnet) græder. Vi høre. I læse. De komme. De kommer. Hun kommer. Man forfølger ham. Man forfølger hende. Man forfølger dem. Jeg skal forklare Dig det. I ville blive os troe. Jeg har Meget at takke Dig for. Jeg er Eder forpligtet. Han spurgte hende, og hun svarede ham.

Tænker Du paa mig? Vil Du rejse bort uden os? Dette er en Lykke for ham og hende. Dette er en stor Ulykke for dem. Er Brevet til Eder, eller til mig? I ville sørge for os. Hvo har været der? Du, eller hun? Have I gjort det, eller have de gjort det? Jeg vil fortælle det til Eder og Dem. Man vil bede Dem og Deres Broder. Man vil tjene Eder og Dem.

Hvo har sagt det? — Han selv. Reiserinde Catharina af Rusland skrev mange Breve selv; Voltaire og Fyrsten af Ligne havde flere, som hun selv havde skrevet. Hvorledes har lille Augusta det? er hun endnu saa overgivet? Elephanten er det største af de firfødde Dyr; den betjener sig af sin Enabel som af en Haand.

læse, to read.

tilgive, to forgive.

skrive, to write.

ledsage, to accompany.

ligne, to resemble.

rose, to praise.

agte, to esteem.

synges, to sing.

lege, to play.

recitere, to say by heart or recite.

Digt, *n.*, poem.

fortælle, to relate.

kende, to know.

beundre, to admire.

græde, to weep.

forfølge, to pursue.

forklare, to declare.

have at takke for, to owe, to have to thank for.

forpligtet, obliged.

spørge, to ask.

tænke paa En, to think of one.

rejse bort, to set out (or a journey).

uden, without.

for, for.

til, to, at.

gjøre, to do.

tjene, to serve.

hvorledes har Du det? how are you?

overgivet, frolicsome.

firføddet, four-footed.

betjene sig af, to make use of a thing.

On the reflexive or reciprocal pronouns.

Selv (self) is often employed in Danish, added to the Acc. of the personal pronouns, e. g. *mig selv*, *os selv* &c. (See Rask's Gramm. p. 31.)

Naar en Discipel ikke gjør sig Umage, saa vil han aldrig kunne gjøre Fremstridt. Hvorledes befinder De Dem? Jeg har forkjølet mig. Sæt Dem ved Siden af mig. Om et Menneske, som kun elsker sig selv, holder sig selv for bedre, end Andre, og taler helst kun om sig selv, siger man, at han har megen Egentjærlighed. Man begaaer hundrede Feil, naar man giver mere Agt paa Andre, end paa sig selv.

De gave hinanden Haanden. Elske de hinanden? Det er en Fornoielse, at see to Brødre, der elske hinanden; men det er en endnu langt større Fornoielse, at see to Venner, der elske hinanden oprigtigt og ere hinanden hengivne af ganske Hjerter. Hvor modsatte end vore Meninger ere, saa ville vi dog ikke hade hinanden. Lasten fortjener at hades for sin egen Skyld.

On the possessive pronouns.

Sing. min (m. & f.),	mit (n.),	pl. mine, my.
din,	dit,	dine, thy.
sin *),	sit,	siue, his, her, it's.
Plur. vor,	vort,	vere, our.
jer **),	jert,	jere, your.
sin,	sit,	siue, their.

Discipel, c., pupil, disciple.
 gjøre sig Umage, to take pains.
 gjøre Fremstridt, to make progress.
 forkjøle sig, to take a cold.
 ved Siden af, by the side of.
 Egentjærlighed, self-love.
 give Agt, to take heed, pay attention.

hengiven, to be given, i. e. attached, devoted to.
 af ganske Hjerter, with all one's heart.
 modsat, opposed, at variance.
 hade, to hate.
 for sin egen Skyld, for it's own sake.

*) *Propr.* *sin* &c. is a *reciprocal* pron. (his &c. *own*); but *hans* (*his*), *hendes* (*her*) are used when not conveying the notion *own*.

**) Obsolete, instead of which *deres* is used and still more frequently *Deres* (comp. Rask's Gr. p. 32); the *neuter*, 3^d pers. is supplied by *den*, *det* (*gen. dens*, *dets*), *pl. de* (*gen. deres*).

Din Broders og Din Søsters Breve ere meget interessante. Min Søster fortjener sine Forældres Kjærlighed og alle sine Bekjendtes Agtelse. Hendes Bædendehed gjør, at selv de mest Ekinsyge tilgive hende hendes Talenter, og at Misundelsen næsten altid skaaner hende. Hendes Kundskaber gjøre hendes Lærere Vre. Naar man taler til hende om hendes fortræffelige Egenskaber, saa viser hun ingen kunstlet Bædendehed. Vore og vor Correspondents Breve ere gaaede tabte. Hverken Deres eller min Vens Reisetoi er kommet.

Baronen var der med sin Søn og sin yngste Datter. Moderen elsker sine Børn. Forældrene elste deres Børn. Romerne forjog Tarquinius med hans Gemalinde og Børn fra Rom. Athenienserne viste sig ofte utaknemmelige imod deres mest fortjente Borgere. Agrippina blev dræbt af sin Søn Nero, som allerede havde dræbt sin Broder og sin Gemalinde, og siden ogsaa dræbte sin Lærer Seneca. Nogle Menneſter sælge deres Samvittighed for Penge.

Jeg holder meget af vor Frugthave; dens Grønne er saa frisk, dens Eygger ere saa behagelige, dens Frugt er ligeledes fortræffelig. Pesten er en meget almindelig Eygdom i Orienten; man kjender dens Virkninger, men ikke dens Oprindelse; der gives nogle Midler derimod; men deres Virkning er som oftest uvis. Vi have boet i Constantinopel, men vi kjende endnu ikke alle dets Gader. En stor Deel af dets

en Bekjendt, an acquaintance.

Agtelse, c., esteem.

Bædendehed, c., modesty.

stinsyg, jealous.

Misundelse, c., envy.

skaane, to save; spare.

Kundskab, c., knowledge.

Egenskab, c., quality.

vise, to show, display.

kunstlet, affected, artificial.

gaae tabt, to go or be lost.

Reisetoi, n., baggage, luggage.

komme, to come, arrive.

forjage, to chase away.

Gemalinde, c., wife, spouse.

vise sig, to show oneself, behave.

utaknemmelig, ungrateful.

fortjent, deserving, meritorious.

sælge, so sell.

helde meget af, to like, to be very fond of.

Frugthave, c., orchard.

det Grønne, the green, verdure.

Eygge, c., shade.

behagelig, pleasant.

Frugt, c., fruit.

Pest, c., plague.

almindelig, general.

Eygdom, c., disease.

Oprindelse, c., origin, rise.

som oftest, very often.

bo, to dwell.

Indbyggere ere Græker. Egeen udmærket og især ved sin
 ihænge Beslægtethed og sine frugtbare Omgivelser. Dens Haven
 er søfter og rummelig; men dens Gader ere snævre, smaltgæ-
 de og især brede; dens Huse ere lave og byggede af Træ;
 Aldebrande ontene her hvert Aar flere Delæggelser og tilintet-
 gørelse ofte hele Quartier. — Ved berøien af spærgende Na-
 turen afslører man den dens Hemmeligheder.

On the demonstrative and relative pronouns.

a, Demonstrative.

M. & F.		With a following Substantive.	
Sing.	Nent.	M. & F.	Nent.
den,	der,	denne,	detto,
(gen.) dens,	deris,	pl. disse (these),	
plur. de,		hiin or hin,	hint (that),
(gen.) deres (s. Rask's Gr. p. 33.)		pl. hine (those).	

b) Relative.

der (*who*) only in *Nom.*) without distinction of gender
 fem *Nom.* and *Objective*) and number.

Man burde anvende Dagen og Natten paa forskjellig
 Maade: denne til Hvile og hiin til Arbeide. Imellem Men-
 neskene og Dyrene er der især den Forskiel, at disse istun-
 ledes ved deres Sandser, men hine ved deres Fornuft. Vi
 bør foretrække de altsfor alvorlige Venner for de altsfor beslige;
 thi hine sige os ofte Sandheden, medens disse næsten altid

Indbygger, <i>c.</i> , inhabitant.	ved at spærgende, by means of asking
Omgivelser, <i>c.</i> , the surrounding	or inquiring into.
country.	hyppigen, frequently.
Havn, <i>c.</i> , harbour.	aflede, to entice from.
rummelig, spacious.	Hemmelighed, <i>c.</i> , a secret.
snæver, narrow.	burde, ought.
brede, to pave.	paa forskjellig Maade, in a different
lav, low.	manner.
Træ, <i>n.</i> , wood.	Forskiel, <i>c.</i> , difference.
Aldebrand, <i>c.</i> , conflagration.	lede, to lead, guide.
hvert Aar, every year.	Sands, <i>c.</i> , sense.
Delæggelse, <i>c.</i> , destruction.	Fornuft, <i>c.</i> , reason.
tilintetgjøre, to destroy or lay waste.	vi bør, we ought.
Quartier, <i>n.</i> , quarter (of a town).	Sandhet, truth.

fordølge den. Hvilken af disse to Heste synes De bedst om? Denne her synes jeg bedre om, end den (hiin) der; denne har en skønnere Farve, en mere velbannet Hals og en lettere Gang. Dette lille Huus var mere efter vort Dnske, end hiint Slot der; vi vilde ligesaa gjerne beboe een Stue i hiint, som mange Værelser i dette.

Der gives en Storhed, som overraster. Den Følelse, som behersker dem, er over al Beskrivelse. Den Dame, De talte om, vil besøge os idag. Han stoler paa Ministerens Bistand, hvis Søster han har ægtet. Dette er den Kirke, hvis Taarn vi kunne see fra vort Vindue. Dette er en Forholdsregel, hvis Følger ikke ere til at beregne. Den By, vi komme fra, er smukkere end den, hvori vi boe. Den By, hvis Indvaanere vare flygtede, lignede en Udvort. Han var en Ungling, der besad alle de Egenskaber, der kunde fiske ham hans Forældres Kjærlighed. Det er en Mand, om hvem jeg har en meget god Mening. Det var en Heimodighed, om hvilken de intet Begreb havde. Det er den Ven, som jeg nylig spiste til Aften hos.

Den som ikke kan fortie en Hemmelighed, kan ikke have sande Venner. De som ikke tale Sandheden, -fortjene ingen Tiltro. Vi have ikke gode Meninger om dem, der tale ilde om Dem. Jeg vil forære denne Bog til Den, der vil være

ferdølge, to conceal.
jeg synes godt om det, it pleases
me well, I like.
Farve, c., colour.
velbannet, well made.
let, light, gentle.
beboe, to dwell, to inhabit.
Stue, c., | room.
Værelse, n., |
Eterhed, c., greatness.
overraste, to surprise.
Følelse, c., feeling.
Beskrivelse, c., description.
besøge, to visit.
stole paa Ens Bistand, to rely on
any body's assistance.
egte, to marry, to take to wife.

Kirke, c., church.
By, c., city, town.
smuk, handsome.
Indvaaner, c., inhabitant.
flygte, to fly, take refuge.
ligne, to resemble.
Udvorten, c., desert.
fiske, to insure.
have, to have, entertain.
nylig, of late, latterly.
fortie, to keep (a secret).
Hemmelighed, c., secret.
Tiltro, c., trust, confidence.
tale ilde om En, to speak ill of
one.
forære, to present with a thing.

bringer i trehundrede og fem og tredsindstyve Dage, fem Timer, otte og fyrgetyve Minutter og otte og fyrgetyve Secunder eller i et Aar. Den næsten tredsformige Bane, som den her gjennemløber, er hundrede og tredive Millioner Mile lang. I enhver Secund gjennemløber den fire Mile af samme, altsaa i hver Minut tohundrede og fyrgetyve Mile. — Maanen, som bevæger sig omkring vor Jord, kaldes ikke, som denne, en Planet, men en Biplanet eller Drabant. Og saa andre Planeter have deres Biplaneter eller Maaner. Jupiter har fire, Saturn syv, og Uranus ser Maaner. Solen selv overgaaer samtlige Planeter og Maaner i Størrelse femhundrede og halvtredsindstyve Gange. Var den huul, og svævede Jorden i dens Midte, saa kunde Maanen, der dog er halvtredsindstyvetusinde Mile fra Jorden, tilbagelægge sit Løb omkring Jorden, uden at berøre Solens yderste Rand; ja den vilde endnu være ser og fyrgetyvetusinde Mile fra den.

On the Pronouns.

1. Personal pronouns.

The *personal pronoun* has, properly speaking, two cases only, viz. the *Nom. case* and the *Objective* (i. e. *Acc.*) case, thus:

Singular.

1 st pers.		2 ^d pers.	
Nom.	jeg, I.	du, thou.	
Acc.	mig, me.	dig, thee.	
3 ^d pers.			
Masc.	Fem.	Neut.	
Nom.	han, he.	hun, she.	det, it.
Acc.	ham, him.	hende, her.	det, it.

Plural.

Nom.	vi, we.	I, you.	de, they.
Acc.	os, us.	Edet, you.	dem, they.

De, Dem (if written with a *capital initial*) represent the English *Nom.* and *Acc.* *you* (both addressing one person or several persons. Comp. Rask's Gramm., p. 30.)

tredsformig, circular.
Bane, c., orbit.
gjennemløbe, to run through, pass.
Biplanet, c., secondary planet.

Drabant, c., satellite.
overgaae, to exceed.
fra, distant from.

Jeg læser. Han tilgiver mig. Vi skrive. Man har givet os et godt Raad. Han vil ledsage os. Han ligner Dig. Man roser Dig. Man agter Eder. Hun synger. De (Børnene) lege. Jeg skrev ham til. Han reciterede et Digt for hende. Man har fortalt dem en Fabel. Du kjender ham. Vi beundre hende.

Jeg løber. Du springer. Han sner. Hun gaaer. Det (Barnet) græder. Vi høre. I læse. De komme. De kommer. Hun kommer. Man forfølger ham. Man forfølger hende. Man forfølger dem. Jeg skal forklare Dig det. I ville blive os troe. Jeg har Meget at takke Dig for. Jeg er Eder forpligtet. Han spurgte hende, og hun svarede ham.

Tænker Du paa mig? Vil Du rejse bort uden os? Dette er en Lykke for ham og hende. Dette er en stor Ulykke for dem. Er Brevet til Eder, eller til mig? I ville sørge for os. Hvo har været der? Du, eller hun? Have I gjort det, eller have de gjort det? Jeg vil fortælle det til Eder og Dem. Man vil bede Dem og Deres Broder. Man vil tjene Eder og Dem.

Hvo har sagt det? — Han selv. Reiserinde Catharina af Rusland skrev mange Breve selv; Voltaire og Gyrsten af Ligne havde flere, som hun selv havde skrevet. Hvorledes har lille Augusta det? er hun endnu saa overgiven? Elephanten er det største af de firføddede Dyr; den betjener sig af sin Enabel som af en Haand.

læse, to read.

tilgive, to forgive.

skrive, to write.

ledsage, to accompany.

ligne, to resemble.

rose, to praise.

agte, to esteem.

synges, to sing.

lege, to play.

recitere, to say by heart or recite.

Digt, *n.*, poem.

fortælle, to relate.

kjende, to know.

beundre, to admire.

græde, to weep.

forfølge, to pursue.

forklare, to declare.

have at takke for, to owe, to have to thank for.

forpligtet, obliged.

spørge, to ask.

tænke paa En, to think of one.

rejse bort, to set out (or a journey).

uden, without.

for, for.

til, to, at.

gjøre, to do.

tjene, to serve.

hvorledes har Du det? how are you?

overgiven, frolicsome.

firføddet, four-footed.

betjene sig af, to make use of a thing.

On the reflexive or reciprocal pronouns.

Selv (self) is often employed in Danish, added to the Acc. of the personal pronouns, e. g. *mig selv*, *es selv* &c. (See Rask's Gramm. p. 31.)

Naar en Discipel ikke gjer sig Umage, saa vil han aldrig kunne gjere Fremsskridt. Hvorledes besinder De Dem? Jeg har forkjølet mig. Sæt Dem ved Siden af mig. Om et Menneske, som kun elsker sig selv, holder sig selv for bedre, end Andre, og taler helst kun om sig selv, siger man, at han har megen Egensjællighed. Man begaaer hundrede Feil, naar man giver mere Agt paa Andre, end paa sig selv.

De gave hinanden Haanden. Elske de hinanden? Det er en Fornoielse, at see to Brødre, der elske hinanden; men det er en endnu langt større Fornoielse, at see to Venner, der elske hinanden oprigtigt og ere hinanden hengivne af ganste Hjerter. Hver modsatte end være Meninger ere, saa ville vi dog ikke hade hinanden. Lasten fortjener at hades for sin egen Skyld.

On the possessive pronouns.

Sing. <i>min</i> (m. & f.), <i>din</i> , <i>sin</i> *),	<i>mit</i> (n.), <i>dit</i> , <i>sit</i> ,	pl. <i>mine</i> , <i>my</i> . <i>dine</i> , <i>thy</i> . <i>sine</i> , <i>his</i> , <i>her</i> , <i>it's</i> .
Plur. <i>ver</i> , <i>jer</i> **), <i>sin</i> ,	<i>vort</i> , <i>jert</i> , <i>sit</i> ,	<i>vere</i> , <i>our</i> . <i>jere</i> , <i>your</i> . <i>sine</i> , <i>their</i> .

Discipel, c., pupil, disciple.

gjøre sig Umage, to take pains.

gjøre Fremsskridt, to make progress.

forkjøle sig, to take a cold.

ved Siden af, by the side of.

Egensjællighed, self-love.

give Agt, to take heed, pay attention.

hengiven, to be given, i. e. attached, devoted to.

af ganste Hjerter, with all one's heart.

modsat, opposed, at variance.

hade, to hate.

for sin egen Skyld, for its own sake.

*) *Propr.* *sin* &c. is a reciprocal pron. (*his* &c. *own*); but *hans* (*his*), *hendes* (*her*) are used when not conveying the notion *own*.

**) Obsolete, instead of which *eders* is used and still more frequently *Deres* (comp. Rask's Gr. p. 32); the *neuter*, 3^d pers. is supplied by *den*, *det* (*gen. dens*, *ders*), pl. *de* (*gen. deres*).

Din Broders og Din Søsters Breve ere meget interessante. Min Søster fortjener sine Forældres Kjærlighed og alle sine Beskændtes Agtelse. Hendes Beskedenhed gjør, at selv de mest Ekinsyge tilgive hende hendes Talenter, og at Misundelsen næsten altid skaaner hende. Hendes Kundskaber gjøre hendes Lærere Vre. Naar man taler til hende om hendes fortræffelige Egenskaber, saa viser hun ingen kunstlet Beskedenhed. Vore og vor Correspondents Breve ere gaaede tabte. Hverken Deres eller min Vens Reisetoi er kommet.

Baronen var der med sin Søn og sin yngste Datter. Moderen elsker sine Børn. Forældrene elste deres Børn. Rømerne forjog Tarquinius med hans Gemalinde og Børn fra Rom. Athenienserne viste sig ofte utatnemmelige imod deres mest fortjente Borgere. Agrippina blev dræbt af sin Søn Nero, som allerede havde dræbt sin Broder og sin Gemalinde, og siden ogsaa dræbte sin Lærer Seneca. Nogle Menneſker sælge deres Samvittighed for Penge.

Jeg holder meget af vor Frugthave; dens Grønne er saa frisk, dens Eygger ere saa behagelige, dens Frugt er ligeledes fortræffelig. Pesten er en meget almindelig Eygdom i Orienten; man kjender dens Virkninger, men ikke dens Oprindelse; der gives nogle Midler derimod; men deres Virkning er som oftest uvis. Vi have boet i Constantinopel, men vi kjende endnu ikke alle dets Gader. En stor Deel af dets

en Beskændt, an acquaintance.

Agtelse, c., esteem.

Beskedenhed, c., modesty.

ekinsyg, jealous.

Misundelse, c., envy.

skaane, to save; spare.

Kundskab, c., knowledge.

Egenskab, c., quality.

vise, to show, display.

kunstlet, affected, artificial.

gaae tabt, to go or be lost.

Reisetoi, n., baggage, luggage.

komme, to come, arrive.

forjage, to chase away.

Gemalinde, c., wife, spouse.

vise sig, to show oneself, behave.

utatnemmelig, ungrateful.

fortjent, deserving, meritorious.

sælge, so sell.

helde meget af, to like, to be very fond of.

Frugthave, c., orchard.

det Grønne, the green, verdure.

Eygge, c., shade.

behagelig, pleasant.

Frugt, c., fruit.

Pest, c., plague.

almindelig, general.

Eygdom, c., disease.

Oprindelse, c., origin, rise.

som oftest, very often.

boe, to dwell.

On the reflexive or reciprocal pronouns.

Selv (self) is often employed in Danish, added to the Acc. of the personal pronouns, e. g. *mig selv*, *os selv* &c. (See Rask's Gramm. p. 31.)

Naar en Discipel ikke gjør sig Umage, saa vil han aldrig kunne gjøre Fremstridt. Hvorledes befinder De Dem? Jeg har forkjølet mig. Sæt Dem ved Siden af mig. Om et Menneske, som kun elsker sig selv, holder sig selv for bedre, end Andre, og taler helst kun om sig selv, siger man, at han har megen Egentjærlighed. Man begaaer hundrede Feil, naar man giver mere Agt paa Andre, end paa sig selv.

De gave hinanden Haanden. Elste de hinanden? Det er en Fornøielse, at see to Brødre, der elste hinanden; men det er en endnu langt større Fornøielse, at see to Venner, der elste hinanden oprigtigt og ere hinanden hengivne af ganske Hjerter. Hvor modsatte end vore Meninger ere, saa ville vi dog ikke have hinanden. Lasten fortjener at hades for sin egen Skyld.

On the possessive pronouns.

Sing. <i>min</i> (m. & f.), <i>din</i> , <i>sin</i> *),	<i>mit</i> (n.), <i>dit</i> , <i>sit</i> ,	pl. <i>mine</i> , <i>my</i> . <i>dine</i> , <i>thy</i> . <i>sine</i> , <i>his</i> , <i>her</i> , <i>it's</i> .
Plur. <i>ver</i> , <i>jer</i> **), <i>sin</i> ,	<i>vort</i> , <i>jert</i> , <i>sit</i> ,	<i>vere</i> , <i>our</i> . <i>jere</i> , <i>your</i> . <i>sine</i> , <i>their</i> .

Discipel, <i>c.</i> , pupil, disciple.	hengiven, to be given, i. e. at-
gjøre sig Umage, to take pains.	tached, devoted to.
gjøre Fremstridt, to make progress.	af ganske Hjerter, with all one's
forkjølet sig, to take a cold.	heart.
ved Siden af, by the side of.	modsat, opposed, at variance.
Egentjærlighed, self-love.	hade, to hate.
give Agt, to take heed, pay	for sin egen Skyld, for it's own
attention.	sake.

*) *Propr. sin* &c. is a *reciprocal* pron. (*his* &c. *own*); but *hans* (*his*), *hendes* (*her*) are used when not conveying the notion *own*.

**) Obsolete, instead of which *eders* is used and still more frequently *Deres* (comp. Rask's Gr. p. 32); the *neuter*, 3^d pers. is supplied by *den*, *det* (*gen. dens*, *dets*), pl. *de* (*gen. deres*).

Din Broders og Din Søfers Breve ere meget interessante. Min Søster fortjener sine Forældres Kjærlighed og alle sine Beskjendtes Agtelse. Hendes Beskjedenhed gjør, at selv de mest Ekinsyge tilgive hende hendes Talenter, og at Misundelsen næsten altid skaaner hende. Hendes Kundskaber gjøre hendes Lærere Vre. Naar man taler til hende om hendes fortræffelige Egenskaber, saa viser hun ingen kunstlet Beskjedenhed. Vore og vor Correspondents Breve ere gaaede tabte. Hverken Deres eller min Vens Reisetoi er kommet.

Baronen var der med sin Søn og sin yngste Datter. Moderen elsker sine Børn. Forældrene elste deres Børn. Rømerne forjog Tarquinius med hans Gemalinde og Børn fra Rom. Athenienserne viste sig ofte utaknemmelige imod deres mest fortjente Borgere. Agrippina blev dræbt af sin Søn Nero, som allerede havde dræbt sin Broder og sin Gemalinde, og siden ogsaa dræbte sin Lærer Seneca. Nogle Mennesker sælge deres Samvittighed for Penge.

Jeg holder meget af vor Frugthave; dens Grønne er saa frisk, dens Eygger ere saa behagelige, dens Frugt er ligeledes fortræffelig. Pesten er en meget almindelig Eygdom i Orienten; man kjender dens Virkninger, men ikke dens Oprindelse; der gives nogle Mibler derimod; men deres Virkning er som oftest uvis. Vi have boet i Constantinopel, men vi kjende endnu ikke alle dets Gader. En stor Deel af dets

en Beskjendt, an acquaintance.

Agtelse, c., esteem.

Beskjedenhed, c., modesty.

ekinsyg, jealous.

Misundelse, c., envy.

skaaner, to save; spare.

Kundskab, c., knowledge.

Egenskab, c., quality.

vise, to show, display.

kunstlet, affected, artificial.

gaae tabt, to go or be lost.

Reisetoi, n., baggage, luggage.

komme, to come, arrive.

forjage, to chase away.

Gemalinde, c., wife, spouse.

vise sig, to show oneself, behave.

utaknemmelig, ungrateful.

fortjent, deserving, meritorious.

sælge, so sell.

holde meget af, to like, to be very fond of.

Frugthave, c., orchard.

det Grønne, the green, verdure.

Eygge, c., shade.

behagelig, pleasant.

Frugt, c., fruit.

Pest, c., plague.

almindelig, general.

Eygdom, c., disease.

Oprindelse, c., origin, rise.

som oftest, very often.

boe, to dwell.

Indbyggere ere Græker. Staden udmærker sig især ved sin skønne Velggenhed og sine frugtbare Omgivelser. Dens Havn er sifter og rummelig; men dens Gader ere snævre, smudsige og slet brolagte; dens Huse ere lave og byggede af Træ; Ildbrande anrette her hvert Aar store Ødelæggelser og tilintetgjøre ofte hele Dværfter. — Ved hyppigen at spørge Naturen afloffer man den dens Hemmeligheder.

On the demonstrative and relative pronouns.

a) Demonstrative.

		With a following Substantive.	
M. & F.	Neut.	M. & F.	Neut.
Sing. den,	det,	denne,	dette,
(gen.) dens,	dets,	pl. disse (these),	
plur. de,		hiin or hin,	hint (that),
(gen.) deres (s. Rask's Gr. p. 33.)		pl. hine (those).	

b) Relative.

der (*who*) only in *Nom.* | without distinction of gender
 sem *Nom.* and *Objective* | and number.

Man burde anvende Dagen og Natten paa forskjellig Maade: denne til Hvile og hiin til Arbeide. Imellem Menneskene og Dyrene er der især den Forskjel, at disse iftundes ledes ved deres Sandser, men hine ved deres Fornuft. Vi bør foretrække de altfor alvorlige Venner for de altfor høflige; thi hine sige os ofte Sandheden, medens disse næsten altid

Indbygger, c., inhabitant.	ved at spørge, by means of asking
Omgivelse, c., the surrounding country.	or inquiring into.
Havn, c., harbour.	hyppigen, frequently.
rummelig, spacious.	aflede, to entice from.
snæver, narrow.	Hemmelighed, c., a secret.
brolagte, to pave.	burde, ought.
lav, low.	paa forskjellig Maade, in a different manner.
Træ, n., wood.	Forskjel, c., difference.
Ildbrand, c., conflagration.	lede, to lead, guide.
hvert Aar, every year.	Sands, c., sense.
Ødelæggelse, c., destruction.	Fornuft, c., reason.
tilintetgjøre, to destroy or lay waste.	vi bør, we ought.
Dværf, n., quarter (of a town).	Sandhed, n., truth.

fordølge den. Hvilken af disse to Heste synes De bedst om? Denne her synes jeg bedre om, end den (hiin) der; denne har en skønnere Farve, en mere veldannet Hals og en lettere Gang. Dette lille Huus var mere efter vort Dnske, end hiint Slot der; vi vilde ligesaa gjerne beboe een Stue i hiint, som mange Værelser i dette.

Der gives en Storhed, som overraster. Den Følelse, som behersker dem, er over al Beskrivelse. Den Dame, De talte om, vil besøge os idag. Han stoler paa Ministerens Bistand, hvis Søster han har ægtet. Dette er den Kirke, hvis Taarn vi kunne see fra vort Vindue. Dette er en Forholdsregel, hvis Følger ikke ere til at beregne. Den By, vi komme fra, er smukkere end den, hvori vi boe. Den By, hvis Indvaanere vare flygtede, lignede en Udsøst. Han var en Ungling, der besad alle de Egenskaber, der kunde fiske ham hans Forældres Kjærlighed. Det er en Mand, om hvem jeg har en meget god Mening. Det var en Heimodighed, om hvilken de intet Begreb havde. Det er den Ven, som jeg nylig spiste til Aften hos.

Den som ikke kan fortie en Hemmelighed, kan ikke have sande Venner. De som ikke tale Sandheden, fortjene ingen Tiltro. Vi have ikke gode Meninger om dem, der tale ilde om Dem. Jeg vil forære denne Bog til Den, der vil være

fordølge, to conceal.
jeg synes godt om det, it pleases
me well, I like.
Farve, c., colour.
veldannet, well made.
let, light, gentle.
beboe, to dwell, to inhabit.
Stue, c., | room.
Værelse, n., |
Storhed, c., greatness.
overraste, to surprise.
Følelse, c., feeling.
Beskrivelse, c., description.
besøge, to visit.
stole paa Ens Bistand, to rely on
any body's assistance.
ægte, to marry, to take to wife.

Kirke, c., church.
By, c., city, town.
smuk, handsome.
Indvaaner, c., inhabitant.
flygte, to fly, take refuge.
ligne, to resemble.
Udsøst, c., desert.
fiske, to insure.
have, to have, entertain.
nylig, of late, latterly.
fortie, to keep (a secret).
Hemmelighed, c., secret.
Tiltro, c., trust, confidence.
tale ilde om En, to speak ill of
one.
forære, to present with a thing.

den Flittigste. — Hvo der ogsaa først har beregnet Stjerner-
nernes Lob — han har været en stor Mand. Opfinderen af
Skrivekunsten, Hvo det endogsaa var, har været et nyttigt
Menneske. Hvad man end maa tænke om Dig, saa lad
Dig ikke afholde fra at stræbe efter Dit Maal.

Hvad vi have, er bedre, end Hvad vi vente at faae.
Vi kunne ofte ikke indsee, Hvad der er os til sand Nytte.
To Benner ere ligesom een Sjæl, der boer i to Legemer.
For et Menneske, der endnu lever, er Lyksaligheden ligesaa
uvis og tvivlsom, som Scieren for Soldaten, der endnu
kæmper.

On the interrogative pronouns.

Hvad (*what*) is used of things, and hvem (*who, whom*) of persons.
Hvilket (n.), *which*, hvilken (m. & f.), pl. hvilke, gen. hvis
(for sing. & plur.) (See Rask's Grammar p. 34.)

Hvis Huus er det? Hvem har Du givet Bogen? Hvem
har Du seet? Hvo har sagt det? Hvem skal jeg betroe
mig til? Hvis Søn er dette unge Menneske? Hvem har
jeg dette at takke for? Hvad skal der blive af? Hvad vil
det sige? Hvad troer De?

Fra Hvem har De denne Efterretning? Til Hvem ville
I skrive? Hvem elsker I mest? Under hvilken romersk Keiser
blev Jerusalem ødelagt? Af hvilken russisk Keiser blev Staden
Petersborg opbygget? Hvilken af de gamle Philosopher
har gjort større Opdagelser, end Aristoteles? Hvilken af
de nye Opfindelser vilde I vel give Fortrinet?

Hvo der ogsaa or Hvo der endeg,
who soever.

først, first.

Skrivekunst, c., the art of writing.

afholde fra, to keep off, to prevent.

at stræbe efter et Maal, to pursue
an aim.

vente, to expect, hope.

vi kunne ofte ikke indsee, we can
often not perceive.

Nytte, use, advantage.

ligesom, as it were.

Legeme, n., body.

tvivlsom, doubtful.

kæmpe, to fight.

betroe sig til, to trust confide in.

have at takke for, to owe. to be
indebted for.

ødelægge, to destroy, devastate.

opbygge, to build.

Opfindelse, c., invention.

affælselig, abominable.

Hvad er vel affhyeligere end at lyve? Hvad vil der blive af os? Hvad er paa Færde? Hvad bestille I der? Hvad er Sjælen? Hvad synes De om denne Sag? Hvad skal Enden blive? Hvad har man ikke Magnetnaalens Opdagelse at takke for!

Hvilke Lægemidler har De brugt? Dem, som Deres Ven, Doctor B. forordnede mig. — Hvilken af vore Læger giver de Fortrinnet? Doctor K. — Hvilken Dame er det? Professor N.'s Kone. — Til hvem har De bortleiet Deres Gaard? Til General L. — Hvilken af Søstrene har givet Dem disse Blomster? — Den ældste. — Hvem havde De med Dem? Hr. A.

On the indefinite pronouns.

Man, one, people; der, it, e. g. der siges (it is said); nogen, noget, some; intet, nothing; ingen, nobody; hver, hvert, every &c. (See Rask's Gramm. p. 35.)

Ethvert Onde har sit Lægemiddel. Ethvert Land har sin Skik. Vi troe ikke, at Nogen har skrevet bedre Tragedier, end Euripides, Shakspeare, Göthe, Schiller og Dehenschläger. Man maa ikke tale Ondt om Nogen, ikke ville Nogens Ulykke. Jeg har i et halvt Aar ikke faaet Efterretninger fra min Ven. Ethvert Menneske er dødeligt. Visse Forfattere tale bedre, end de skrive; andre skrive bedre, end de tale. I-en vis Alder falder det svært, at vænne sig af med visse Vaner. Man bør altid gjøre imod Andre, hvad man vil, at de skulle gjøre imod os.

Hvad er paa Færde? what is the matter?

bestille, to be about, to do.

synes, to appear, to think about.

Hvad skal Enden blive? what will be the end of it?

Magnetnaal, c., mariner's needle.

Lægemiddel, n., drug, medicine.

forordne, to order, prescribe.

bortleie, to let out, to hire.

Blomst, c., flower.

paaafalde, to call to, invoke.

Onde, n., evil, ill.

Skik, c., custom, manner.

Tragedie, c., tragedy.

ond, bad.

faae, to get.

det falder svært, it is difficult.

vænne sig af med en Vane, to get rid of a habit.

Ingen er saa lærd, at der jo endnu gives Meget, som han ikke veed. Den sande Vise misunder Ingen hans Lykke, han bagtaler Ingen og aabenbarer Ingen den ham betroede Hemmelighed. Mangen En taler kun om sig selv og elsker kun sig selv. Enhver Ting har sin Tid. Ingen veed, om han endnu lever imorgen. Man maa være besifeden og høflig imod Enhver, om man end er nok saa fornem. Den sande Vise foragter Ingen; han er overbærende imod Enhver og streng imod sig selv. Den Egenfærlige bryder sig om Ingen; han viser ikke Høflighed imod Noget.

Man kan gjøre det paa hvilkensomhelst Maade. Læsn mig en eller anden Roman. Henvender Eder til en eller anden Forfærdig. Det bedste Middel, at trække Enhver til sig, er, at man Ingen støder fra sig. — Er De fornøiet med denne Erklæring? Ja, jeg er.

Promiscuous examples on the pronouns.

Det er ethvert Menneskes Blygt, at tale Sandhed. Hiint Barn udmærker sig ved sin Driftighed og Duellighed; dette derimod gjør sig foragtet ved sin Uvidenhed. Dette Barn vil paadrage sig megen Fortræd ved sin Ubeskedenhed; dog vil maaskee hans Venindes Exempel have nogen Indflydelse paa hans Opførsel. Hvad siger De om Deres Dødsfar? Deres Herr Broder har ikke roet det. — Jeg

bagtale, to backbite, slander.
Mangen En, many a person.
overbærende, indulgent.
paa hvilkensomhelst Maade, in any way soever.
en eller anden, one or the other.
en Forfærdig, a lawyer.
trække til sig, to attract.
støde fra sig, to repulse.
fornøiet, contented.
beslægtet, related, akin.
udmærke sig, to distinguish oneself.

Driftighed, c., activity.
Duellighed, c., skill.
gjøre sig foragtet, to render oneself despised.
Uvidenhed, c., ignorance.
paadrage sig, to draw or bring upon oneself.
Fortræd, c., vexation.
Indflydelse, c., influence.
Opførsel, c., behaviour.
roet, to praise.

dommer gunstigere derom, end min Broder; jeg vil laane Dem det; jeg længes efter at høre Deres Hr. Faders Dom. — Jeg tager med megen Glæde imod dette Tilbud; min Fader har idetmindste en god Mening om denne Bog.

Er det ikke min Ring? Nei, det er hverken Deres, eller min, eller hans; den tilhører min Søster; jeg forærede hende den til hendes Fødselsdag.

Ikke Enhver er i Stand til at lægge sig efter flere Ting paa een gang. Ingen Sandhed er viskere, end den, at alle Menneſker ere undertastede Bilsfarelse; der gives ikke et eneste, som jo undertiden tager feil. Alt, hvad der lever i Naturen, lever af Det, som tilforn selv har levet. — Hvad tænker han paa? Der gives Intet, som jeg jo vilde gjøre for Dig. Gode Handlinger bære deres Løn i sig selv. Jeg, som selv har seet det, kan ogsaa give en troværdig Beretning derom.

On Verbs.

(See Rask's Grammar, p. 37.)

1. Conjugation of the ancient (*irregular*) form.

Det er ikke Kjærlighed til Fædrelandet, der har givet ham Kaarden i Haanden. Han tog et Exempel af dette Menneſke. Jeg havde aldrig saasnart tilbudt ham Byttet, førend han tog mig paa Ordet. Dersom jeg ikke allerebe havde gjort det, saa vilde jeg ikke gjøre det. Kjender De min Ven B.?

domme, to judge.
gunstig, favourable.
laane, to lend.
jeg længes efter, I am anxious.
Dom, c., judgment, opinion.
tage imod, to take, accept.
Tilbud, n., offer.
idetmindste, at least.
hverken — eller, neither — nor.
tilhøre, to belong.
Fødselsdag, c., birth-day.
paa een gang, at once.
vis, certain.
Bilsfarelse, c., mistake, error.

tage feil, to mistake.
tilforn, formerly, before.
leve, to live.
troværdig, trustworthy.
Beretning, c., a report, account.
Kaarde, c., a sword.
at tage et Exempel af En, to take one as an example.
aldrig saa snart, not so soon, no sooner.
Bytte, n., a bargain, barter.
førend, before.
at tage En paa Ordet, to take one by his word.

— Ja, jeg kjender ham meget godt; jeg har allerede kjendt ham i min Ungdom; da jeg igaar saae ham igjen, gjenkjendte jeg ham strax. Hvor er De født? Jeg er født i Petersborg. Sokrates døde for Sandheden.

Stjernerne gaae fra Østen til Vesten. Lykken forlader os ofte da, naar vi gjøre mest Regning paa, at den vil vare længe. Er Hr. N. hjemme? Nei, han er nylig gaaet ud. Rhinen traadte i Fjor over sine Bredder, i Aar er den ikke traadt over. Jeg har tilbudt Deres Søster denne Blomsterbouquet, men hun vilde ikke modtage den. Medens Hjenden paa den ene Side blev truet af de Forbundne, angreb vi ham paa den anden Side.

Handelen tager dagligen mere og mere af. Hiint Menneſte har tabt Meget af sine Forsædres Berømmelse; hans Credit er allerede sunken meget, og den vil synke endnu mere.

2. Readings for practising the ancient and the modern forms
(i. e. irregular and regular verbs).

Alexander erobrede Asien; denne Feltherre havde erobret mange Lande, men han erhvervede sig ikke Indvaanernes Kjærlighed; han behandlede alle disſe Stater ſom erobrede Provinſer; han vilde have vundet alle Hjerter, derſom han havde viiſt mere Naadehold og Menneſtelighed. Havde Fabius ikke forbundet Klogſkab med Tapperhed, ſaa vilde Sciren ikke have ſmykket hans Pande med Laurbær. Voltaire ſkrev Karl den Tolvtes Historie. Man underholdt paa Capitolium i Rom tæt ved Juno's Tempel de

gjenkjende, to know again, recognise.
Øſten, c., the East.
Vesten, c., the West.
meſt, moſt, moſtly.
gjøre Regning paa, to reckon upon, calculate.
vare længe, to laſt long.
nylig, juſt now, juſt.
træde over ſine Bredder, to overflow. (lit. to ſtep out of it's bed) of a river.

Blomſterbouquet, c., a noſegay.
modtage, to accept, take.
true, to threaten, menace.
de Forbundne, pl. c., the allies.
angribe, to attack.
Naadehold, n., moderation, temperance.
Menneſtelighed, c., humanity.
Klogſkab, prudence, diſcretion.
Seir, c., victory.
ſmykke, to adorn, wreath.
Laurbær, n., laurel.

hellige Gæst, hvilke, da man neppe havde Levnetsmidler nok for Besætningen, ofte maatte lide Sult.

Karl den Tolvte steg hver Dag tre Gange til Hest; han stod op Kloften fire om Morgenen, klædte sig selv paa, drak ingen Viin og kjendte ingen anden Glæde, end at bringe Europa til at skjælve.

Continuation of the *ancient and modern forms of verbs.*

De vilde have opnaaet mere Færdighed i det Tydske, naar De havde øvet Dem i at tale. Da man vilde storme Fæstningen, greb Besætningen til Vaaben og forsvarede Murene. Saa snart Hr. N. var vendt tilbage fra Landet til Byen, gif vi til ham. Efterat Hannibal var gaaet over Pyrenæerne, drog han igjennem Frankrig. Efterat Telemaque længe forgjæves havde søgt efter sin Fader, gjensandt han ham endelig paa Ithaca. Naar I troligen opfylde Eders Pligter, saa ville I blive elskede og roste. Denne Feil var neppe bleven bemærket af ham, førend den ogsaa strax blev rettet. Han var vel fra Ungdommen af, bleven dannet til Soldat, men han yttrede alligevel ingen Tilbøielighed til denne Stand.

Jeanne d'Arf var en Sværmerinde, men tillige et af de mest udmærkede Fruentimmer, der nogensinde have levet.

Besætning, *c.*, garrison.

Sult, *c.*, hunger.

Klæde sig paa, to dress.

bringe En til at skjælve, to make one tremble.

opnaa, to reach, acquire.

mere Færdighed, more or greater proficiency.

det Tydske, the German (language).

øve sig, to practise.

storme, to storm, take by storm.

gribe til Vaaben, to take up arms.

forsvare, to defend.

Muur, *c.*, wall.

saa snart, as soon as.

vende tilbage, to turn back, return.

efterat, after.

drage igjennem, to pass, cross.

forgjæves, in vain.

gjenfinde, to find again.

troligen, faithfully.

Feil, *c.*, a fault, mistake.

rette, to correct.

vel, indeed, to be sure.

fra Ungdommen af, from his youth.

danne, to be brought up

yttre, to express

alligevel, nevertheless.

Tilbøielighed, *c.*, inclination.

Sværmerinde, *c.*, fanatic woman.

tillige, at the same time.

udmærket, distinguished.

Fruentimmer, *n.*, woman, female.

nogensinde, ever.

Hun var neppe færten Aar gammel, da hun stillede sig i Epidfen for den franske Armee, slog Englænderne under den berømte Talbot og befriede saaledes Frankrig for dets Fjender. Under Gorm den Gamle samlede de danske Stater til et mægtigt Rige, hvis Erobringer begyndtes af hans Søn og fortsattes under hans Sønnesøn, Knud den Store, under hvis Regjering selv England erobrede af de Danske.

Deres Brev vil formodentlig endnu ikke være afhentet. Saa snart Eagen vil være bleven undersøgt, vil man indsee, at man har taget fejl. Disse Disciple ere blevene roste af deres Lærere. Vi ere blevene roste og elskede. Disse Efterretninger ere ikke alle samlede af ham alene. Amerika er bleven opdaget af Christoph Columbus; ved denne vigtige Opdagelse aabnedes en ny Vej for Handelen.

Readings for practising the compound verbs.

These verbs (as in German) are either *separable* (i. e. take their preposition after them) or *inseparable* (having a preposition or prefix at their beginning) as will best be seen practically by the following reading-examples.

Lærnat styrtede pludselig sammen med stor Bragen. Jeg har tilbragt hele Eftermiddagen hos Hr. N. Efterat vi længe havde seilet omkring paa Lyfte og Fromme, øinede vi endeligen langt borte Kysterne af en Ø. Dette Land bliver

stille sig i Epidfen, to put herself
at the head of.
slaae, to beat.
befrie, to deliver.
samles, to be united.
begynde, to begin.
fortsætte, to continue.
Sønnesøn, c., grand son.
Regjering, c., government.
erobre, to conquer, vanquish.
den Danske, Dane, Danish.
formodentlig, probably.
afhente, to fetch.
indsee, to see, perceive.

at tage fejl, to be mistaken.
aabne, to open.
styrte sammen, to fall (down) into
ruins.
Bragen, c., crash.
tilbringe, to pass, spend.
Eftermiddag, c., afternoon.
seile omkring, to sail round.
paa Lyfte og Fromme, at a hazard,
at random.
øine, to come in sight of.
langt borte, at a great distance.
Kyst, c., coast.
Ø, c., island, isle.

gjennemstrømmet af mange Bække og Aaer. Mange Mennesker opbynge Skatte, som om de skulde leve evig paa Jorden. At de Rige næsten aldrig ere lykkelige, kommer deraf, at nogle ikke bruge deres Rigdomme, og andre misbruge dem.

Min Broder, som har gennemreist den skønneste Deel af Sachsen, og er kommen tilbage for et Par Dage siden, har gjort Forfatterens Besjendtskab i B., hvor denne for nylig er bleven Præst. Han skal først have studeret Medicin, men derpaa være gaaet over til Theologi, da hans Fader, der ligeledes er Præst i B., ikke har afladet, at opmuntre ham dertil. Man siger, at denne Forandring, som gjør Sønnens Lydighed Gode, ikke alene ei er mislykket, men at den er falden ud til hans egen store Tilfredshed.

Practical examples on auxiliary verbs in grammatical connexion with principal verbs.

Jeg vilde have gaaet til ham, dersom han ikke var bortreist. Vi vilde maaskee strax efter Bordet være gaaede bort, dersom Veiriget havde været bedre. „Naar Du er reist bort herfra," sagde Calypso til Telemak: „for at vende tilbage til Dit fattige Ithaka, da vil Du fortryde det." Jeg har igaar løbet den halve By igjennem, førend jeg traf dem. Han vilde maaskee ikke være bød, dersom han var bleven bedre passet og pleiet.

Vi vilde have gaaet ud, dersom det ikke havde regnet.

gjennemstrømme, to cross.

Bæk, c., brook.

Aa, c., rivulet.

opbynge, to heap or hoard up.

paa Jorden, on earth.

for — siden, since, ago.

at gjøre Gns Besjendtskab, to make one's acquaintance.

for nylig, not long since, of late.

først, at the beginning, first.

gaae over, to go or pass over.

aflade, to leave off.

opmuntre, to encourage, animate.

Forandring, c., change.

Lydighed, c., obedience.

mislykkes, to miscarry, to fail.

falde ud, to turn out.

Tilfredshed, c., satisfaction.

bortreise, to set out on a journey.

Veirig, n., weather.

bedre, finer.

fortryde, to repent.

at passe og pleie Gns, to attend to, and nurse one.

Dersom han tidlig havde begyndt at studere og lært noget Nyttigt, saa var han bleven en agtværdig Borger; men naar man engang har begyndt med Lediggang, saa begriber man ikke, hvorledes man kan finde Behag i at arbejde. Du vilde have gjort vel i, dersom Du havde fulgt vort Raad. Carl den Tolvte vilde ikke have haft saa megen Ulykke, han vilde ikke være bleven fangen af Tyrkerne, dersom han havde fulgt sine Generals Raad.

**Phrases on the use of the Indicative and
Conjunctive.**

Æt, han kommer or forudsat, at han kommer. **Isald** at han døde. **Saa** fremt han indvilliger. Han maa gjøre det, eller ei. **Uagtet** han har glemt det. **Naar** jeg ikke er kommen tilbage, og **Nogen** spørger efter mig, saa bed ham vente paa mig. Dersom **Veiret** var smukt, og **De** havde lyst til at spadsere, saa vilde vi gjøre en **Tour** til **Charlottenlund**. **Loven** vil, at man skal adlyde. **Læreren** fordrer, at man skal være opmærksom. **Jeg** troer ikke, at han er hjemme. **Jeg** troede ikke, at han var hjemme. **Jeg** vidste ikke, at **I** ere **Benner**. **Jeg** troede ikke, at det var forbudt.

Troer I, han kommer? **Tænker I**, han seer det? **Formoder I**, at han vil komme? Dersom **I** troer, han frygter for **Eder**, saa tage **I** meget fejl. **I** vilde let kunne have indseet, at **Eders** **Foretagende** ikke kunde lykkes. **Skulde** det være muligt, at han kunde handle saa taabeligt? **Det** skulde være

agtværdig, estimable, esteemed.
at begynde med Lediggang, to be
idle, to do nothing.
at finde Behag i Noget, to take
pleasure in a thing.
fange, to catch, to make a pri-
soner.
sæt, { supposed.
forudsat, {
isald, in case, if.
indvillige, to consent, assent.
vente paa En, to wait for, expect one.

Veir, n., weather.
smukt, fine, beautiful.
at gjøre en Tour, (lit.) to make
a tour, i. e. take a walk.
adlyde, to obey.
forbyde, to forbid.
formode, to suppose.
frygte, to fear.
Foretagende, n., undertaking.
lykkes, to succeed, to be successful.
taabelig, foolish, inconsiderate.
Taalmodighed, c., patience.

os kjært, om saa megen Taalmodighed og Maadeholdenhed blev belønnet. Man veed for længe siden, at Jorden er ældre, end man forhen har troet. Derksom Egensjærlighed og Forsængelighed ikke beherskede Verden, da var Sandheden mere agtet, end den sædvanligt er. Derksom Friheden ikke havde været de gamle Schweizere kjærere, end alt Andet, da vilde deres Efterkommere sandsynligviis endnu have havt Borgfogeder.

Oldsagernes Studium er af stor Bigtighed for Enhver, der vil læse og nyde de gamle Forfattere; uden Kundskab om dem vil man træffe paa mange Udtryk, Sammenligninger o. s. v., som man vilde have ondt ved at forstaae; uden denne Kundskab er det næsten ikke muligt, at gjøre et Skridt frem i Historien, uden at man jo vil finde sig standset ved en eller anden Vanskelighed, hvortil endog en liden Kundskab om Oldsagerne vilde forskaffe Opøsningen.

Besad den misfornøiede Yngling allerede den Erfaring, som han vil have om ti eller tyve Aar; havde han allerede nu seet sig om iblandt alle Stænder af det menneskelige Samfund, i alle Fag af det virksomme Liv: da vilde han ogsaa i sin nuværende Stilling ikke have gjort sig Forhaabninger om noget idealt Fuldkomment og ikke have fundet sig saa meget bedragen i sin Forventning.

Han maa nu have tilstaaet Forbrydelsen, eller ei, saa

Maadeholdenhed, *c.*, temperance, moderation.

Egensjærlighed, *c.*, self-love.

Forsængelighed, *c.*, vanity.

Efterkommere, *pl. c.*, posterity, successors.

sandsynligviis, probably.

Borgfoged, *c.*, bailiff.

Oldsager, *pl. c.*, antiquities.

Forfatter, *c.*, author, writer.

træffe paa Noget, to meet with.

han vilde have ondt ved at forstaae det, it would be difficult for one to understand.

at gjøre et Skridt frem, (*lit.*) to make a step forward, i. e. progress, proceed.

at finde sig standset, to be kept or detained.

en eller anden Vanskelighed, one difficulty or another.

en liden Kundskab, a slight knowledge.

Opøsning, *c.*, solution.

det menneskelige Samfund, human society.

det virksomme Liv, active life.

i sin nuværende Stilling, in his present position.

gjøre sig Forhaabning om, to make oneself, or entertain hope about.

Forventning, *c.*, reckoning, calculation.

er det dog aabenbart, at han har begaaet den. Han maa være nok saa rig, saa er han dog ikke lykkelig. Væb Du ikke, om Din Broder er kommen hjem? Naar De vil, at jeg skal sende Dem min Karreer, saa har De blot at befale. Det er nødvendigt, at dette bliver opdaget. Det sømmer sig, at man har Agtelse for ældre Folk. Jeg vilde ønske, at De vilde besøge mig oftere. Det skulde gjøre mig ondt, om De ikke vilde modtage mit Tilbud. Hvorledes skulde en Anden kunne bevare vor Hemmelighed, naar vi ikke selv kunne det?

Vilde Gud, at alle Mennesker vare saa lykkelige, som Du og jeg! Jeg vilde have ønsket, at han ikke havde været saa forfængelig, og at han havde havt mindre Egenfjærlighed. Det havde været bedre, om hun havde havt en ringere Fornue og havde været tilfreds. Jeg tilføjer denne Erklæring, for at Enhver kan begribe Sagen. Vi tvivle meget om, at vi nogensinde ville blive belønnede for vor Umage, og at Løftet nogensinde vil blive opfyldt. Derfor jeg trængte til Penge, vilde jeg tage min Tilflugt til Dem.

Phrases constructed with the Imperative.

Umag Dem ikke. Siig mig Deres Mening. Kom ikke for mine Pine. Gaae bort fra mine Pine. Siig ikke igjen, Hvad jeg har betroet Dem. Befal Eders Tjener, at han skal gaae til min Bolig og hente mig de bevidste Papirer. Siig ham, at han skal skynde sig. Lad os spille et Parti Skat! Lad os sætte os tilbords! Saml' Dig saadanne Statter, som hverken Møl, eller Rust kunne fortære. Gjør Du Din Skyldighed! og I Lediggængere, bortfierner Eder!

nok saa rig, ever so rich.
sømme sig, to besit.
forfængelig, vain.
tilføie, to add, join.
Umage, c., trouble, pain.
trænge til, to need, want.
Tilflugt, c., refuge.

umage sig, to trouble oneself.
siig igjen, to say again.
skynde sig, to hasten, make haste,
(lit.) to bestir oneself.
et Parti Skat, a game at chess.
Møl, n., a moth.
Rust, c., rust.

Hav Agtelse for ældre Folk! Gjør Hun, Hvad jeg har befaleet Hende. Gaa Han sin Vej!

Phrases constructed with the Infinitive.

Imorgen vil jeg have den Glæde, at see mine Forældre. Vil De ikke have den Godhed, at laane mig denne Bog? Det er sørgeligt, ikke at have Venner og at være forladt. Det er lettere, at være tilfreds i Modgang, end ikke at være utilfreds i Medgang. Det er bedre, at sige Meget med faa Ord, end at sige Lidet med mange Ord. At springe i Vandet, er ingen Kunst, men at komme op igjen — det er Knuden.

Et uforskammet Menneske undseer sig ikke ved at rose sig af sin Ugudelighed. Jeg gjorde Undskyldning for at have forstyrret hende i at skrive. Intet er mere overensstemmende med Fornuften, end at stræbe efter Dyden. Pløjernet tjener Landmanden til at pløje med. Der gives Folk, der ikke have Tilbøielighed til nogen Videnskab, der ikke finde Behag i noget Andet, end i at spise og drikke. Det er noget Stjont, at være rig og at kunne give mange Almisser; men det er ikke meget almindeligt, at have mange Penge og være gavmild.

Jeg bad ham besøge mig i Aften. Efterat jeg var bleven færdig med mit Pensum, gik jeg mig en Tour.

bortfjerne sig, to go away, to be off.
at gaae sin Vej, to go one's way.
sørgelig, sad, melancholy.

Modgang, c., adversity, misfortune.

Medgang, c., good luck.

det er Knuden, (lit.) *that is the knot*, i. e. there is the difficulty or rub.

uforskammet, impudent.

undseer sig for, to be ashamed of (lit. to shame oneself).

Ugudelighed, c., impiety, wickedness.

gjøre Undskyldning for, to make an excuse.

forstyrre, to disturb.

være overensstemmende med, to be in conformity with.

Pløjern, n., ploughshare.

Landmand, c., husbandman.

der gives Folk, there are people (lit. *it gives*, like German: *es giebt Leute*).

Videnskab, c., science.

spise og drikke, to eat and drink.

Almisse, c., alms.

gavmild, liberal, charitable.

i Aften, in the evening, *this evening*.

blive færdig med en Ting, to finish or get ready.

Pensum, n., a task, lesson.

Ptolomæus, Konge i Egypten, lod Jødernes hellige Bøger oversætte i det græske Sprog.

At vide, at beskæftige sig, det er, at forstaae at nyde; Lebiggang trykker og plager. At høre godt og svare godt, ere de vigtigste Egenskaber i en Conversation. At skrive godt er eet og det samme som at tænke godt og handle godt. Efterat vi paa vor venstre Fløi havde hørt et Kanonskud falde, satte vi os i Bevægelse. Det er bedre, at tie, end at tale til upassende Tid. Det er bedre, at lide Uret, end at gjøre Uret. At gjøre sin Lykke skal formodentlig sige saa meget, som: at faae indbringende Embeder, Vresposter og Værdigheder. At tale for ofte og for meget, er et Beviis paa et tomt Hoved. Til at lære nogle Sprog udfordres kun afskillige Aar; men til at forstaae sig Beltaalenhed i sit Moderemaal, dertil hører en heel Levetid.

Examples on the employment of the present and past Participles. *)

Her er en Bouquet af nyligt plukkede Blomster. Fjenderne, trættede af de gjentagne Angreb, vare nødsagede til, at træffe sig tilbage. Han unddrog sig den ham tiltænkte Vresbeviisning. Han gik grædende bort. Han satte sig,

oversætte, to translate.

det er eet og det samme som, it

is one and the same thing.

den venstre Fløi, the left wing.

Kanonskud, n., a cannon shot.

satte sig i Bevægelse, to set oneself in motion.

til upassende Tid, at a wrong time.

gjøre Uret, to do wrong.

faae, to obtain.

indbringende, profitable, lucrative.

Embede, n., an office, post.

Vrespost, c., an honorable position.

Værdighed, c., dignity.

der udfordres kun, it requires only.

afskillige, some, several.

Beltaalenhed, c., eloquence.

Bouquet, c., a nosegay.

nyligt plukkede Blomster, fresh plucked flowers.

gentage, to repeat.

Angreb, n., attack, onslaught.

være nødsaget, to be obliged or compelled.

unddrage sig, to withdraw from.

tiltænke, to intend for.

Vresbeviisning, c., a mark of honour.

gaar bort, to go away.

*) Vid. Bask's introductory observations on verbs, p. 37, § 26.

udmattet af Reisen, ned ved en kjølig Brønd. Der kan ingen Virkning tænkes uden foregaaende Marsag.

Moses blev sendt til Egypten, for at befrie Israelliterne af deres Trældom. Fem og halvtredstindstyve Aarhundreder vare henrundne siden Verdens Skabelse, førend Amerika blev opdaget. Man maa komme den Nødlidende til Hjælp, uden at han beder os derom. Solens Afstand fra vor Jord er saa stor, at en Kanonkugle, affikket fra Jorden, først efter fem og tyve Aar vilde naae Solen.

Stadens Porte ere lukkede. Da man spurgte nogle Arabere fra Ørkenen, hvorledes de havde opdaget Guds Tilværelse, svarede de: „Paa samme Maade, som vi af de i Sandet indtrykte Spor kunne slutte os til, at der har gaaet et Menneske, eller en Ged.“ Den almindelige Mand gaaer den Vej, som allerede Andre ere gaaede; Geniet baner sig en ny. En Fornøielse, som Dyden ikke billiger, er stedse blandet med Malurt.

A practise on verbs followed by the case they govern.

Hvem er det? Det er mig. Var det Dem? Nei, det var ham, mig var det ikke. Draftet i Delphi var det berømteste af Grækenlands Drafter. Athen og Sparta vare de berømteste Stæder i Grækenland. — Jeg er Din

udmattet, to fatigue.

kjølig, cool.

Brønd, c., a well.

Virkning, c., effect.

foregaae, to precede.

Trældom, c., slavery, bondage.

henrunde, to pass away.

Verdens Skabelse, the creation of the world.

opdaget, to discover.

lide Nød, to suffer want.

Afstand, c., distance.

naae, to reach.

lukke, to lock up, shut.

En Araber fra Ørkenen, an Arab of the desert.

Tilværelse, c., existence, presence.

indtrykte, to impress.

Spor, n., trace, vestige.

slutte sig til, to conclude, infer from.

Ged, c., a goat, kid.

almindelig, usual, common.

bane sig en ny Vej, to strike out (for oneself) a new road.

billige, to approve of.

blande, to blend, mix.

Malurt, c., (lit.) worm-wood, i. e. (fig.) bitterness.

Ben. Han er en Lærd. Tulipanen er den skønneste Blomst. Cederen er det høieste Træ. Paafuglene ere de skønneste Fugle. Crofus har været den rigeste Konge. Stjælnhed er et forgængeligt Gode. Hvor der er Rigdom, der er Venner. Is er frosset Vand.

Darius er ved en Hest Brinsten bleven Konge i Persien. Shakspeare siger: „Man kan smile og altid smile, og dog være en Skurk.“ Naar en Discipel er slittig, saa vil han engang blive et dygtigt Menneſte. Han er og bliver steds den samme. Han synes (at være) en lærd Mand. Den, som bruger de bedste Midler til de bedste Diætet, kaldes en Vis.

Promiscuous examples on verbs followed by an accusative or by a preposition.

REMARK.

In many cases the verb in Danish is followed by a *preposition*, so f. i. in English we say: „to reproach a person,” but „to reproach with a thing.” This will be best explained by the following practical examples. In some cases the preposition following the verb agrees in Danish with the preposition used in English, but often it differs from the English idiom, the German language will in this case be a great help to those that may know it.

Beslit Dig paa Retskaffenhed! Grækerne betjente sig i deres Digte af mange Friheder, som ingen anden Nation har tilladt sig. Har Deres Broder stilt sig vel ved den Forretning, som han havde paataget sig? Vi lee ad hans Trudsel. Mange Folkeslag kunne før undvære Guldet, end Sernet. Mange Menneſter mangle de Ting, som andre have Overflødighed af.

forgængelig, perishable.
et Gode, possession.
vrinst, to neigh.
smile, to smile.
Skurk, o., rascal, rogue, knave.
Discipel, c., pupil, disciple.
dygtig, useful, fit.
vis, wise.
Forretning, c., business.

paatage sig en Ting, to take upon oneself, i. e. to undertake.
Trudsel, c., threat, menace.
Folkeslag, n., people.
før, sooner.
undvære, to do without, to be wanting.
Overflødighed, c., superfluity.

Man maa hellere undvære en Fornøielse, end at betale den for dyrt. Man kunde undvære mange Ting, dersom de ikke vare blevne os til Bane. Den Tappre ændser ikke Faren. Der gives intet Menneske, som jo undertiden trænger til Andres Hjælp. Jeg mindes endnu bestandig de skønne Dage, jeg har tilbragt hos Dem.

Miltiades blev i Athen anklaget for Forræderi. Keiser Tiberius dømte mange romerske Borgere, der bleve beskyldte for Oprør, til Døde. Ulfeldt blev, efterat man havde overbeviist ham om Troløshed, affat fra alle sine Embeder og Værdigheder, dømt fra Livet og henrettet in effigie. Forbryderne bleve landsforviste. Dette Menneske er blevet afflediget fra sin Tjeneste, fordi man har overbeviist ham om Utrofast. Man kan vænne sig af med mange Feil, naar man kun alvorligen vil det. Man forsikrede sig hans Person, fordi han var bleven anklaget for Tyveri. Hvo vilde værdige en Bedrager sin Agtelse og sin Omgang, om han end var af nok saa fornem Stand?

Det beskædne Menneske glæder sig ved sine Indsigter og Kundskaber, men roser sig ikke deraf. Afhold Dig fra enhver ugrundet Mistanke mod Nogen; tænk vel om Enhver, saalænge han ei har overbeviist Dig om det Modsatte; dog maa Du heller ikke strar holde Enhver, der forsikrer Dig om sit Vensteb, for Din sande Ven, og endnu mindre gjøre ham til Din Fortrolige. Undvær hellere den Fornøielse, at have mange Venner, og glæd Dig ved de saa prøvede og troe, som fritage Dig for den Fare, at tabe Din Ro og Tilfredshed.

Siccus Dentatus, en Romer, roste sig af de mange Felttøge, han havde gjort, og af de Saar, han i dem havde

Forræderi, *n.*, treason, high treason.
Oprør, *n.*, uproar, revolt.
Troløshed, *c.*, faithlessness, disloyalty.
affætte fra, to dismiss, depose of.
dømme fra Livet, to condemn to death.
henrette, to execute.
affledige, to dismiss.

Tyveri, *n.*, theft.
af nok saa fornem Stand, of ever so high a rank.
Indsigt, *c.*, insight, understanding.
ugrundet, unfounded.
Mistanke, *c.*, suspicion.
en Fortrolig, a confidant (friend).
Felttøge, *n.*, campaign.
Saar, *n.*, a wound.

faaet. Cæsar stolede paa Cræsus' Rigdomme og paa Pompejus' Anseelse, for at bemægtige sig Overherredømmet. De Vilde i Amerika betjene sig i Krigen af Stridskøller. Den christelige Religion fordrer, at vi ikkun skulde betjene os af Velgjerninger, for at hevne os paa vore Fjender. Vi forbarne os hellere over dem, der ikke forlange vor Medlidenhed, end over dem, der fordrer den.

Continuation of examples on the verbs and their government.

Cato vænnedes ved Livet, fordi Cæsar's Herredomme fortrød ham. Vi maae bruge Fornusten, naar vi ville nyde et lykkeligt Liv. Horatius nød den romerske Ridder Mæcenas' Gunst, der var en Ven og Under af Digtekunsten. Chelonis bad sin Fader Leonidas, at han vilde skaane hende og hendes Gemal. Attila var en grusom og blodtørstig Mand; han skaanede ikke sine Undersaatters Liv og opoffrede Alt for sine ærgjerrige Planer.

De Gamle ophøiede de Menneſter, der havde ydet Fædrelandet vigtige Tjenester, til Guddomme. Det sikkreste Middel, at behage Andre, er, at være dem behjælpelige i at behage os. Menneſkene ere som Statuerne: man maa see dem paa deres Blads. Betsedenheden er for Fortjenesten Det, som Styggen for Maleriet: den giver den Styrke og Glans. Det er vor Pligt, at negte Noget en Gave, naar vi vide, at han vil gjøre en slet Brug deraf. Ikke Det, som behager de Fleste, men Det, som behager de Bedste, er roesværdigt. Sandheden er en Brændenælde; Den, der blot

stole paa Noget, to rely upon.
Rigdom, c., riches.
Anseelse, c., authority, renown.
Overherredømme, n., supremacy, sovereignty.
Stridskølle, c., battle-club.
ferbre, to demand, require.
hevne sig, to revenge oneself.
Medlidenhed, c., compassion.
Ridder, c., knight.

Gunst, c., favour.
Under, c., patron.
Digtekunst, c., poetry.
blodtørstig, blood-thirsty, or sanguinary.
ophøie, to elevate, raise.
yde, to render.
Guddom, c., Godhead.
Stygge, c., shade, shadow.
roesværdig, praiseworthy.

berører den, brænder sig; Den, der griber den fast, tjeft og drifftigt, gjør den intet.

Adverbs and adverbial expressions, relative to place, time etc.

REMARK.

Respecting adverbs formed from adjectives and their form &c., see Rask's Gramm., on *Adverbs*.

hvor, where.
 her, here.
 der, there.
 herhen, hither.
 hertil, hidtil, thitherto.
 derhen, thither.
 dertil, til den Ende, hitherto.
 hvorhen, whither.
 hidad, hitherwards.
 didhen, didtil, thitherwards.
 til hvilken Side, ad hvilken Side
 til, whither.
 nedad, downwards.
 opad, upwards.
 ud, ude; udenlands, abroad.
 indenfor, within.
 udenfor, without.
 fjern, langt, far.
 langt borte, far off.
 nær, near.
 rundt omkring, all round.
 herfra, hence.
 derfra, thence.
 hvorfor, wherefore.
 til Siden, aside.
 underneben, nedenunder, { below,
 forneden, { beneath.
 foran, before.
 bagved, behind.

ovenfra, from above.
 nedenfra, { from below.
 { from beneath.
 forfra, from before.
 bagfra, from behind.
 fortil, frem, fremad, forwards.
 bagtil, baglænds, backwards.
 inden i, ind ad, inwards.
 inden i, indvendig, internally.
 ud ad, outwards.
 udbvendig, externally.
 hjem, hjemad, homewards.
 nogensteds, { somewhere.
 { anywhere.
 ingensteds, nowhere.
 et andet Sted, elsewhere.
 overalt, every where.
 et eller andet Sted, some where.
 ellers et Sted, some where else.
 hvor endog, { wherever.
 { wheresoever.
 frem og tilbage, to and fro.
 op og ned, up and down.
 hjem, home.
 hjemme, at home.
 nær ved, { close by.
 { hard by.
 hvorhen endog, whithersoever.

naar, when.
 da, saa, siden, derefter, then.
 nu, now.
 idag, to-day.
 allerede, already.

for, { before.
 forhen, { ere now.
 fordem, { formerly.
 { heretofore.
 hidtil, hidindtil, hitherto.

ferleden, lately.
 igaar, yesterday.
 strax, } instantly.
 siekliffigen, } immediately.
 paa Stand, } directly.
 nu, } presently.
 } anon.
 hurtigt, / speedily.
 gefvindt, / quickly.
 inden fort Tid, ere long.
 siden, sidenester, afterwards.
 snart, soon.
 siden, om lidt, by and by.
 herefter, hereafter.
 fra nu af, hence.
 om otte Dage, a week hence.
 herefter, } henceforth.
 i Fremtiden, } henceforward.
 imorgen, to-morrow.
 altid, / always.
 stedse, / ever.
 evig, eternally.
 idelig, / perpetually.
 bestandig, / continually.
 endnu, still.
 uophorlig, incessantly.
 siden, since.
 til, / til.
 indtil, / until.
 længe, long.
 en Tidlang, en Etund, a while.
 sjelden, seldom.
 hyppig, frequently.
 ved Leiligheds, occasionally.
 engang, een Gang, once.
 to Gange, twice.
 tre Gange, three times.
 igjen, again.
 før, forhen; for — siden, ago.
 for længe siden, long ago.
 naarfoemhelst, whensoever.
 i overmorgen, after to-morrow.
 imorgen tidlig, to-morrow morning.
 iafte, igaarafte; inat, last night.

igaar, yesterday.
 igaaarmorges, yesterday morning.
 inat, laften, to-night.
 iforgaars, the day before yesterday.
 næste Dag, the next day.
 i næste Ilge, the next week.
 hver anden Dag, every other day.
 i forrige Ilge, last week.
 om Dagen, in the day-time.
 om Natten, / at night.
 } in the night-time.
 om Morgen, in the morning.
 om Aften, in the evening.
 om Middagen, at noon.
 om Formiddagen, in the forenoon.
 om Eftermiddagen, in the afternoon.
 for nærværende Tid, at present.
 just nu, just now.
 nutildags, nuomflunder, now a
 days.
 i dette Øieblik, this moment.
 tidlig, early.
 sildig, late.
 fort efter, fort derpaa, soon after.
 inden fort Tid, shortly.
 betids, betimes.
 nyligen, / of late.
 forleden, / newly.
 endnu, yet.
 endnu ifte, not yet.
 fordm, i gamle / anciently.
 Dage, / of old.
 for Fremtiden, for the future.
 for stedse, for ever.
 aldrig, never.
 ofte, often.
 mangen Gang, oftentimes.
 undertiden, sometimes.
 nu og da, now and then.
 siden, sidenester, after.
 endnu, still.
 derpaa, thereupon.
 hvorpaa, whereupon.

meget, very.
 yderst, overordentlig, exceedingly.
 for, altfor, too.
 mere, more.
 bedre, better.
 bedst, best.
 værre, worse.
 værst, worst.
 nær, nearly.
 næsten, næstenbeis, almost.
 lidt, little.
 mindre, less.
 mindst, least.
 heller; meget, rather.
 især, fremmest, chiefly.

især, { especially.
 isærbeleshed, { particularly.
 ganste, aldeles, all.
 halv, half.
 mest, most.
 næst, dernæst, next.
 tilstrækkelig, sufficiently.
 kun, but.
 ganste, aldeles, { quite.
 helt igjennem, { entirely.
 thoroughly.
 aldeles ikke, not at all.
 nok, enough.
 saa meget som, as much as.
 blot, kun, only.

hverledes, how.
 saaledes, thus.
 som, as.
 ligeledes, equally.
 ellers, { else.
 paa en anden Maade, { otherwise.
 neppe, { scarcely,
 { hardly.
 særskilt, { apart.
 { separately.
 { asunder.
 ligeledes, likewise.
 som om, as if.
 tilfammen, together.

allesammen, altogether.
 imellem hinanden, imellem hver-
 andre, one among another.
 til Siden, aside.
 forskelligt, distinctly.
 efterhaanden, lidt efter lidt, by
 degrees.
 vekselsviis, by turns.
 pludseligen, { suddenly.
 { on a sudden.
 tilfældigviis, { by chance.
 hændelsesviis, { accidentally.
 paa Lykke og Trøst, at random.
 med Hlid, on purpose.

hvorfor? why?
 hvorfor ikke? why not?
 hvor? where?
 naar? hvernær? when?
 ja, jo, yes.
 nei, no.
 ikke, not.
 i Sandhed, sandeligen, indeed.

uden Tvivl, { without doubt.
 upaatvivleligen, { undoubtedly.
 visse, { to be sure.
 sikkert, { surely.
 virkelig, really.
 paa ingen Maade, by no means.
 aldeles ikke, not at all.

Practise on the adverbs.

The number of sentences on the adverbs has been designedly limited, since they will occur again very frequently in the subsequent portions of these readings.

Har De allerede læst den nye Roman af Hr. N.? Nei, jeg har ikke. Reiser Deres Broder allerede imorgen herfra? Nei, han gjør ikke. — Først vil han lære sit Pensum, og siden besøge Hr. N. Har De allerede spist? Ja, jeg har nyligen spist. Hvorledes lever Hr. S.? Pleier De da ikke undertiden at besøge ham? Jeg var nyligen hos ham, men jeg traf ham ikke hjemme. Hvor har De været igaar Aftes. Jeg var paa Bal hos Fleurie's. Naar kom De hjem? Lidt før Klokken ti.

Legneren taler anderledes, end han tænker. Som Manufactur- og Fabrikland vare Nederlandene vigtigere i Middelalderen, end de nu ere; dog høre Nederlanderne endnu til Europa's vindstibeligste Indbyggere. Jeg kjenner intet mere gavmildt Menneske, end Hr. A.; han giver Mere, end Halvdelen af sine Indkomster, til de Fattige. Han handler just saaledes, som Du. Den Ene er mig lige saa kjær, som den Anden. Digterne betjene sig ofte af følgende Lignelser: Skjøn som den blomstrende Baar, og hæslig som Ratten; tro som Guld, uskyldig som en Due, og falsk som en Slange. Man glemmer Intet saa let, som forbigangen Ulykke. Spilernes Lykke verler lige saa hurtigt, som Terningerne, de kaste.

Remarks on prepositions.

A difference in the idiom respecting the use of the prepositions, may be discovered in all languages (if compared on this special

Nederlandene, *pl. n.*, the Netherlands.
Middelalder, *c.*, the middle age.
endnu, even now.
vindstibelig, industrious.
Halvdeel, *c.*, one half.
Indkomster, *pl. c.*, income, revenue.
Lignelse, *c.*, comparison, simile.

Baar, *c.*, spring.
Due, *c.*, dove.
Slange, *c.*, serpent.
forbigangen, gone by, past.
Spiller, *c.*, a gambler.
verle, to change.
Tærning, *c.*, die.
kaste, to cast, throw.

point with another) and it will be found to take place in some instances in a degree diametrically (so to say) opposed. In order to mention but *one* instance, in this respect, the German and English idiom would be: "*to drink out of a glass*" (aus einem Glase trinken), the French "*boire dans un verre*" (in a glass). The *differences* existing between *English* and *Danish* have been pointed out in the following sentences by printing the prepositions in German *Italics* (*Sperrſchrift*).

Man bør handle retſkaffent, ikke for at blive roſt, men for Dydens Skyld. Marcellus, en ung Romer, blev for ſin Tapperhed belønnet af ſin Fader og ſtraffet for ſin Ulydighed. Folket er ikke til for Lovens Skyld, men Lovene ere til for Folkets Skyld. Ofte gjøre vi Noget for Vennens Skyld, ſom vi ikke vilde gjøre for vor egen Skyld. Varro blev meget agtet formedelt ſom hans Lærdom. Paa denne Side af Byrenæerne ligger Frankrig, paa hiin Side af ſamme ligger Spanien.

Paa denne Side af Rhinen boe Tydſkerne, paa hiin Side af Rhinen de Franſke. Rhinen ſkiller Tydſkland fra Frankrig; paa denne Side boe de Tydſke, paa hiin Side de Franſke. Indenfor Byen er Luften formedelt de mange Uddunſtninger af Menneſter og de Stoffer, de forarbejde, ikke ſaa reen, ſom udenfor ſamme. Italien ligger Sonden for Alperne. Noget fra Skoven ligger et Jagtſlot, hvor man har en meget behagelig Udsigt. Sachſen ligger næſten midt i Tydſkland.

Jeg har ſaaet denne Bog af min Fader. Har Noget ſagt Dem Priſen paa diſſe Bøger? „Ingen,“ ſiger La-fontaine: „er tilfreds med ſin Skiebne, eller utilfreds med ſin Forſtand.“ Fra Fødselen af har Menneſket Følelſe af Glæde og Smerte. Fuglene bygge deres Næſter med en beundringsværdig Kunſt og Færdighed. Det ſom behager

være til, to be there, to exist.
agte, to esteem.
Lærdom, c., learnedness.
Uddunſtning, c., evaporation, ex-
halation.
Stof, n., matter, material.
forarbejde, to work.
Skov, c., wood, forest.

Jagtſlot, n., (L.) a (hunting-
castle.
behagelig, pleasant.
Udsigt, c., a view, aspect.
bygge, to build.
Nede, c., nest.
beundringsværdig, admirable.
Færdighed, c., dexterity, skill.

os hos de Gamle, er, at de have malet Naturen med en ædel Simpelted. Tyren forsvaret sig med sine Horn, Hesten med sine Fodder, Bildsvinet med sine Tænder. Maanen faaer sit Lys fra Solen.

Vi vilde sjelden igjen forliges med et Menneske, om hvem vi troe, at han har fornærmet vor Egentjærlighed. Vi betragte Naturen fra et andet Synspunkt, end de Gamle. Vi maae ikke alifor hurtigt dømme Godt, eller Ondt om Noget. Man forøger sin Lykke, naar man deler den med Andre. Fordi de fleste Mennesker ere mere eller mindre indtagne af Fordomme, betragte de sjeldent Tingene fra deres rette Synspunkt. Store og stærke Tanker komme fra Hjertet. Der gives intet Menneske, som jo er dælig til een eller anden Ting, men heller intet, som er dælig til alle Ting.

Der er Intet, der bidrager mere til Livets Behagelighed, end Venfkab. Udret Alt, hvad Du gjør, med den største Flid. Mange Dyr ere saa smaa, at man ikke kan see dem med blotte Øine. Naar Solstraalerne kastes tilbage af Regnen, fremkommer en Regnbue. Den som bliver roft af Uvidende, bliver ofte dædlet af Kløge. Det er bedre, Intet at vide, end at gjøre en slet Brug af sin Viden.

Den handler taabeligt, der ved sin Gæmildhed gjør sig selv fattig. Ingen Ting er saa nyttig, at den jo kan blive skadelig ved Misbrug. Ikke for Skolen, men for Livet, maa man lære. Ved gode Bøgers Læsning forbedre vi vor Smag. Der gives en Slags Utafnemmelighed, som kun viser Erkjendtlighed for modtagne Belgjerninger, for

Simpelted, *c.*, simplicity.

Tyr, *c.*, a steer, ox.

Horn, *n.*, horn.

Tand, *c.*, tooth.

forliges, to reconcile.

Synspunkt, *n.*, point of view.

hurtigt, swiftly, quickly.

forøge, to increase, augment.

indtagen af Fordomme, prepossessed by prejudices or prejudiced.

dælig, fit, proper.

bidrage, to contribute.

udrette, to perform.

Solstraaler, *pl. c.*, the rays of the sun. [note.

fremkomme, to come forth, originate.

Regnbue, *c.*, rain-bow.

dæde, to blame.

Viden, *c.*, knowledge.

taabeligt, foolishly.

Gæmildhed, *c.*, liberality.

Skole, *c.*, school.

Læsning, *c.*, reading.

Erkjendtlighed, *c.*, gratitude.

endnu at faae flere. Man kan opoffre Alt for Venstaa, kun ikke Vrlighed og Rettskaffenhed.

Jorden bevæger sig omkring Solen, og Maanen omkring Jorden: mon ikke ogsaa et mindre Legeme bevæger sig omkring Maanen, eller mon ikke ogsaa vor Sol maaſkee bevæger sig om et endnu større Legeme? Naade imod Raften er Unaade imod Dyden. Uden en Ven har Livet intet Værd.

Alf Planteriget tager Menneſket ikke blot en ſtor Deel af ſine Næringsmidler, men det leverer os ogsaa Hør til vor Klædning, Træ til vore Boliger og en Mængde af lægende Urter. Ved Lovene bliver Orden vedligeholdt. Iſtedetfor Brevet bragte han mig mundtlig Eſterretning. Vor Have ligger udenfor Staden, paa hiin Side af en liden Bæk. Dette Arbejde bliver ikke færdigt i et Aar. Ifølge Deres Begjering reiste jeg til den af Dem beſtemte Tid til N. til Hr. B., men ſandt iſtedetfor ham kun hans Kone hjemme, der ikke vidſte Noget om Sagen.

Min Fætter kom til mig igaar og fortalte mig Meget om de gamle Tydſke; han roſte dem for, at de med uforfærdet Mod vare gaaede Døden imøde; for Slaget begyndte og efter ſamme, havde de iſtemmet hellige Krigſſange &c. Jeg er med min Broder og hans Familie allerede for et Aar ſiden flyttet ud paa et Landgods, ſom ligger i Nærheden af en liden Kjøbstad. Ligeover for Huſet ligger et Bjerg, der tilligemed en Skov forſkønner Egnen meget. Ovenfor Skoven ligger en liden Landsby, og nedenfor denne en fiſkerig Sø.

mon ikke, whether or if not.
Planteriget, *n.*, the vegetable kingdom.
Næringsmiddel, *n.*, aliment, nutri-
ſt, *c.*, flax. [ment.
Klædning, *c.*, clothing, vestment.
Boliq, *c.*, dwelling.
lægende Urter, *pl. c.*, medicinal
herbs.
Lov, *c.*, law.

Orden, *c.*, order.
vedligeholdte, to maintain.
Begjering, *c.*, desire, wish.
uforfærdet, undaunted, intrepid.
iſtemme, to sing.
Krigſſang, *c.*, a warlike song.
at flytte ud paa et Landgods, to
remove to a country seat.
forſkønne, to beautify.
fiſkerig, abounding in fiſh.

Den Indretning, at der er Love og Dyrigheder til, ved hvilke Sikkerhed, Rolighed og Orden vedligeholdes, er nødvendig for det menneskelige Samfund; Hvo der altsaa sætter sig op imod Dyrigheden, eller handler imod dens Befalinger, er meget strafværdig. Det er ethvert Menneskes Pligt, at vise sine Venner den samme Agtelse, som han selv forlanger af dem. Fornuftig Sparksomhed er for ethvert Menneske en nødvendig Dyd; thi uden samme kan ogsaa den rigeste Mand blive fattig. Formedelst den megen Regn, der faldt i hele denne Sommer, ere mange Frugter ikke blevne modne.

Følelsen er hos Mennesket finere, end hos de fleste Dyr. Naturen uddeler sine Velgjerninger med en gavmild Sparksomhed. Af en liden Kjerne kan blive et stort Træ. Ikke langt fra Byen ligger Gartnerens Bolig paa en yndig Bakke.

Jeg stoler paa Deres Løfte. Den handler taabeligt, der ifkun forlader sig paa Andre. Andre, især gode Menneskers Dom over Dig bør ikke være Dig ligegyldig. Kun Mennesket alene kan leve i de varmeste og soldeste Lande paa Jorden; han kan tilbringe sin halve Levetid under aaben Himmel, men ogsaa opholde sig sit hele Liv under Jorden; ogsaa hans Ansigt giver ham et Fortrin fremfor Dyrene.

Dyrighed, *c.*, magistrate.
Sikkerhed, *c.*, security, safety.
Rolighed, *c.*, tranquillity, rest.
vedligeholde, to maintain.
sætte sig op imod, to oppose oneself.
handle imod, to act against or contrary to.
strafværdig, punishable.
Sparksomhed, *c.*, parsimony.
Følelse, *c.*, feeling.
Kjerne, *c.*, kernel.
Gartner, *c.*, gardener.
yndig, pleasant.
Bakke, *c.*, hill.
at skære en Gjenvei, to take a short cut.

at følge en Vei, to follow a way or path.
Fodsti, *c.*, a footpath.
Bred, *c.*, shore.
Flod, *c.*, river.
vredes, to be angry or wroth.
Riddingsværk, *n.*, crime, outrage.
at stole paa Noget, to confide in.
forlade sig paa Noget, to depend, rely upon a thing.
Dom, *c.*, judgment, opinion.
Levetid, *c.*, life, life-time.
aaben, open.
sit hele Liv, his whole life, all his life.
Fortrin, *n.*, preference.

Naar Jorden træder i lige Linie mellem Solen og Maanen, da opstaaer en Maaneformørkelse: men kommer Maanen til at staae i lige Linie imellem vor Jord og Solen, da fremkommer en Sol-, eller rettere, en Jordformørkelse. Luften omgiver Jorden indtil en vis Høide og findes ogsaa i Mellemrummene af næsten alle andre Legemer. Sneen beskytter Planterne imod Frost. Ved „Verdenslegemer“ forstås alle de lysende Legemer, som bevæge sig i det uendelige Verdensrum. Hannibal og Scipio vare de berømteste Feltherrer hos Carthagenienserne og Romerne i den anden puniske Krig.

Sokrates skal have været den Viseste iblandt Grækerne. Dionysius viste sig meget koldt i Nedgang og meget lavsindet i Modgang. Nogle af Russernes nyeste Romaner kunne stilles ved Siden af Englændernes bedste Romaner. Det tydske Sprog er meget rigt paa Ord. I Nedgang er det behageligt, at have en Ven, i Modgang er det nødvendigt. Man maa skrive Fornærmelser i Sandet, og Belgierninger paa Metal. Shakespeare hævdede sig langt over sin Tidsalder. Ingen har bragt det videre i at foragte Faren og beherske sine Lidenskaber, end Scipio, Bayard og Karl den Tolyte. Lucullus havde Overflodighed af Slaver, Klæder, kostbare Meubler og andre Skatte; men han manglede Naabeholdenhed og Sparommelighed. Svalerne, Tranerne, Storkene og andre Fugle drage aarlig over Havet.

opstaae, to arise.
Maaneformørkelse, c., lunar eclipse.
fremkomme, to follow, ensue.
Solformørkelse, c., solar eclipse.
eller rettere, or rather, or more correctly speaking.
Jordformørkelse, c., an eclipse of the earth.
Høide, c., height.
der findes, (lit.) there is found, i. e. there is or exists.
Mellemrum, n., interval, interstice.
Snee, c., snow.
beskytte, to protect, shelter.
Frost, c., frost.

Verdenslegeme, (lit.) terrestrial bodies, i. e. heavenly bodies.
lyse, to shine.
Verdensrum, the space or realms of the sky.
lavsindet, low-minded.
Metal, n., metal.
hæve sig, to raise oneself.
Tidsalder, c., age, time.
Overflodighed, c., abundance.
Slave, c., slave.
Meubler, pl. n., furniture.
Svale, c., swallow.
Trane, c., crane.
Stork, c., stork.
aarlig, yearly.

Siberien var uden Lyfot forudm mere beboet, end i vore Tider; man slutter sig dertil af de Grave og Ruiner, som findes der. Lyset kommer fra Solen til os i omtrent otte Minutter. De Ting, vi bekymre os mindst om, ere ofte de, som bidrage mest til vor Lykke. Inden i Valkal lyfner det af blanke Sværd, og anden Lyfning behøves der ikke; Taget er dækket med Skjolde, Spyd er Panelet paa Bæggene, og Bænkene ere færdige med Brynier.

Gunnerne, forenede med Alanerne, traf paa Gothenne, en meget vidt udbredt Folkestamme, som boede ved det sorte Hav langsmed Donaufoden, igjennem Ungarn, Polen og Preussen indtil Østersøen. Kort efter Luther's Død kom det til en Krig imellem Protestanterne og Katholikerne.

Da Frederik af Pfalz, en reformeert Fyrste, blev valgt til Konge af de undertrykte Protestanter, men længe var raadsvild, om han skulde modtage den farlige Værdighed, sagde hans Gemalinde, en Datter af Kongen af England, til ham: „Har Du Mod til, at modtage en Kongebatters Haand — og er bange for at modtage en Krone, som man frivilligen tilbyder Dig? Jeg vil hellere spise tørt Brød ved Dit kongelige Taffel, end leve i Overflødighed ved Dit kurfyrstelige Hof.“ Den Dristighed, med hvilken man bestandigt skal sige Sandheden, maa aldrig udarte til Frækhed og Uforfæmthed.

fordum, formerly.

beboet, inhabited.

i vore Tider, in our times.

man slutter sig dertil, one infers this.

Grav, c., grave.

komme, to come, arrive.

lyfne, to shine, lighten.

Lyfning, c., light.

behøve, to want, need.

Tag, n., roof.

Skjold, n., shield.

Spyd, n., spit, spear.

Paneel, n., wainscot.

Brynje, c., a breast-plate, cuirass.

Folkestamme, c., tribe.

det Sorte Hav, the Black Sea.

Donaufoden, c., the (river) Danube.

Østersøen, the Baltic.

reformert, reformed.

Fyrste, c., prince.

være raadsvild, to waver, be undecided.

Gemalinde, c., wife, spouse.

tilbyde, to offer.

Taffel, c., board, table.

leve i Overflødighed, to live in abundance.

Dristighed, c., boldness.

udarte, degenerate.

Frækhed, c., impudence.

Uforfæmthed, c., shamelessness.

Det er en Daarstab, at anvende altfor megen Flid paa vanskelige og tillige unyttige Ting. Hyrden fører Hjorden paa Græs. Hvad der mishager Dig hos Andre, det mishager ogsaa Andre hos Dig. Naar Dunsterne stige op i Luften, danne de Skyer. Lærken synger i Flugten. Den, som vil købe sig en Ager, ham raader Plinius, fremfor Alt at lægge Mærke til Vandet, Veien og Naboen. Smigrerne leve paa deres Beføstning, der ville høre dem. Man maa hellere være alene, end i slet Selskab. Naar et Menneſte af god Opdragelse hører Lovtaler over sine Fortjenester, saa viser han hverken en stolt Mine, eller Forlegenhed.

Conjunctions.

Og, and.	ſiden, da, fordi, since.
baade — og, both — and.	fordi, because.
ikke blot — men ogsaa, not only	da, ſaaſom, as.
— but also.	ſigeledes, likewise.
enten — eller, either — or.	endog, even.
hverken — eller, neither — nor.	ikke beſto mindre; deſuaagtet, not-
endſkjøndt. { though.	withstanding.
omendſkjøndt { although.	undtagen, ſun ikke, save.
naar, derſom, if.	med mindre, det være da, derſom
at, that.	ikke, undtagen, unless.
for at ikke, lest.	imidlertid, meanwhile, however.
thi, for.	

Practise on the Conjunctions.

(Comp. Raſk's Grammar.)

Jeg haabede at træffe min Ven endnu hjemme, men han var allerede igaar afreist til R. Jo mere oprigtig og ſand-

Daarstab, c., folly.	Ager, c., field.
Hyrde, c., herdsman.	lægge Mærke til Noget, to take
Hjerd, c., flock.	notice of.
Græs, n., pasture.	Smigrer, c., flatterer.
Dunſt, c., vapour.	Beføſtning, c., costs, expense.
Sky, c., cloud.	Opdragelſe, c., education.
Lærke, c., lark.	Lovtaler. pl. c., praises.
Flugt, c., flight.	Forlegenhed, c., embarrassment.

bru et Menneske er, jo mere finder han Tiltro hos Andre. Den er viis, der ei alene taknemmeligen nyder det Gode, Himmelen giver ham, men ogsaa veed at benytte det Onde til sit Bedste. Naar Du er flittig, saa vil Du ogsaa lære Noget, men uden Flid kan man ingen Fremstribt gjøre.

Naar vil Du opfylde Dit Løfte, at besøge mig, for at hjælpe mig med at ordne mine Naturalier? min Samling er for Tiden vel større, end den var ifjor, men dog langt fra ikke saa stor, som Din. Amphibierne leve baade i Vandet og paa Landet. Uden Solvarme kunne hverken Dyrene leve, eller Planterne vore. Paa Toppen af de høieste Bjerge er Kulden saa stor, at Sneen der aldrig smelter.

Vi havde aldrig saasnart forladt vor Forstadsning, førend Fienden angreb os fra alle Sider. De havde neppe faaet Efterretning om vort Uheld, førend de ilede med at komme os til Hjælp. Regulus lod sig ikke rokke, hvilket Løfter Carthagenienserne endog gjorde ham; han viste ingen Frygt, saa grusomt endog de Plinsler vare, de truede ham med. I Slaget ved Rultava vedblev Karl den Tolvte at commandere, saa haardt han endog var saaret.

sandbru, veracious, true.
Tiltro, c., confidence.
taknemmeligen, thankfully.
Fremstribt, *pl. n.*, progress.
Samling, c., collection.
for Tiden, now, at the present time.
ifjor, last year.
Solvarme, c., the warmth of the sun.

vore, to grow.
Top, c., the top, summit.
Forstadsning, c., fortification, redout.
Uheld, *n.*, accident, mishap.
ile, to hasten.
rokke, to shake.
Plinsel, c., torment, torture.
haardt saaret, heavily wounded.

H i s t o r i e.

Om Nordens ældste Indvaanere.

I den ældste Tid, da Culturen endnu stod paa sit laveste Trin, levede Nordens Indvaanere adspredte og enkelte, uden faste Bopæle og uden ordentlige Retsamfund. Ved voxende Folkemængde dannede der sig imidlertid snart smaa Samfund, hvis Omfang bestemtes ved de naturlige Grænser, som Havet, Bjerge, Floder, store Skove, eller øde Heder dannede, og hvis Medlemmer for største Delen vare forbundne ved Slægtskabsbaand, saaledes at Familiefaderen gik over til at blive Stamhøvding. I en krigerisk Tidsalder, hvor fjendtlige Berøringer med Naboerne jævnlig maatte finde Sted, knyttede den fælleds Fare Samfundets enkelte Medlemmer end næiere til hverandre; en Anfører valgtes, sædvanlig Familiehovedet, eller en Anden, som havde vidst, at skaffe sig Ravn for Mod og Vaabenhygtighed, og den i Krigen erhvervede Anseelse betryggede Hovdingens Myndighed i Freden til borgerlig Ordens og Sikkerheds Opretholdelse.

paa sit laveste Trin, on it's lowest degree.

uden ordentlige Retsamfund, without (forming) a society constituted by law.

forbunden ved Slægtskabsbaand,

connected by the ties of kinsmen or relationship.

Stamhøvding, c., the head of a race or clan.

at skaffe sig et Ravn, to procure himself a name (i. e. to get up his name).

Efterhaanden opfoam der Love og Vedtægter, hvis Overholdelse var vigtig for hver Enkelt, og mange Slags private Forhold uddannede sig i Tidens Løb, der gavede Samfundet indre Fasthed og Eenhed. Et vigtigt Middel til at danne og sammenholde slige mindre Samfund var ogsaa Religionen; thi skjøndt der over hele Norden herskede samme religiøse Grundanskuelse, og Guberne omtrent dyrkedes paa samme Maade, havde dog hver Stamme sine egne hellige Steder, hvor man kom sammen, for at ofre til den Gud, som især ansaaes for Stammens Beskytter. En af de ældste Inddelinger, vi forefinde i Danmark, Inddelingen i Herreder, der, efter Navnet at domme, oprindelig betegnede Foreninger af 100 Familier, og den ligeledes gamle Inddeling i Syssler, der indfattede flere Herreder under sig, synes at tyde paa slige Stammeforeninger, der bestode uafhængigt ved Siden af hverandre og ofte seidede indbyrdes, men forbandt sig til fælleds Forsvar, naar en almindelig Fare kaldte det hele Folk under Vaaben. Ved Giftermaal og endnu oftere ved Krig forenedes flere Stammer, og der opfoam paa denne Maade en Mængde smaa Stater i Skaane, paa Sjælland og omliggende Der, i Nørre- og Sønderjylland, hvis Grændser snart udvidedes, snart indskrænkedes, altsom Kongerne og Folket havde Evne og Lykke til. De undervungne Lande bleve bestyrede ved Jarler eller Statholdere, der svarede Overkongen Skat og Krigstjeneste. Disse Smaariger, blandt

Obs. The Danish word *Stat* is identically the same with the English term retained still in the phrase: "*to pay scot and lot*"; it is in fact the German *Schatz* (treasury) so that *to pay scot* originally means "*to pay into the treasury*." *Stat-Land* (Scot-land) therefore implies the original ancient notion of a country paying tribute to a superior king. Norwegian: *Overtonge* (*Thjodfonge*), but the old Normans went over to Scotland and made it tributary to their own country.

mange Slags, many of a different kind.

samme religiøse Grundanskuelse, (lit.) the same religious fundamental intuition (Germ. Grundanschauung), i. e. the same faith. at seide indbyrdes, to carry on a feud.

i Nørre- og Sønderjylland, in the North and South of Jütland. have Evne til Noget, to have the capacity of doing a thing. svare Skat og Krigstjeneste, to pay taxes and do military service.

hvilke især Sjælland med Kongesædet Lette fremragede ved sin berømte Kongeslagt, Eftjoldungestammen, bleve endelig i den anden Halvdeel af det 9de Aarhundrede af Gorm den Gamle samlede til een Stat.

Nationen deelte sig i Oldtiden i to store Classer, Frie og Trælle; men da de sidste ingen borgerlige Rettigheder havde, gaves der egentligen kun een Stand, Bondestanden. Med Ordet Bønde maa man imidlertid ikke forbinde det nuværende Begreb af Landmand og Agerdyrker. Bønde (Boende) betegnede i Oldtiden enhver fri Eiendomsbesidder, som havde fast Bopæl, og indbefattede under eet Navn saavel Agerdyrkeren, som Kjøbmanden og Haandværkeren. Bøndenavnet var det hæderligste, som Oldtiden kjendte for at betegne en fribaaren Mand og Borger, og Bøndernes Indskydelse paa Alfsjørellen af Statens vigtigste. Anliggender var ligesaa stor, som deres Stand var hæderlig: de valgte Konge paa Thinge, gave Love, sad i Retten som Dommere og afgjorde Spørgsmaal om Krig og Fred. Kongen turde Intet foretage sig, uden først at have hørt Bøndernes Mening, og han maatte følge deres Raad, naar han ikke vilde udsætte sig for, at miste sin Throne. Til saa store Rettigheder svarede kun saa Forpligtelser; Statter kjendte man i hine Tider ikke, og skulde i et enkelt Tilfælde en eller anden Byrde paalægges, behøvedes dertil nødvendigviis Bøndernes Samtykke. Derimod paalaae det enhver vaabendygtig Mand, at møde til Fædrelandets Forsvar, naar det blev overfaldet af Fiender, en Pligt, som den krigeriske Nordbo gjerne opfyldte. Enhver maatte i slike Tilfælde sørge for sin egen Udrustning og Underholdning, og dette tilligemed Forpligtelsen, at modtage og beværte Kongen, naar han drog omkring i Riget paa Gæsteri, som det kaldtes, vare de eneste Byrder, der paahvilede Bønden til det Offentlige. Naar Bønden ikke var i Leding eller paa Vikingetog, levede han paa sin Gaard

Obs. The Vikingetog (Germ. Viking=Zug) related more particularly to the coasts for taking towns and founding settlements. — We find now many places and islands in the Elb called Wicks, e. g. Rat-Wick (a home-stead as it were) for the end of all these expedi-

at være i Leding eller paa Vikingetog, to be out on an expedition at sea.

i den fuldkomne Uafhængighed. Han betragtedes som Familiens Hoved, som Voldgiftsmand i de Stridigheder, der kunde røse sig mellem dens Medlemmer, og ledede de sællede Anliggender. Udel i den nuværende Betydning af dette Ord, som en Stand med særegne Rettigheder, der arveligen forplantes fra Fader til Søn, kjendte Aldrig iffe. Vel nævnes Jarler og Høvdinger og Kongsmænd som fornemmere og mere anseete, end Bønderne, men uden at der til denne fornemme Rang knyttede sig særegne og udelukkende Forrettigheder. Paa en berømmelig Herkomst lagde vore Forfædre stor Vægt, og tidligen omtales ætstore Mænd som agtede for deres fornemme Byrd; men heraf lader sig iffe slutte, at Fødslen hjemlede dem Rettigheder fremfor andre fribaarne Mænd. Den Gang, som til alle Tider, var et hædret Navn en isten Uro, der skaffede Sønnen betydelige Fordele, naar han forstod at hævde det, hvis iffe, da havde han Intet forud for Den, som var født af en yderømt Slægt. Denne Forskel i Rang, iffe i Rettigheder, udviklede sig ligesom af Forholdene. Rigdom og Dygtighed skaffede Anseelse og Indflydelse; den rige Mand var i Stand til, at forsyne sine Sønner med kostbare Vaaben og give dem en bedre Opdragelse, hvorved de bleve mere skikkede til, at forestaae høie Embeder ved Kongens Hof. Kongerne valgte ogsaa helst deres nærmeste Tjenere af saadanne Slægter, hvis Hengivenhed for Kongehuset havde været prøvet i en lang Række af Aar. Stjødte det herved undertiden kunde faae Udseende af, at Embederne arveligen tilhørte visse Familier, stod dog Afgangen til de høieste Poster ved Hoffet og i Hæren aabne for enhver fri Mand; men skundom foretrak Bønden det utvungne Liv paa sin Gaard for den

tions was to find settlements or a home — the word Wick is no doubt intimately related with the Greek *oik-os*, for the letters *oi* represent in Germ. *W*, e. g. *oikos* (Wien), the English *Wick* being identical with the German *Wick* may in this manner be likewise traced to the Greek root *oik* — for a *wick* is an *entry* and by metonym. *pars pro toto* connected with the notion *home* or *house*.

hjemle Rettigheder, to confer privileges upon a person.	at hævde et Navn, to maintain a name.
---	---------------------------------------

merre afhængige Stilling ved Kongens Hof. Saaledes svarede en Bondesøn, da Harald Haarfager i Norge opfordrede ham, at komme til sit Hof med Løfte om en høj Fæderstitel, „at han hellere vilde forblive Bonde, og dog ansee sig for lige saa god, som Den, der havde det fornærmeste Børgersnavn ved Hoffet.“

I det krigeriske Norden maatte den første Fordring til en Konge være Hærforer-Dygtighed; thi at anføre Folket i Krigen var Kongens fornemste Pligt og Forretning. Naar Fjender angreb Landet, opbød han Folket, og da maatte hver Mand møde rustet til Forsvar under Straf af Fredløshed og Ribbingsnavn. Opbudet skeede ved en Budstikke eller Hærpil, der sendtes fra Gaard til Gaard og bestod af en Green, der var dannet som en Bue, med en Snor paa den ene Ende, og brændt paa den anden; og rindte saaledes paa en bilsedlig Maade paa det fjendtlige Indfald og tillige den Skjebne, der ventede Enhver, som enddrog sig for Pligten, at forsvare Fædrelandet, nemlig: at al hans Eiendom vilde blive ødelagt ved Ild. Var der Fred i Hjemmet, søgte man Fjender i Udlandet, hvilket kaldtes at fare i Leiding. Om Foraaret blev jævnlig en Deel af det vaabentygtige Mandskab opbudt til et saadant Leedingstog, der gik ud paa, at plyndre og hærje Nabolandene og først endtes ved Vinterens Nærmelse, da Hæren vendte hjem, for at dele det vundne Bytte. Paa Folket og Hovdingerne erholdt en Deel heraf; men det Meste tilfaldt Kongen, af hvis Indkomster dette aarlige Krigsbytte udgjorde en vigtig Deel. Naar Toget var endt, opløstes Leedingshæren, og Enhver vendte hjem til Sit; men Kongerne havde altid en lille Stare af faste Krigere, som kaldtes Hird, og vare udvalgte af Landets fornemste og tappreste Mænd. Af disse Hirdmænd, der underholdtes paa Kongens Bekostning og vare hans svorne Mænd, valgtes sædvanligviis Hovdinger til at anføre Dele af Hæren, Jarler til at bestyre undertryngne Provindser, og andre vigtige kongelige Befalings-

under Straf af Fredløshed og Ribbingsnavn, under a penalty of being outlawed.
Opbud, n., Budstikke, c., a kind

of herald's-staff, originally an arrow, which was sent from estate to estate for raising an army in defence of the country.

mænd. Kongens Anseelse og Myndighed beroede for en stor Deel paa hans Tapperhed og Lykke i Krigen og det Held, hvormed han i det Hele førte Regjeringen; thi Folket ansaae det for en Skjædsfel, af have en feig Konge til Anfører, og Uheld, som Hungersnød og Dyrtd, var man tilbøielig til, at betragte som en Virkning af Gudernes Brede mod Kongen. Under saadanne Omstændigheder hændte det sig derfor ikke sjelden, at Kongen blev assat og undertiden berøvet Livet. Folkets Samtykke var nødvendigt til Lovenes Gyldighed; Retsstrætter afsjordes paa Thinge under Forsæde af Kongen, og han var tillige Lovens Vogter: det tilkom ham, at vaage over dens Udøvelse og opretholde den indvortes Sikkerhed mod Volds mænd og Røvere. Kongerne forestode tillige Gudstjenesten og betragtedes som Høfstepræster, en Værdighed, der maatte bidrage meget til, at styrke den kongelige Myndighed, der i andre Henseender var saa vækkende og indskrænket. Som Gudstjenestens Forstandere hævdede Kongerne en Tempelskat, og som Hædere af Lov og Ret erholdt de en Deel af Bøderne, der saldt ved Retten. Disse toende Indtægter tilligemed den store Andeel i Krigsbyttet, som tilfaldt Kongerne, udgjorde en ikke ubetydelig Deel af deres Indkomster; men vigtigere vare de store Jordeiendomme, som rundt omkring i Riget vare udlagte til Underhold for Kongen og hans Hoffolk. Paa disse Eiendomme fandtes Kongsgaarde, hvor Kongen paa sine Omreiser i Riget sædvanlig tog ind, og som bestyredes ved Forvaltere (Bryder), eller undertiden overlodes som et Slags Lehn til de kongelige Krigsmænd. Kongen tilegnede sig ogsaa efter den i Oldtiden og Middelalderen gjældende Grundsætning, at Alt, hvad der ingen Eier havde, tilhørte Kongen,

Obs. Myndighed (Germ. Mündigkeit) literally signifies majority i. e. a being of age.

Obs. The king, in person, went on the circuit himself to administer justice, hence the later English custom of the judges being sent to represent the king on the circuit.

at styrke den kongelige Myndighed, to strengthen the authority of the king.

Bøderne, der saldt ved Retten, fines

or penalties paid to a court of justice.

paa sine Omreiser i Riget, on his circuit in the land.

alle Strømme, Bæde og Søer med Hval deri fandtes, alle Stove, Almindeligheder og ubyrkede Strækninger. Dog var det Bønderne usforment, at fiske i Bædene, sælde Lommer i Stoven, lade Svinn opføde, eller Dvæg græsse paa disse Steder; men naar senere ved stigende Folkemængde og udvidet Agerbrug disse Strækninger ryddedes og optoges til Dyrtning, maatte de kjøbes af Kongen, eller Afgift svares deraf. Efter samme Grundsetning havde Kongen ogsaa Ret til herreløst Gods, der fandtes i Jorden (Daneise), Arv efter fremmed Mænd, der ingen Arvinger havde i Landet (Dane-
arv), Brag, som drev ind paa Kysten o. s. v. — Naar Thronen ved Kongens Død var bleven ledig, traadte Folket sammen paa Thinge, for at vælge en ny Hersker. I Almindelighed valgtes Den, som var den Aldste nærmest beslægtet i den mandlige Linie; thi om Kvinder, der desuden ingen Arveret havde, kunde der i den krigerste Oldtid ikke være Tale. Skjøndt Folket ikke bandt sig til Arvesølgen og undertiden foretrak en fiernere Beslægtet for en nærmere, naar hiin gav Haab om en bedre Regjering, afveg man dog sjelden fra den vanlige Arvegangsorden, for ikke at foranledige indre Tvistigheder. Dette var fornemmelig Tilfældet i Oldtiden, da Hensynet til Arveretten og Slægtsskabet med den regjerende Familie var langt mere overveieende, end senere hen i Tiden. Dog var den blotte Arveret i og for sig aldrig tilstrækkelig til Kongemagtens Erhvervelse; forst naar Kongen var valgt og kaaret af alle Landets frie Mænd, ansaaes han for Rigets lovlige Behersker.

Folket udøvede sine Rettigheder i Forsamlinger, der holdtes under aaben Himmel paa en Plads, der var indhegnet med en Række Steen, eller omgivet med de hellige Aftetræer og kaldtes Thing, hvilket Ord ogsaa bruges om selve Forsamlingen. Underst i Kredsen sad Kongen paa et ophøjet Sæde, i Nærheden af ham de ældste og mest anseete Hovdinge, og

iden mandlige Linie, in the male lineage or descent.

binde sig til Arvesølgen, to adhere to the law of succession.

senere hen i Tiden, in later times. hvilket Ord ogsaa bruges om hele

Forsamlingen, which word was also applied in speaking of the whole assembly.

de mest anseete Hovdinge, the chiefs most looked up to or in reputation.

rundt omkring stod Folket, hørt sine Kjønneste Baanden og bedste Klæder. Ingen fri Mand var udelukket fra Thingforhandlingerne; men Enhver kunde der møde og gjøre sin Stemme gjældende. Da Alle mødte bevæbnede, og saaledes blodige Stridigheder let kunde opkomme, var Thinget erklæret for helligt, og Hvo der brød Thingfreden, gjorde sig skyldig i den største Forbrydelse, der medførte Dødsstraf eller Fredløshed. Statsforfatning og Religion stode i Dødtiden i nøie Forbindelse og understøttede hinanden gjensidigt. Derfor vare Thingstederne tillige Offersteder, hvor Kongen og Folket under Bønner og Offeringer til Guderne forberedte sig til de vigtige Raadslagninger, som skulde begynde. Da der altid forsamledes en stor Mængde Mennesker paa Thingene, gaves derved Anledning til Handel og Omsætning af Varer, hvilket hidloftede Kjøbmænd, som opslugte deres Boder i Nærheden af Thingstedet ligesom paa et Marked. I Tidens Løb forvandlede derved Thingstedet undertiden til en Handelsplads, og dette er Oprindelsen til flere af de ældste Kjøbstæder. Paa Thingene afgjordes ogsaa private Sager af nogen Vigtighed, som Eiendomsoverdragelser, Arvestifter, Overeenskomster om Gæstfæder o. s. v., fordi Handlingen ved at foregaa i en offentlig Forsamling i mange Vidners Nærværelse fik større Gyldighed. Men dog var det fornemmelig Statsanliggender, som vare Gjenstand for Forsamlingerne paa Thinge, der dannede det Middepunkt, hvorom hele det offentlige Liv hos vore Fædre dreiede sig. Her gaves og affattedes Love, her pleiedes Retten, her besluttedes Krig og Fred, her valgtes Kongerne, her bragtes alle Sager paa Bane, der havde Vigtighed for Staten i det Hele. Vilde en Konge sætte Noget igjennem, da maatte han foredrage

Thingsforhandling, *pl. c.*, the transactions of the Thing, i. e. the legal assembly of the people or rather of *freed men* headed by the king. This word has been retained in modern times, to designate a constitutional assembly answering to the English parliament.

Eiendomsoverdragelser, *pl.*, cessation or conveyance of property. faae større Gyldighed, to obtain greater validity or legal force. at bringe en Sag paa Bane, to introduce an affair, to put on a footing.

det paa Thinge og ved Overtalelse og Grunde søge, at vinde Folket for sit Forslag; thi Folket kjendte og hørvede sine Rettigheder, og et Magtsprog vilde her være ligesaa forgjæves, som farligt. Derfor var Betsalenhet ikke mindre, end Krigsdygtighed en nødvendig Egenkab hos Oldtidens Konger for at vinde Indflydelse hos Folket og lede den ustabige Rængdes Sind. Bifald tilskendegaves paa Thingene ved Baabengny, idet man slog med Sværdet paa Skjoldene; vakte derimod en Taler Forsamlingens Misbhag, opstod der Larmen og Murren. — I Oldtiden, da Borgerforsamlandet endnu ikke havde uddannet sig til den Rangfoldighed af Forhold, som en senere Tids høiere Udvikling fører med sig, vare Lovgivningen og Retspleien meget simple. Saa Bestemmelser vare tilstrækkelige til, at ordne det borgerlige Liv og afgjøre de Retsstridigheder, som ideligen kom igjen under samme Skikkelse. Folket tilkom det, som bemærket, i Thingforsamlingerne at antage, eller forkaste nye Lovforslag, eller gjøre saadanne Forandringer i de bestaaende Love, som Tidernes Laro fordrerede. Strøene Love brugtes ikke, da det var let, i Hufommelsen at bryde de saa gjældende Vedtægter, som bestandig bragtes Folket i Minde ved den Offentlighed, som herskede i alle Forhandlinger. Retten pleiedes paa Thinge under Kongens Forsæde ved de forsamlede Thingmænd, eller ved enkelte Mænd, som forinedelst deres Retskassenhed og Erfarenhed udvalgtes af Folket til at foreslaae Dommerembedet. Allerede i Oldtiden synes den i Middelalderen herskende Skik at have været brugelig, nemlig, at den Anklagede ved en Tid, som afslagdes af ham selv og et Antal tiltagne Mænd kunde rense sig for Anklagerens Beskyldning. Straffen bestoede for største Delen i Pengebøder, og selv Drab kunde affones paa denne Maade; dog foretrak man ved Drab paa nære Slægtninger Blodhevn for Penge. Den Uttring, som en Fader fremførte, da man bød ham Bøder for hans dræbte Søn, „at han ikke vilde bære sin døde Søn i sin Pengepung,“ udtrykker Tidens herskende Anskuelse i denne Hense-

son Tidernes Laro fordrerede, as the exigencies at any peculiar time might require it.

Tidens herskende Anskuelse, the peculiar views or mode of thinking of the time.

seende. Ogsaa gaves der enkelte lave og farlige Forbrydelser, som ikke kunde sones ved Bøge (Udbømaal), som: Forræderi mod Fædrelandet, lumst Overfald og Snigmord, Tyveri, Brud paa Thingfreden o. s. v., hvilke bleve straffede med Død, Fredløshed eller Trældom. At Nordboerne i Overeensstemmelse med deres krigerste Land ofte benyttede sig af Tyekamp som et Retsmiddel og lode Sværdet domme i deres Tvistigheder, for enten hurtigere at faae Trættens afgjort, eller for at erholde en mere tilfredsstillende Opreisning, end Lovens Kjendelse vilde give, er forhen omtalt.

Trældommen i Norden stod i nøie Forbindelse med Nationens hele Levemaade og Forfatning. Den frie Mand, som idelig var i Leiding og paa Vikingetog havde kun liden Tid til, at passe de huuslige Forretninger, dyrke Marken og røgte Dvæget, hvilke Syssler han desuden ansaae for at være under sin Værdighed som Krieger. Medens derfor den Frisbaarne fulgte sin Lyst som Viting og Krieger, overlodes slige lavere Forretninger til Trællene. Derfor bestod ogsaa Trældommen ligesaa længe, som det stabige, Krigsliv var herskende i Norden, og først da Folket fik Smag for fredelige Syssler, da Agerdyrkning, Handel og Haandværker udbredtes, begyndte den at aftage, fordi Nødvendigheden af en egen Trællestand nu bortfaldt, og tillige Christendommen, hvis Indførelse falder sammen med hiin Forandring i Folkets Character og Levemaade, gjorde mere menneskelige Grundsatninger gjældende. Kilderne til Trældommen vare mange og forstjellige. Den første Stamme have uden Tvivl de ved Goternes Indvandring undertvungne Folk udgjort; men denne fik en stadig Tilvæxt ved de bestandige Krige og Vikingetog; thi da enhver Krigsfange blev Træl, forsynedes Norden paa denne Maade med en stor Mængde Slaver fra de forstjelligste og fjerneste Lande. Der var ordentlige Slavemarkeder, hvor Visingerne førte deres røvede Fanger hen og solgte dem ligesom andet Kjøbmandsgods. Forbrydelser, der ellers medførte Dødsstraf, bleve undertiden straffede med Trældom; ja

han anseer det for at være under sin Værdighed, he considered it as being below his dignity.
Kilderne til Trældommen, (lit.) the

spring or source i. e. the origin of serfdom.
at udgjøre en Stamme, to form or constitute a race or clan.

selv Skyldneren, der ikke kunde betale sin Gjæld, berøvedes stundom sin personlige Frihed. Dog var denne Art af Trældom mildere, og Gieren turde ikke mishandle en saadan Slave. Der forekomme ogsaa Exempler paa, at en fri Mand, naar han manglede Midler til Udkomme, gav sig i frivillig Trældom; men dette ansaaes altid for høist vanærende baade for dem, der gjorde det, og for Den, der tog imod en saadan Træl, og hørte til de sjældnere Tilfælde. Den rigeste Tilvært sit imidlertid Trældommen ved Fødselen, da Børn, der fødtes af Trælle, tilhørte Gieren med samme Ret, som Forældrene. Var den ene af Forældrene fri, fulgte Barnet Moderens Raar; dog kunde den fribaarne Fader, ved inden trede Aulemærker at erklære Barnet for sit, skaffe det Frihed, mod at give Gieren af Moderen Erstatning. Det var meget sjældent, at Moderen var fri, og Faderen Træl; thi en Pige, der indlob sig i ægteskabelig Forbindelse med en Træl, mistede sædvanlig derved selv Friheden og satte tillige en uudslettelig Stempel paa den Familie, hvortil hun hørte. Trællene hørte til de ugleste og mest foragtede Stabninger, som Oldtiden kjendte. Man tillagde dem de mest vanærende Laster, som Feighed, Lumskehed, Tyvagtighed, og frastjødte dem alle Dyder, som hædre Manden. Derfor havde det nordiske Sprog intet bitterere Skjeldsord mod en fri Mand, end Træl, og Hvo der havde tilladt sig en saadan Forhaanelse mod en Anden, maatte vente den blodigste Hæv. Man troede, at Trælles lave Tænkemaade udtrykte sig i deres Ansigtstræk og Miner, og man meente, at kjende en Fribaaren, om han end var forklædt som Træl, af hans dristige Blik og hans forstandige Svar. Da man frembar en Træls Hjerte for Gunnar, kunde han see paa det, at det havde tilhørt en feig Mand. „See, nu skjælver det“, sagde han: „og dog en halv Gung mindre, end da det laae i hans Bryst.“ Hvor dyb en Foragt man nærede for Trællen, sees ogsaa af Sagnet om Thrønderne, som foretrak en Hund

at give sig i frivillig Trældom, to offer oneself of one's own accord to slavery or to be a serf or slave.

at sætte en Stempel paa En, to set a sign of disgrace on one, i. e. to brand him.

for en Træl, da Kong Giften gav dem Valget mellem en af disse til Konge. At doe for en Træls Haand ansaaes for den største Fornædelse, hvorfor de fangne Jomsvikinger ikke bade om Livet, men kun om, at maatte forskaanes for, at dræbes af en Træl. Selv over dette Livs Grændser udstræktes Trællens Nøjselighed; han var udelukket fra Valhalla, hvis Blæder kun tilhørte de Frle. Trællene, sagde man, tilhørte Thor, maaskee fordi denne, eller en lignende Guddom har være dyrket af det Folk, som ved Götternes Indvandring først blev undertvungen. Som en Folge af denne Betragtningssmaaade af Trællenes Værd tillagde man dem ingen borgerlige eller menneskelige Rettigheder. De ansaaes ikke bedre, end det umælende Dvæg, og stilles i gamle Love udtrykkeligen ved Siden af dette. „Dersom en Dre, eller Træl“, hedder det: „gjør Skade, da skal der kun gives halve Bøder, og dersom en Træl bliver dræbt, da skal der aflægges samme Ed, som naar andet Fæ er dræbt“. Herren kunde derfor skalte med sin Træl, som han vilde, sælge, straffe, lemlæste, ja dræbe ham, hvis hans Vrede var stærkere, end Hensynet til hans egen Fordel, eller hvis hans egen Eifferhed krævede Slavens Død. Da Islænderen Ketilbjørn havde nedgravet en Sum Penge, tog han ikke i Betænkning, at myrde Slaverne, blot for at de ikke skulde røbe Stedet. Tilføiedes en Træl nogen Skade, da blev Fornærmelsen ikke betragtet som udøvet mod denne, men mod hans Herre, og til denne skulde Bøderne betales. Diskes Størrelse rettede sig ogsaa efter det Tab, som Huusbonden led derved, at hans Slave enten ganske, eller for en Deel berøvedes sin Arbeidsdygtighed. Blev den høire Haand afhugget en Træl, saa erholdt Huusbonden en Træls halve Værdi i Bøde, og hvis begge Hænder bleve afhuggede,

Obs. Forskaanes literally means to be excused or exempted from a thing.

Da han gav dem Valget mellem en af disse til Konge, since he gave them the choice between one of these for their king.

de bade kun om, at maatte forskaanes for at dræbes af en Træl, they only entreated, not to be slain by (the hand of) a slave.

maatte Gjærningsmanden erlægge saa Meget, som en arbejdsdygtig Skave var værd. Paa den anden Side maatte Herren være ansvarlig for sin Trælks ulovlige Handlinger og bøde derfor, ligesom for Skade, anrettet ved hans Hest eller Dre. Som Følge heraf vare Bøderne for Slaverns Forbrudelse meget ringe, hvis de handlede af egen Drift; men skete det efter Herrens Befaling, betaltes fuld Bøde, da Trællen kun betragtedes som et villieløst Redskab. Slaverne vare udeluffede fra de sædvanlige borgerlige Rettigheder; de kunde ikke kjøbe, sælge, eller arve, ikke gaae i Borgen for Andre, ikke vidne mod frie Mænd, eller aflægge Ed for Retten, ikke indgaae ordentlige Kæstefaber. Etjendst saaledes Trælkenes Raar vistnok ikke vare blide, bleve de dog ingentunde behandlet med den Grusomhed, som ofte var Tilfældet i sydligere Lande. Naar de vare troe og lydige kunde deres Stilling blive ret taalelig, og de mildere Herrer tilkøbe endog, at deres Trælle erhvævede sig Noget ved eget Arbejde, det saakaldte Drke, hvorefter de efterhaanden kunde blive istand til, at friskjøbe sig. Heller ikke vare alle Slavers Raar eens. De Trælle, der udmærkede sig ved et godt Forhold, bleve satte til Dyvsnemand over de øvrige, og naar Herren eiede flere Gaarde, lod han dem ofte forvalte ved nogle af sine paalideligste Trælle (Bryder). Disses Stilling var naturligvis meget bedre, end de egentlige Arbejdsstrælkes, hvilket ogsaa gjælder om dem, der tjente til Huusbondens, eller Hausmoderens personlige Opvartning. Det er et smukt Træk i Trælkenes Forhold til de frie, at de paa almindelige Glædestider, ved Fester, Bryllupper og Gilder nøde en bedre Behandling, end sædvanligt, og deltog i de Fribaarne's Rettigheder. Naar Trællene fulgte med deres Herrer til slike Stæder, bleve de beværtede og behandlet som de øvrige Gæster, og Hornærmmøller indod dem bødeds som for Fribaarne. Frigivelse skete ved Kjøb, enten fra Slaverns Slægtninge, eller af ham selv, naar han havde havt Leilighed til, at fortjene sig Noget ved eget Arbejde. Herren skjenkede

at kunne blive istand til, to be
put in a position.
at sætte En til Dyvsnemand, to
set any one as an overseer.

paa almindelige Glædestider, at
times of general rejoicings.

ogsaa ofte sin Træl Friheden, naar han længe havde tjent ham tro, eller bevist ham en eller anden udmærket Tjeneste, som, ved at redde hans Liv, eller dræbe en farlig Fiende. Dog indtraadte en Frigjæven ingenlunde i en fribaaren Mands Rettigheder, men forblev i et bestandigt Afhængighedsforhold til sin forrige Herre, uden hvis Vinde han intet vigtigt Skridt turde gjøre; og naar han blev dræbt, svarede der kun halv Mandebod for ham. Først den Frigjæves Sønnen kom i Besiddelse af fulde borgerlige Rettigheder.

Jagt og Fiskeri have uden Tvivl været de ældste Beskæftigelser, hvormed man i Norden skaffede sig Livets Opbold. Søfysterne og de fiskerige Fjorde vare de Steder, der først bleve bebyggede, medens Skove endnu bedækkede største Delen af Landet. Kunstløse Jagt- og Fiskeredskaber af Steen, som endnu opgraves af Jorden, vidne om de ældste Indvaaneres Levemaade. Altsom Skovene ryddedes, og Græssauge fremkom, udbredte Dværgavlens sig, og den blev ved Siden af Jagt og Fiskeri Folkets Hoved-Næringskilde. Ved stigende Cultur og Folkemængdens Tiltagen opkom ogsaa Agerdyrkningen, der fornemmelig gik ud paa Byg, Havre og Rugaarl, men dog i den Tid, hvorom her er Tale, ikke bragtes synderlig vidt. Den samme Fremstriben i Udvikling, som man bliver paa i andre Dele af Jordkloden, fra Jagtlivet til Hyrdelivet og derfra til Agerdyrkerens fuldkomnere Levemaade har altsaa ogsaa fundet Sted i Norden. De vigtigste Huusdyr, som opelsedes, vare Heste, Hornkvæg, Faar, Geder, Sviin. Svinestjød var en af vore Forsædres klareste Spiser, som de endog ventede at skulle nyde i det andet Liv, og de holdt derfor store Hjorder af Sviin, som fandt rigelig Næring i de store Egskove, som bedækkede Landet. Hestestjød var et sædvanligt Næringsmiddel, der

at komme i Besiddelse af fulde borgerlige Rettigheder, (lit.) to come into possession of full civil rights i. e. to acquire the full rights of citizenship.

at skaffe sig Livets Opbold, to procure for oneself the necessities of life, som de ventede at skulle nyde, which they expected to enjoy (even in a life to come).

først kom af Brug ved Christendommens Indførelse, fordi de Christlige ivrede mod denne Epise, der var dem fremmed og derfor væmmelig og barbarisk, men endnu mere, fordi Hestehøvet især havde været brugt ved Offergilberne og saaledes vedligeholdt Mindet om Hedenstabet. Fisk, baade fersk, tørret og saltet, Meelspiser, Kaal, Mælk tilberedt paa forskellig Maade, Kjødet af vilde Dyr og Fuglevildt udgjorde tillige med de forhen nævnte Nordboernes daglige Fødemidler. El og Mjød, for hvis Skyld man lagde megen Bind paa Blavlen, vare de mest yndede Driftsvarer, som ikke turde savnes ved noget Gilde. Skjøndt Dværgavl og Fiskeri var Folkets Hovedbestæftigelse, dreves dog tidlighen adskillige Haandværker til en ikke ringe Grad af Fuldkommenhed. Den kunstfærdige Smed agtedes høit og kunde endog erhverve sig et berømt Navn. Man udarbejdede Smykker og andre kunstige Sager baade af Guld og Sølv; men især var Forsærdigelsen af Vaaben vigtig for et Folk, der idelig færdedes i Krig. Et godt Sværd skattedes overmaade høit, det fik et eget Navn og gik i Arv fra Fader til Søn. Historien, der omtaler flere saadanne berømte Sværd, glemmer ved slige Leiligheder sædvanlig heller ikke, at melde Mesterens Navn. Ikke mindre hæderlig var Skibsbygningekunsten, der ligesom Smedekunsten udøvedes af frie Mænd, medens derimod saadanne Haandværker, der mere fordrede Dvælsse, end Kunstfærdighed, vare overladte til Trællene. — Handelen dreves fornemmelig paa Landene ved Nordsøen og Østersøen; men man vovede sig ogsaa til fjerne Egne, idet Dvælsen og Driftigheden erstatte, hvad Skibene fattedes i Størrelse og Styrke, og Stjernerne viste Veien til Mangel af Kompas. Skibsfarten forkyndtes ved den Mængde Sørovere, som opfyldte alle Have, hvorfor Kjøbmands-Fartøjerne maatte være udrustede som Krigsskibe, og Mandstabet frigsvant; men sædvanligviis var Kjøbmanden selv Viking, der efter Omstændighederne drev fredelig Handel, eller øvede Søroveri. Til de Varer, som mest vare Gjenstand for Indførsel, hørte Korn, Meel, Honning, Salt, Klæde og Trælle; de første

lægge megen Bind paa Blavlen,
to pay great attention to rear-

ing bees or to the cultivation
of bees.

hentes især fra England, Trælle maatte hele Europa staafe. Over Rusland erholdt man ved Mellemhandel Orientens Producter, og Havnene ved Østersøens sydlige Kyst aabnede Forbindelse med Mellemuropa. Til Udsærl havde Landet næsten ingen andre Varer, end Fisk og Bælsværk og i den tidligste Deel af Oldtiden ogsaa Rav, der fandtes ved Bæltøsten af Jylland. Man kjendte i hine Tider ikke Mønter; men Varer tussedes med Varer, eller man afhuggede Stykker af Guld- og Sølvringe og betalte efter Vægten. Saadanne Ringe med tydelige Spor af, at Stykker ere afhuggede, opgraves endnu hyppigt af Jorden. Allerede i den heromste Tid nævnes afskillige Kjøbstæder, som Roskilde, Lund, Skanør, Odense, Viborg, Ribe, Slesvig, af hvilke fornemmelig de to sidstnævnte vare vigtige Handelspladser. — Bore Forsædres ældste Klædedragt bestod af Dyreskind, som Jagten forskaffede; senere af Linned og Klæde, som dels forarbejdedes i Landet, dels hentes fra fremmede Egne. Bæverfursken var tidlig kjendt og udøvet af de nordiske Fruentimmer, som i det Hele vare meget kunstfærdige. De Fornemme forstode ikke blot, at væve kostbare Tapeter, hvormed Væggene bleve prydede, men endog deri at indvirke historiske Begivenheder og Optrin af Gudelivet. Nordboerne elskede meget Pragt i Klæder, hvilket især viste sig ved Klæder paa Thingene, ved Gilder og andre festlige Leiligheder, hvor de Rige ofte vare isorte kostbare Silkeklæder og purpurfarvede Klæder, som vare komne ind i Landet ved Handel og Søerveri. Fruentimmerne vare prydede med Halskæder, Ringe, Guldknapper og andre Smykker af Guld og Sølv, Perler af Rav og Muskat, hvilke Gjenstande endnu findes i Mængde i Jorden og de gamle Begravelser. Flere af disse Smykker vare søllede for Mandfolkene, hvilke dog især udmærkede sig ved Ringe af Guld og Sølv, der bared baade paa Fingrene, Haandledet og Armene og vare snoede i flere Omdreininger, saa at Stykker kunde afhugges, for at tjene som Mønt. En sjen Haarvært betragtedes som en af de herligste Prydelser baade for Mandfolk og Fruentimmer, af

tussede Varer med Varer, (lit.) to exchange wares against wares, i. e. to barter (merchandise).

hvilke hine bare Haaret løst nedhængende, disse flettede det i en Top, som undertiden sammenholdtes ved en Guldtring. Ofte var det den fangne Krigers sidste Bøn, naar Dren svævede ham over Hovedet, at man vilde bære Dmhu for ikke at besudle hans skønne Haar. Vore Forsædres Udseende omtales oftere af fremmede Forfattere, der beskrive dem som høie og ranke af Vært, med lys Hudfarve, blondt Haar og lyseblaae spillende Dine. Legemets Keenhed og Skønhed vedligeholdtes ved hyppig Badning, der var saa yndet, at de Rigere havde egne Badstuer indrettede paa deres Gaarde til Brug om Vinteren. — Den vigtigste Deel af en Nordboes Eiendom og den, paa hvis Skønhed og Godehed han satte den højeste Priis, var hans Vaaben. Disse vare deels indrettede til Forsvar, deels til Angreb. Til Forsvarsvaabnene hørte Pandserskjorten, en tyk Bedækning, der var vævet eller flettet af flere Lag sammensnoede Traade; Brynien eller Brystbedækningen, der bestod af en Mængde smaa sammenflettede Ringe, eller smaa tætsluttende Jernplader, ved hvilken Indretning man opnaaede, at Jernet kunde bøies og søie sig efter Legemets Bevægelser; endelig Hjelmen og Skjoldet, hvilket sidste var sammensat af Træ, Læder og Jern og sædvanlig smukt prydet og malet. Baade paa Skjoldet og Hjelmen fandtes som oftest Dyrestikfæls, som Eviin, Drager og Slanger, eller andre Figurer, hvilket gav Anledning til de senere Skjoldmærker og adelige Vaaben. Angrebsvaabnene vare Sværd, Dolke, den tvææggede Stridsøre og Stridshammeren, Røller, Landser og Spyd, Slynger, Bue og Piiil. Vaabnene, ligesom de fleste andre Redskaber, bestode i den ældste Tid af Sten, siden af Kobber, eller Malm; seneft lærte man, at bearbejde Jernet, hvis Smeltning er vanskeligere, og som sjeldnere forekommer i ublandet Tilstand. — Voligerne, som i den ældste Tid rimeligviis havde været Jordhytter med indflettede Grene til Støtte for Tag og Vægge, begyndte man snart at opføre af Læmmer, som de store Skove tilbøde i Overflødighed. For de ringere Familier tjente det samme Værelse baade til Kjøkken, Dagligstue og Sovestammer. Lydningen kom ind gjennem Aab-

tætsluttende Jernplader, closely sitting plates of iron.

ninger i Loftet og Væggen, der kunde luffes ved en Kamme, hvori der var uds্পændt en Blære, eller et tyndt Skind, der baade holdt Regnen ude og tillod Lyset, at trænge igennem. Skorstene kjendte man ikke, men Røgen traf op gennem den samme Abning i Loftet, som tjente til Rykning. Lige under denne var Arnen anbragt, omgivet med Kampestene, og i Væggene vare indrettede Sovesteder for Familien. De Fornemmes Baaninger vare derimod langt prægtigere og bequemere indrettede og bestode af flere Værelser, saasom en egen Gruerstue for Dvinderne, egne Sovesteder, Badstue, Kjøkken og flere Udhuse til forskjellig Brug. Men især udmærkede Hallen eller Gjæstesalen sig ved Pragt og en saadan Kummelighed, at en rig Bonde ofte kunde modtage flere hundrede Gjæster. Ogsaa i denne Hal brændte en Ild paa Arnen midt paa Gulvet, men kun til Rykning og Varme, ikke til Kjøkkenbrug, og Gulvet var ved festlige Leiligheder bestrøet med Halm. Paa begge Sider langs med Væggene var anbragt en Række Bænke, der vare belagte med Hynder og Tæpper, og i Midten af hver Række var indrettet et Høisæde. Det sydligste og fornemste af disse indtog Huusfaderen selv, medens det ligeoverfor værende overlodes til den mest hædrede Gjæst; til begge Sider af disse Høisæder sad de øvrige Gjæster og Huusfolkene nærmere eller fjernere fra Høisædet efter deres Rang og Værdighed. For Dvinderne var der anbragt en Forhøining i den ene Ende af Værelset ligeoverfor Indgangen, som kaldtes Tværbænken, og i hvis Midte ligeledes var indrettet et høiere Hædersæde for Huusmodern. Væggene vare prydede med Tapeter og behængte med blanke Skjolde, Hjelme og andre Vaaben, og bagved disse vare i Almindelighed Afslutter anbragte til Sovesteder for Huusfaderen og hans nærmeste Familie.

Om Hu og Erbdighed for de Døde var et elendommeligt Træk hos Nordboen, og ingen Blikt aagtedes helligere, end den, at give sine afdøde Slægtninge en hæderlig Begravelse. Naaden, hvorpaa de Døde stedes til Jorden, var forskjellig til forskjellige Tider. I den fjerneste Oldtid synes det at have været brugeligt, at nedlægge Liget heelt i

at give En en hæderlig Begravelse, to give any one an honourable burial.

Jorden; i en senere Tid blev det sædvanligt, at brænde
 Eigene, hvis Aste man derpaa omhyggelig samlede i Urner,
 som bleve nedænede i Havet, eller hyppigere nedgravede i
 Jorden, en Stik, der var saa gammel, at man tilstrev Dd in
 dens Indførelse. Men ogsaa denne Begravelsesmaaade blev
 afløst af en anden, ifølge hvilken Liget atter blev jordet heelt
 og nedlagt under store Steendysser, eller hensat i Steen-
 kamre, over hvilke man opfastede Jordhøie. (Kæmpehøie).
 I nogle Gravhøie finder man baade Asteurner og hele
 Beenrade, og disse synes derfor at være de Familiebegrav-
 veller eller Høie, som oftere omtales af de Gamle,
 i hvilke en Slægt i en lang Række af Aar begrov sine Døde
 efter den Stik, som til enhver Tid var herskende. Den
 simple Begravelse bestod deri, at den Døde nedlagdes i Jer-
 den, og en Steendysse opfastedes over Stedet, som derpaa
 skundom bedækkedes med Jord, skundom ikke; men for det
 fornemme Lig indrettedes egne Gravkamre, hvis Mure dan-
 nedes af omhyggeligt sammensjæiede Kampestenene, og Loftet
 af store flade Dæstene. Undertiden, men først i den senere
 Tid, bleve Gravkamrene gjorte af Løkker, hvilket f. Ex.
 er Tilfældet i Thyre Dannebød's Begravelse, eller man
 benyttede et Stik som Gravkammer, især naar den Afdøde
 havde været en berømt Viking. De uhyre Jordhøie, som
 opfastedes over Gravkamrene for at forevige Mindet om den
 afdøde Helt, vare ofte forneden omgivne med en rund, eller
 aflang Steensætning. Det var herskende Folketro, at den
 Afdøde i det andet Liv skulde fortsætte den Virksomhed, han
 havde udøvet her paa Jorden, og derfor bleve i Brænd-
 alderen, eller den Tid, da de Døde brændtes, de Red-
 skaber og Røstbarheder, som havde tilhørt den Afdøde, kastede
 paa Bålet og opbrændte tilligemed Liget. Da det senere
 blev Stik, at høilægge de Døde, fulgtes Krigeren i Graven

som oftere omtales af de Gamle, of
 which very frequently mention
 is made by the ancients.

i en lang Række af Aar, in a long
 succession of years.

den Virksomhed, han havde udøvet
 her paa Jorden, (overs. bedst i

Plur.) the functions which he
 had performed here on earth.

at høilægge de Døde, to bury the
 dead under hills.

Krigeren fulgtes i Graven af sin
 Rustning &c., the warrior was
 followed i. e. had his armour
 buried with him in his grave.

af sin Rustning og sine bedste Vaaben, sin Hest, eller Hund; ved Siden af Haandværkeren lagde man de Redskaber, som vare nødvendige for hans Haandtering; Huusmoderen ledsagedes af saadanne Ting, der tydede paa hendes Virksomhed og Værdighed i Livet, s. Gr. Nøglesnippet. Enhver Af-død erholdt desuden sine bedste Kostbarheder og Smykker, Ringe, Armbaand, Halskjæder af Guld og Sølv, Perler af Glas, Ræv og Mosaisk og andre ofte med stor Kunst udarbejdede Prydelser med sig i Graven; thi disse ansaaes ikke mindre vigtige i det andet Liv, end i dette, og Ddin tog ikke godt imod Dem, der kom fattige til Valhæl. Derfor ere Gravhøiene rige Forraadsstamre, hvoraf allehaande Sager fremdrages til Oplysning for Efterslækten om Forsædrenes Raar og Levemaade. Gravhøiene opstodedes sædvanligt i Nærheden af Alfærvei, hvor der var megen Færdsel af Folk, for at den Af-dødes Ravn og Minde deslettere maatte bevares, eller ved Strandkanten, at de kunde sees af de Forbi-seilende, og den Af-døde glæde sig ved Nærheden af Havet, paa hvilket han havde tumlet sig den største Deel af sit Liv og vundet Berømmelse ved Manddomsbedrifter. Ved at op-reise store Stene, deels med Indskrift (Runestene), deels uden Indskrift, hvilke kaldtes Baustene, paa Gravhøien, eller i dens Nærhed, søgte man endmere, at betrygge Helten for Glemsel og tilfredsstille hans høieste Attraa, et berømmeligt Eftermæle efter Døden, erhvervet ved store Gjerninger i Livet.

Sæder, Overtro, Folkeforlystelser &c. i Middelalderen.

— — — — —
 Af de flere Træk, som i det Foregaaende ere anførte paa Grislighedens raue og forargelige Levnet og store Uvidenhed, Religionens Udartelse og Folkeunderviisningens usle Forsatning, lader sig slutte, at Sædeligheder i Middelalderen

ved at opreise store Stene, by
 erecting or piling up huge stones.
 betrygge for Glemsel, to save from
 oblivion.

hans høieste Attraa, his most eager
 wish.

i Almindelighed ifte stod paa noget høit Trin. Thi naar Folkets Lærere vare lastefulde og usædelige, hvorledes skulde da Folket selv være dydigt og sædeligt? Den Behandling, der mødte de Skibbrudne, der havde den Ulykke, at strandre paa de danske Kyster, bringer snarere til, at tænke paa hedenste Barbarer i en fjern Oldtid, end paa et christeligt Folk i det 16de Aarhundrede. Lovenes Svagbed avlede en usædvanlig Mængde af Forbrydelser, der dog i Almindelighed mere fremtræde som lidenskabelige Udbrud af en raa og voldsom Tænkemaade, end som Handlinger af beregnende Lumskhed, eller overlagt Ondskab. Naar man kom sammen til Gilder og selskabelige Fornøielser, overlod man sig til en umaadelig Nydelse af berusende Drikke, hvilket gav Anledning til Slagsmaal og Tvistigheder, og da Enhver førte Værges hos sig, endtes disse sjældent uden Blodsudgydelse og Drab. Dette var saa almindeligt, at Konerne i nogle Egne af Norden førte deres Mænds Ligstjorter med sig til Gilderne, for at kunne bruge dem, naar det behøvedes. Landets Sikkerhed forstyrredes ved en Mængde Stimmænd, som under de hyppige indvortes Krige og de mangelfulde Politiretninger ustraffet kunde drive deres Spil, og paa Havet vrimlede det af Sørøvere. Medens Loven forbød Statens øvrige Borgere, at tage sig selv til Rette, var det Adelsmændene tilladt, selv at afgjøre deres Stridigheder med Sværdet og efter givet Varsel seide paa hverandre. Adelen betragtede denne Ret til at forstyrre Landfreden som en af sine vigtigste Privilegier, og den blev meget omhyggeligen indført i den ene Haandfæstning efter den anden. Vindingen led meget under Mændenes Raahed og beskyttedes sjældent neppes ved Klostermuren mod Vold og Mishandlinger. Med alle disse mørke Sider i Middelalderens sædelige Tilstand fandtes der dog baade hos Høie og Lave en Alenhed, Jævnhed og Ligefremhed i Tænkemaaden, der indtager

bringe til at tænke paa Noget, to remind of a thing.
en voldsom Tænkemaade, uncon-
trolled mode of thinking.
at føre Værges hos sig, to carry
defensive arms.

at tage sig selv til Rette, to take
the law in one's own hands.
seide paa hverandre, to carry on a
feud with another.

og tiltrækker, og som man forgjæves vil søge i en mere dannet Tidssalder, og det maa vel erindres, at Historien mest omtaler de store Forbrydelser og udmaler det Usædvanlige og Overordentlige, medens Det, som ikke afviger fra Tingenes regelmæssige Gang, enten slet ikke omtales, eller kun løseligen berøres.

Folket havde i Almindelighed en dyb religiøs Følelse, men af Mangel paa sund Røring forvildede den sig ofte i Overtroens Egne. Denne Overtro, som vedligeholdtes ved Gæstlighedens Vindesygge og Almuen's Barmhjertighed, udtrede sig især i Tillid til Helgenbillede og Helgenlevningers (Reliquiers) undergjørende Kraft. Hver Kirke og hvert Kloster havde sin Helgen tilligemed een eller flere Reliquier, saasom Stykker af Christi Kors, eller Aaron's Stav; Lænder, Ledemod, Haar og Stæg af en af Apostlene, eller Kirkens hellige Mand. Enkelte Kirker stode i særdeles Ry for Hellighed og havde Tilløb ikke blot af de nærmeste Egns Beboere, men fra hele Landet, saaledes St. Knud's Kirke i Odense, hvor den nationale Helgen, Martyren Knud den Hellige, laa begravet. Der gaves ogsaa hellige Kilder, hvis Vand tillagdes lægende Kraft, og som derfor til visse Tider, især St. Hans Nat, besøgtes af store Skarer af Lamme og Gigtisge, f. Ex. St. Helena Kilde paa Kysten af Nordsjælland ved den hellige Helens Grav, hvis Lig engang var kommet flydende til Land paa en Døllsfien. Ligesom Hedenskabets Guder, havde hver Helgen sin egen Virkefærd: en var god at paakalde for Landpine, en anden for Dødværk; en beskyttede Reisende, en anden Gaarehyrder, en tredie Svinehyrder, og der gaves overhoved ingen Livets Gjerning, eller Tilskikkelse, som jo havde sin Helgen. Dette Slags Overtro var imidlertid fælleds for

det maa vel erindres, it must be well remembered, we must bear in mind.

slet ikke omtale en Ting, to make no mention whatever of a thing. at berøre kun løseligen, to touch (or dwell) but slightly upon.

at staa i Ry for Hellighed, to be in an odour of sanctity.

komme flytende til Land, lit. to come flowing, i. e. to be cast on shore.

en var god at paakalde for Landpine, lit. to be called upon or, i. e. to be resorted to as a remedy.

hele det katholske Europa; derimod gaves der andre Forestillinger om overnaturlige Væsener, der ikke stode i nogen Forbindelse med Religionen, og som vare eiendommelige for den danske Almue. Disse vare enten Læringer fra Hebenskabets, eller snarere dannede ved Folkets frit skabende Indbildningskraft. Disse Gjenstande for Folketroen vare dels ventlige og ufsadelige, dels frygtelige og fordærvelige Væsener, der levede paa Jorden og under Jorden, i Lundene og i Havet, eller endog hemmeligen færdede i Menneskenes Bølgier. Havmænd og Havfruer, ovenil skønne Menneskeskikkelser, nedentil dannede som Fisk, boede paa Havets Bund i Krystalflotte. Undertiden steg de op paa Vandets Overflade ved Strandbredden, for at varse Mennesket vigtige Begivenheder, eller for at lokke den Uforsigtige, der lod sig bedaafe af deres fagre Ord, ned i deres Boliger, hvorfra han aldrig mere kom op til Sollyset. Ellekongen og Ellepigerne, som dansede paa Engene og i Lundene ved Maaneskin, vare skønne af Udseende, men forræderiske mod Den, som hengav sig til dem. Klintekongen thronede paa Eternsklint og herskede over hele Eternsherred, hvis Grændser derfor ikke burde betrædes af nogen dansk Konge. Hver Juul lagde Egnens Beboere deres Underdanighed mod deres Konge for Dagen ved at hense tte Julemad til ham paa Klinten. Nisser og Hulder opholdt sig i Hujene, hvor de hjalp Lyndet med Dvægets Røgt og anden Huusgjerning. De vare fromme og venlige, saalænge man ikke drillede dem, eller forsøgte, at hense tte Mad til dem, men meget ondskabsfulde og hevngjerrige, naar de bleve fornærmede. Dværge og Bjergfolk boede under Jorden, især i Høiene, hvor man om Natten ofte saae dem danse, idet Høien hævede sig og stod paa fire gloende Bæle. Disse Underjordiske vare især frygtede, fordi de borttogte kristne Folks Born og lagde en Skifting isteden, hvilket kun funde

komme op til Sollyset, *lit.* never again to come to the (*sun*) light, i. e. never see the light of the day again.

hengive sig til En, to form a connexion with (*hengive*, not used in the sense of German: *sich ergeben*).

Skifting, c., an infant put instead of the real offspring — *skift* is identically the Engl.: to *shift*, (implying the notion of *change*): a *changeling*.

forebygges ved strax at lade det nyfødte Barn døbe. Levninger af sllg uskyldig Folketro have hist og her paa Landet vedligeholdt sig til vore Dage. Troen paa Hereri og Trolddom var meget stærk i Middelalderen, og Hære bleve hyppigen brændte, naar det, efterat de vare kastede i Vandet, befandtes, at de ikke kunde synke, hvilket ansaaes for et ufeilbarligt Tegn paa Forbindelse med Djævelen. Dog fandt det ikke blot Sted i Middelalderen, men til Eksemplum for Oplysningen og Lovgivningen vedligeholdt Hæxeprocesser sig indtil over Midten af det 17de Aarhundrede. Paa Høitidsdage morede Folket sig med Dands og Lege; Julen var ligesom i Oldtiden hele Aarets baade glædeste og høitideligste Fæst. Ved Sommerens Begyndelse fandt en stjern Folketoflystelse Sted, hvorefter Sporene endnu ikke ere aldeles forsvundne i vore Dage, nemlig at ride Sommer i By. Landsbyens Ungdom forsamlede sig da festligen smykket med Løvgrene, Krands og brogede Baand omkring et Maitræ under Anførsel af en Karl og en Pige, der vare udvalgte til at være Maitonge og Maitronning, og hilse Sommerens Komme med Sang og Dands og anden Morfab. Midtommertid eller St. Hansdag høitideligholdtes med lignende Festligheder. Fastelavnen var baade paa Landet og i Kjøbstæderne indviet til overgivne Glæde og tilbragtes med Væddels og Vædderidt og andre Folkefortrystelser; det var da Skik, at udklæde sig i pudseerlige Dragter og Masket og under disse at udøve allehaande Skjemt, ligesom i Carnevalsestiden i det sydlige Europa.

De Fødemidler, som man hyppigst nød i Middelalderen, vare stærke og nærende. Man foretrak Kjødbletter for de lettere Næringsmidler af Planteriget, og Gist og Drefjød, begge Dele langt oftere saltede, end ferske, udgjorde Hovedbestanddelene ved ethvert Gæstebud. Lillige blev Gist, deels saltet og røget, eller tørret, deels fersk og tilberedt paa mange forskjellige Maader, nydt i langt større Mængde, end nu omstunder. Salt var i Begyndelsen det eneste Krydderi,

at ride Sommer i By, (da denne Fæst ikke tjendes i Tidsstand:)
lit. to ride (the) Summer in the
village or town: a custom partly

retained in England by dancing
round a maypole (Maitræ); the
Maitronning answers of the
queen-of-may.

man kjendte; men senere da Hansehandelen var kommen i Gang, brugtes en paafaldende Mængde af Østens og Sydens stærke Kryderier til Madens Tillavning. Der holdtes sædvanligt to Maaltider med varin Mad om Dagen, det ene om Formiddagen Kl. 10. det andet om Eftermiddagen Kl. 5. Desuden nødtes som Frokost eller Døvre Allesbrød, strax efterat man var skaet op, ligesom i vore Dage Kaffe og Thee. Middelalderens almindelige Driftsvarer bestode i Øl og Mjød, og for dennes Skyld dreves en saa betydelig Biavl, at der endog svaredes Tiende af Bistæder. Derimod tabte det danske Øl tidlig sin Anseelse, da det bryggedes med Pors og derfor ikke var saa stærkt og velsmagende, som det tydske, der bryggedes med Humle. Tydskt Øl, hvoraf der gaves en halv Eners forskellige Slags, udgjorde derfor en vigtig Indførselsgjensstand for Hansestæderne og nødtes i saa rigeligt Maal baade af Høie og Lave, at man regnede 6 Potter Øl til en Mand's daglige Foræring, og en Klosterjomfru aarligen tilstodes 14 Tønder Øl til sit Forbrug. Franske og tydske Vine bleve ligeledes indførte i Mængde; derimod brugtes Brændeviin kun som Lægemiddel og salholdtes paa Apotheker. Kaffe, Thee og Chocolate vare aldeles ubekjendte og kom først til Danmark i den sidste Halvdeel af det 17de Aarhundrede. De Danske vare i Middelalderen ilde beryggede saavel for deres Umaadelighed i Mad, som for deres Hengivenhed til stærke Drikke. Danmark kaldtes derfor undertiden i fremmede Skrifter af denne Grund „det vellystige Land“, og en engelsk Forfatter i Middelalderen vedde ikke stærkere at udtrykke den Begeistring, som greb selv de fjerneste Folk, da Pave Urban begyndte, at prædike Korstog, end ved at sige: „da hørte de Danske op, at drikke.“ Det kan heller ikke negtes, at dette Vanrygte, der, isøvrigt deeldes med Tydskerne og Nordboerne i Almindelighed, jo var grundet. Driftsaldighed var en almindelig Feil hos vore Forfædre og sælleds baade for Ørftlige og Lægsfolk. Ved Begravelser, Bryllupper og Barfælsqilder, som uagtet Kongens og Kjøbstædlovenes Forbud varede mange

og for dennes Skyld, and for that sake. (Skyld, lit. means debt and hence the Engl. synonym.

phrase: on the score of, implying the notion of reckoning (as with a debtor).

Dage i Træk, fortæredes en overordentlig Mængde af Spise- og Driffrvarer, og Umaadeligheden i denne Henseende var i bestandig Tiltaget henimod Slutningen af Middelalderen. Ved et Bryllupsgilde, som en Adelsmand holdt omtrent 1500, brugtes 72 Tønder tydsk Al, 5 Fæde Genserøl, 3 Fæde Bryssingøl, 2 Tønder Hamborger Al, 12 Tønder Rjød, 640 Potter Rhinskviin, 800 Potter Franskviin, 4 Tønder Vøddiffe, 4 Tønde Honning. Fødemidlernes Mængde svarede hertil: 4 Kofroppe, 40 røgede Faar, 10 Orne, hvoraf de fem saltede, 60 Lam, en Tønde saltet Lar o. s. v. Ved et Begravelsesgilde i det 17de Aarhundrede brugtes blot af Krydrier 14 Pund Safran, 12 Pund Kommen, 3 Pund Annis, 4 Pund Ingefær, 14 Pund Paradiisforn, et Pund Caneel, 6 Pund Beber, 3 Pund Beberrod, 12 Pund Mandelolie, 120 Pund Mandler. En Klosterjomsfru fik til sin aarlige Underholdning 2 levende Eviin, 6 Lam, 2 Faar, 6 Gjæs, 10 Var Høns, 1 halv saltet Dre, 4 Tønde saltet Fisk, foruden en stor Mængde tørret og røget, 25 Skippund Keel, en stor Mængde Gryn og Witer, 4 Skjepper Lynborger Salt, men kun en Hjerding Smør, hvilken Gjenstand altsaa maa have været kostbarere og mindre brugt i Huusholdningen, end nu omstunder.

Hvad Klædedragten i Middelalderen angaaer, da bar man inderst paa Legemet en ulden Skjorte; linnede Underklæder vare yderst sjældne selv mod Slutningen af det 15de Aarhundrede. Oven paa Skjorten havde man en Vest og en snever Trøje eller Kofte, og som Overklædning brugtes en vid Kappe. Buxerne gik i Almindelighed heelt ned over Benene, da Mandfolkene ingen Strømper brugte; Truentimmerne gik med syede Klædestrømper, da man endnu ikke forstod at strikke. Omkring Livet havde man et Belte, hvori bare det sædvanlige Vaaben, en Kniv, eller Dolk, en Stik, man holdt saa fast ved, at selv Grifflige et halvt Hundrebaar efter Reformationen gik med Kniv i deres Belte. I dette gjemte man ogsaa Madkniven og Steen, som enhver Gjæst maatte medbringe til Gildet, Hovedbedæfningen var

Begravelsesgilde, n., a funeral feast,
(lit. funeral-guild (alluding to

the assembly or party celebrating
this feast.

deels Hættter, der kunde slaæes ned over Ansigtet, deels Guer eller Kabudjer af forskjellig Form og mod Slutningen af Middelalderen ogsaa Filtthatte, undertiden meget høie. Fruentimmernes Dragt, der endnu mere, end Mændenes, skiftede efter Moden, havde intet særdeles Mærkeligt, uden den høie Halskrave og den kostbare med Perler besatte Hue samt Hovedbugen eller Sløret. Til Overklædningen brugte Fruentimmerne, ligesom Mandfolkene, Kapper, der hos de Rigere vare prydede og forede med kostbart Pelsværk. Stoffet til Klæderne var for de mindre Formuende Vadmel, for de Rigere og Fornemmere Klæde, tidligt tyndt og engelsk, senere det kostbare nederlandste Klæde. Snittet var i den første Deel af Middelalderen nordisk, men henimod Slutningen af dette Tidsrum bleve det glimrende burgundiske Hofs Moder herskende over hele Europa, og navnlig skal Christian den Andens nederlandske Dronning Elisabeth have bidraget meget til deres Indførelse i Danmark. Tidligen førtes der Klager over Overdaadighed i Klædedragt; allerede Erik Glipping i det 13de Aarhundrede udgav en Forskrift derimod, hvori det forbydes, at bære udkaarne, med Guld og Sølv bræmmede Klæder, og der tilføies, at det ikke skulde ansees for Skam, at bære en Klædning et Aar, eller længer. Et senere Forbud under Erik af Bommern, der udstedtes af Erkebisp Peter Lykke mod Geistlighedens Overdaad i Klæder, er ovenfor omtalt. Denne Overdaadighed tiltog imidlertid overordentligen henimod Udgangen af Middelalderen: Guld og Vælstene, Perler, Silke, Fløiel, Damast, Brokade gjennevirket med Guld og Sølv, kostbart Foerværk af Zobel og Hermelin tjente til Bynt baade for Mandfolk og Fruentimmer. Rige Adelsmænd klæbte endog deres Tjenere i Silke, og Hestene bleve ved heitidelige Optog behængte med kostbart Klæde og Bryddelser af Guld og Sølv. En mindre kostbar, end før Silke var herskende i det 15de

med Slutningen af Middelalderen, towards the close of the middle-ages.

skifte efter Moden, to be subject to the change of fashion (*lit. to shift with*).

Arhundrede og bestod deri, at de Adelige bare Bælter og smaa Klover, syede i deres Armer. Ligesaa belynderlig var den Maade, at gaae med Skoe, der havde saa lange Snabler, at de maatte binde op til Knæerne; jo fornemmere En var, desto længer maatte Skospidserne være. Som et Exempel paa Oppsigelsen i Klædebragten kan ogsaa det ovenansførte Bryllup, der holdtes ved Aar 1500, tjene. Til Brudepynt indkjøbte Brudens Fader, Rigsraad Ole Stisen, 8 Alen Guldbrokade, 38 Alen Fløiel, 13 Alen Damast, 35 Alen engelsk Klæde, 16 Alen Einbal, en stor Mængde Hermelin, 27 Alen Perler og desuden 12 Lod til at pryde Brudens Hue og Brudgommens Skjortelinning med; endelig forstjellige Guldsmykker, hvis Vægt tilsammen beløb sig til 2 Pund, og desuden et Hoved-Guldsmykke, en Kjaede, et Halsbaand og et stort Spænd. Hvor kostbar denne Brudepynt maae have været, kan sees deraf, at alene en Alen Guldbrokade kostede 10 rhinske Gylten, en Alen engelsk Klæde ligesaa Meget, som en Staldøre, og en Alen Fløiel dobbelt saa Meget. De her valgte Exempler paa Overdaad i Klædebragt og Umaadelighed i Mad og Drikke hørte ingenlunde til Sjældenheder og kunde forøges med en Mængde lignende. Hvor uhyre maae ikke Adelsens Rigdomme have været, og hvorledes maa Landet ikke være blevet udsuget, for at nære denne Stands Oppighed, Overdaad og Udselshed! Og det er vist at disse Under tiltog i en endnu højere Grad efter Reformationen, da Adelsens Rigdomme vorede saa betydeligt ved Erhvervelsen af en stor Deel af Kirkegodset og vedbleve saaledes i en bestandig Stigen lige indtil 1660, da Adelen mistede baade sin Magt og sine rige Indtægtskilder.

Bygningsskunsten stod i Danmark paa et temmeligt lavt Trin. De fleste Huse i Kjøbstæderne vare Bindingsværk, Bæggene ofte klinede af Leer, og Tagene tækkede med Straa, hvorfor Jdsvædder vare meget hyppige og ødelæggende. Enkelte af de senere Konger, som Eric af Pom-

Bjælte, c. bells sown to the sleeves etc.; this strange custom may still be traced in the attire of the fool in English pantomimes, and the Court-fool at the time even

of Henry the VIII is represented by Holbein in a similar costume. *blinde op til Knæerne, tied up to the knees (compare the preceding note).*

mern og Christian den 2den søgte ved Lovbud og Eftergivelse af Skatter at bevæge Kjøbstædbeboerne til, at opføre grundmurede Huse. Storstene vare sjældne i det 12de Aarhundrede og Glasruder baade sjældne og kostbare i det 13de, hvorfor man sædvanlig betjente sig af Horn og Skind. Kongerne og Adelen opførte faste og varige Slotte og Borge; men Hensyn til Skønhed og Begvemmelighed maatte som oftest vige for Beskræbelsen efter, at gjøre Bygningen saa sikker, som muligt, mod fjendtligt Anfald. De skønneste Bygninger opførtes af den rige Geistlighed, hvis Kunstiaads øste var dannet ved Ophold i fremmede Lande, hvorfra ogsaa Bygmesteren sædvanligt hentedes. Klostrene vare som oftest anlagte i en yndig Egn og opførte i gothisk Stil; ikke et eneste er tilbage i sin oprindelige Stikkelse, da den allerstørste Deel efter Reformationens Indførelse forvandledes til Herregaarde, Resten efterhaanden sank i Ruiner af Væde, eller endog ødelagdes med Vold af Menneskehaand. Kirkerne vare opførte i samme Stil som Klostrene, og deres Antal var langt større, end i vore Dage, skjøndt Folkemængden har tiltaget saa betydeligt; Næskilde havde saaledes 28 Kirker, Lund 27, Viborg 22, Slesvig 17, Ribe 14, Aarhus 9. Af Kirkerne have enkelte baade paa Landet og i Kjøbstæderne bevaret sig, hvis Alder stiger op lige til det 12te Aarhundrede, da man først begyndte at opføre Steenkirker under Valdemar den Stores lykkelige Regering medens Eskild og Absalon vare Erkebisper i Lund.

Om Videnskaber kan der saaledes, som hele Middelalderens Forsatning var, ikke være stor Tale. Selv den Kundskab til den latinske Litteratur, som i forrige Tidsrum Adskillige besad, og hvorpaa Saxo er et saa mærkeligt Exempel, og den Indsigt i Fædrelandets Love, hvorved Andreas Sunesen og Gunnarus udmærkede sig, tabte sig efterhaanden. De saa Lærde, som endnu fandtes, henz-

Eftergivelsen af Skatter, an exemption from taxes; Statter, pl. of Stat, identically the English scot (as in „paying scot and lot”), Stat-Land would thus signify:

a tributary-land, as was indeed one portion of Scotland to the ancient Northmænd (North or Normans).

gave sig til en ufrugtbar Grublen, over de spidsefindige og urimelige Spørgemaal, hvormed den Tids mørke Theologi og Philosophi beskæftigede sig. Afstiklige Danske erhvervede sig stor Berømmelse for saadan Lærdom, deriblandt Magister Martin Mogenssen, der er nævnt i Erik Menved's Historie som denne Konges Kantøler og Sendebud til Rom i Anledning af Striden med Johan Grand; han skrev en Haandbog i Dialektiken, der kom i almindelig Brug. Flere danske Lærde, som opholdt sig i Paris, for at studere, søgte den høie Ære, at blive Rectorer ved denne Byes berømte Universitet. I det fjortende Aarhundrede nævnes ikke mindre, end fire Danske, som beskæftede denne Værdighed. Den ene af disse var Magister Peder fra Danmark, som ikke alene var Theolog og Philosoph, men tillige bekjendt over hele Europa for sine mathematiske og astronomiske Kundskaber. Musikken og Lægekunsten fandt enkelte Dyrkere, især blandt de Geistlige. En af de berømteste Lægekyndige var Henrik Harpestræng, Rannik i Roeskilde i det 13de Aarhundrede, hvis Lægebog blandt de faa danske Bøger, man har fra den Tid, er et vigtigt Sprog-Mindesmærke. Lærde Udenlandsreiser vedbleve, som ovenfor erindret, selv efterat Danmark havde faaet sit eget Universitet; men Paris og Bologna maatte nu dele Rangen med Köln, Löwen, Erfurt og andre tydske Stæder. Foruden hvad der i det Foregaaende er sagt om Skolevæsenets slette Tilstand, fortjener endnu at bemærkes, at alle Skolebøgerne vare skrevne paa Latin og i lige høi Grad udmærkede ved Enagløshed og grov Uvidenhed, saa at Christian den 2den med al Ret lod en stor Deel af dem brænde. Peder Volle's danske Ordspprog gjorde en Undtagelse fra de sædvanlige latinske Skolebøger, men dog kun halvt; thi de danske Ordspprog ere kun tilseiede som en Overføttelse af de latinske, og disse synes at have været Hovedsagen ved Underviisningen. Skoletiden var 16 til 20 Aar, og i denne lange Tid lærte Disciplene, som Christen Pedersen klager, „hverken at tale ret Latin, eller skrive god Dansk paa deres Modersmaal;" Græsk blev aldeles ikke læst i Skolerne og kun maadeligt foredraget ved Universitetet. Af Mangel paa andre Underviisnings-Anstalter bleve de

Børn, som ikke vare bestemte til Studeringer, optagne i de latinske Skoler, hvorfor Disciplenes Antal var overordentligt stort; i Ribe Skole var der paa Reformationstiden 700, og i Roeskilde*) ikke mindre, end 900 Skolebørn. En hæderlig Undtagelse fra den Tids flette Skoler gjorde Aarhus Skole, saalænge Morten Borup var Rector ved den (1461—1526). Han var en Bondesøn, men forlod i sit 25de Aar Bøven og tiggede sig ind i Aarhus Skole, hvor han siden blev Rector og en af Danmarks mest for- tjente Skolemænd. Han har ingen skriftlige Arbejder efter- ladet sig; men hans Disciple, Reformatorerne Hans Tausen og Jørgen Sadolin og flere af den Tids mest udmær-kede Mænd, bære et levende Vidnesbyrd om den Aand, som udgik fra ham.

Sjændt Folket vorede op i Uvidenhed, fordi der ingen Skoler fandtes til Almue- og Admønsters Undervisning, savnede det dog ikke al aandelig Dannelse. Det hang med Kjærlig- hed ved Mindet om Fædrenes Færd og Bedrifter og for- plante det i Folkesange eller saakaldte Ræmpviser. Alt, hvad Stort og Mærkeligt der tildrog sig, baade Glæ- deligt og Sorgeligt, blev opfattet af Folket i Sang og saa- ledes overantvordet fra Slægt til Slægt. Dog ere disse Ræmpviser langtfra ikke alle historiske; en stor Deel handler om lykkelig og ulykkelig Kjærlighed, andre om de forunder- lige Væsen, hvormed vore Forfædre befolkede hele Naturen: Elleviger, Havmand, Nisser og Dværge og disses Indgriben i Menneskenes Skæbne. Afstillige indeholde Minder og Sagn fra den hedenske Tid, men som ere forunderlige om- dannede efter den senere Tids Begreber og Sæder; det største

*) og i Roeskilde, and not less at *Rothschild*. Roeskilde, literally signifies the (*holy*) *well of Roas*. (Kilde = *well* or *fountain*.) The Germans corrupted this word into *Roth-schild* (*red-shield*), and the English still further into *Rothschild* (*quasi redchild*) by turning the initial *s* of „*schild*“ into a *genitive inflexion* of *Roth*. The family name however is said at Roeskilde to be as ancient as is this old seat of Northern royalty.

hænge med Kjærlighed ved Mindet
om Fædrenes Færd og Bedrifter,
lit. to hang i. e. to be attached

with affection to the (reminis-
cences of the) deeds and achie-
vements of the ancestors.

Antal er imidlertid fra det 14de og 15de Aarhundrede og enkelte ere yngre. De bleve sungne saavel i Ridderstuen, som i Borgestuen, i Borgernes Huus, som i Bondens Hytte, hvilket sidste endnu paa mange Steder er Tilfældet. De vare Folkets dyrebareste Eiendom og ere for os et uskatteerligt Mindesmærke om vore Fædres Tænksomhed, Sæder og hele aandelige Forsatning. Vore Forsædres Anstuelse af Livet udtrykte sig ogsaa i en Mængde Ordsprog, som bevarede i Hufommelsen fra Slægt til Slægt, og som i Hjernefuld Korthed udtalte en Lovregel, eller en Dom over et eller andet vigtigt Forhold i Livet. De bleve allerede samlede i det 15de Aarhundrede af en Landsdommer Peder Rolle i Halland og første Gang trykte 1506. Et mærkeligt Vidnesbyrd om vore Forsædres Kjærlighed til Fædrelandets Historie er den Omstændighed, at den første danske Bog, som tryktes efter Bogtrykkerkunstens Indførelse i Landet, var „den danske Rimekrønike“, som blev læst med en saadan Begjærlighed, at den i kort Tid oplærede en stor Mængde Uplag. Denne Rimekrønike eller rimede Fædrelands-historie skal være forfattet 1470 af Broder Niels i Sorø og blev første Gang trykt i Kjøbenhavn 1495. Først efterat Bogtrykkerkunsten en Tidlang havde været anvendt i Udlandet, blev den indført i Danmark. Den første Bog, som vides at være udkommen paa Tryk her i Landet er en Beskrivelse paa Latin over Tyrkernes Beleiring af Rhodus, som tryktes i Odense 1482 af en gennemreisende Bogtrykker Johan Snell; den er uden Tvivl den ældste trykte Bog ikke blot i Danmark, men i alle de nordiske Riger.

Det danske Sprog maatte i de sidste Aarhundreder af Middelalderen udholde en svær Kamp for sin Selvstændighed. Mod Udgangen af forrige Tidsrum eller Midten af det 13de Aarhundrede, havde Modersmaalet endnu bevaret en stor Eghed med Stamproget, det gamle nordiske eller islandske, baade i Ordernes Endelser, Bøjninger, Udtale og i Ordforraadet; men hermed foregik i Løbet af nærværende Tidsrum en betydelig Forandring. En stor Deel af de gamle Ord gik af

men hermed foregik i Løbet af nærværende Tidsrum en betydelig Forandring, (oversattes ledst:)

but in this respect a considerable change took place in the course of the present period.

Brug og fremmede, især tydske, Ord og Bendinger trængte sig ind i Sproget; Ordnes Endelser bortfaldt, og mange Bøininger og Former tabte sig, hvorved Sproget blev simplere, men ogsaa mindre fuldkomment. Alle offentlige Documenter udstedtes paa Latin, indtil Kong Oluf mod Slutningen af det 14de Aarhundrede befalede, at det danske Sprog skulde bruges ved offentlige Forhandlinger; men selv efter den Tid bleve de fleste baade offentlige og private Documenter, isæt Testamenter, Kjøbecontracter og Panteforskrivninger, affattede paa Latin, fordi Geistlige vare de Eneste, som førte Pennen. Den vigtige Keilighed til Sprogets Udbannelse, som de offentlige Folkemøder havde givet, tabte sig, da Folket efterhaanden udelukkedes for Deeltagelse deri. Endnu mere umiddelbart, end det latinske, virkede det tydske Sprog til, at fordærve Modersmaalet. Hansetænderne tiltræde sig hele Danmarks Handel og kom endog i mangeaarig Besiddelse af hele Provindser af Riget; deres Udsendinge gjenneftreifede Landet fra Ende til anden, deres Kjøbmænd og Haandværkere satte sig fast i Stæderne. Slesvig forenedes med Holstæen, og den holstænske Adel udbredte sig over hele Danmark. Flere tydske Konger, som efter hverandre besteg den danske Throne, Erik af Bommern, Christopher af Baiern og Christian den 1ste, elskede tydskt Sprog og tydske Eæder og indkaldte talrige Skarer af deres tydske Landsmænd, som næsten aldeles fortrængte den danske Adel. Kong Hans og Christian den 2den yndede Modersmaalet og den sidste Konge opmuntrede til, at skrive paa Dansk; men Frederik den 1ste og Christian den 3die hverken forstode, eller talte det Lands Sprog, hvis Konger de vare. Under Frederik den 1ste gik det saa vidt med Brugen af Tydskt, at Rigsraadet paa Herredagen i Kjøbenhavn 1530 fandt sig foranlediget til, at paaminde Kongen om, at Herredagsforhandlingerne burde efter god gammel Sædvane føres paa Dansk. Da saaledes blandt de syv sidste Konger de fem vare tydske, og tillige en stor Deel af Adelen, Kjøbmænds- og Haandværksstanden var tydskt, medens den ringe Litteratur, som gaves, var latinsk, var der al rimelig Udsigt til, at det danske Sprog vilde blive aldeles fordærvet og nedsynke til et foragtet Almueisprog;

men Modersmaalet beviste sin Kraft i Kampen for sin Selvstændighed; thi om end det Ydre undergik store Forandringer, saa forblev dog selve Sprogbygningen og Sprogets ejendommelige Charakter usforvansket, og den langt overveiende Masse af det gamle danske Ordforraad bevarede. Ogsaa Sprogets Grændser udvidedes betydeligt, da den norfste Sprogform under Foreningen sammensmeltede med Dansk; derimod forsvandt Udsigten til et sælleds nordisk Sprog ved Evertigs Løsrivelse fra Unionen. Det var imidlertid først Reformationen, der stiftede Modersmaalet mod de Farer, som hidtil havde truet dets Selvstændighed. Den stærke aandelige Bevægelse, hvori Folket kom under Kampen for en Forbedring i Kirke og Religion, vakte ogsaa et nyt Liv i Litteraturen, og den nylig indførte Bogtrykkerkunst stiftede Bøgerne en hidtil ukjendt hurtig Udbredelse. Bibelen blev oversat og almindelig læst, og Protestanterne benyttede under den fortsatte Kamp med Katholikerne Pressen med Kraft til at udbrede deres Meninger blandt Folket ved en Mængde større og mindre Skrifter. Medens Modersmaalet saaledes blev dyrket og bearbejdet, ordnedes efterhaanden de mange forskelligeartede Stoffer, som hidtil havde gjæret og hjampet i Sproget, og der udbannede sig en fast Sprogform, som siden er bleven den herskende.

(Af Munch's „Norges Historie“.)

I. Om Norge og Nordmændene i de ældste Tider

1. Norges Bebyggelse og ældste Beboere.

Vi vide alle, at Norge nu for Tiden beboes af Nordmænd ligesaa Lindsnæs til Nordkap, og at der desuden i Finnmarken og enkelte af de nordlige Grændsebygder findes en Deel Finner og Kvæner. Vi vide ligeledes, at Nordmændene og Finnerne høre hver for sig til to ganske forskellige Folkstammer, og at Nordmændene i umindelige Tider har været et bosiddende, agerdyrkende Folk, medens Finnerne endnu kun vanke om med sine Reier og leve af diske uden at dyrke Jorden. Det maa dog ansees for vist, at der var en Tid, - flere hundrede Aar før Christi Fødsel, da der ikke fandtes andre Folk i Norge, end Finnerne, som altsaa kunde vanke frit om, hvor de vilde, over det hele Land. Men da Finnerne alene ernærede sig af sine Reinddyr, og Reinddyrene kun høre hjemme i de høiere Fjeldbegne, hvor Reimosen vorer, maatte de lavere Dalsløer og Sletter, eller overhoved alt det til Agerbrug skiftede Land, i hine Tider ligge ganske ubenyttet og ubeboet hen. Det maa da ogsaa have været opfyldt af vældige Skove, der havde groet usforstyrret ligesaa Skabellens Tid, og som paa de fleste Steder endog vare uigjennemtrængelige. Finnerne derimod holdt til paa Fjeldsletterne ovenfor det Strøg, hvor Skoven vorer.

det maa dog ansees for vist, it must however be considered as certain.

da der ikke fandtes ic., when there

was not found, or when no other nation existed.

uigjennemtrængelige (Germ. undurchdringlich), impervious.

Det er ligeledes vist, at Skovene allerførst bleve opdyrkede og Dalsførerne opdyrkede af den Folkestamme, hvortil vi høre. Men det er ikke saa let at sige, naar denne Folkestamme kom til Norge. Saa meget vide vi, at Nordmændene vare bosatte i det nordlige Norge allerede et Par hundrede Aar før Christi Fødsel, og at de efterhaanden udbredte sig sydøst langs Kysterne og siden i de større Dalsførers søndstjelds. Paa samme Tid finde vi et andet nærbeflægtet Folk af den samme Stamme, nemlig Svenskerne eller Svearne, bosatte paa de frugtbare Sletter omkring Mælaren i det egentlige Sverige eller Svithjod, og et tredie, nemlig Gauterne eller Gøterne, i den Deel af Sverige, der endnu har Navn efter dem, nemlig Gotaland, sendesfor de store Søer Vänern og Wetteren. Det er endog ikke usandsynligt, at der langt tilbage i Tiden boede Gøter i de sydligste Kyst-Strækninger ved Christiansfjorden, men som senere smeltede sammen med Nordmændene, efter som disse udbredte sig nordenfra.

Det er denne Udbredelse fra Norden af, som har sin Oprindelse til Nordmændenes Navn; thi egentlig betyder dette kun „Mænd fra Norden“. Samme Oprindelse har ogsaa Landets Navn, Norge, eller som det i ældre Tider rigtigere udtaltes, Noreg, Norveg, d. e. den nordlige Bei, det nordlige Strøg.

At baade Nordmænd, Svear og Gøter ere komne fra Egne i det Indre af det nuværende Rusland, maa nu anses som afgjort; men de maa have taget forskellige Veje, og ere vel heller ikke komne paa een Gang: Gøterne kom

For a definition of local divisions &c. such as Dalsfører, Sletter, Fjeldegne, Fjelde, Færdeder, Fjeller, Bygder &c., see Munch's historisk-geographisk Beskrivelse over Kongeriget Norge (Noregsveldi), Christiania 1849.

udbredte sig sydøst langs Kysterne, spread southwards along the coasts.

Svithjod, Thjed (= people) is the same word from which the modern Teutisch (or Teutisch i. e. German) has its origin. Svithjod

probably is the same as *svit t*, n. (= white), one *t* being dropt in Svithjod and the *s* changed afterwards into *h*; as for ex. *Sinde* = *Hind* [*ustani*] — they even now in Russia distinguish between *white* Russians and others; but some of northern people originally made their way to Scandinavia from the East via the western part of Russia, whence they crossed over.

rimeligvis over Østersøen til Gotaland, Svearne over Nalands-havet til Svealand, og Nordmændene ovenom Botnhavet til Helgeland. Østerne, Svearne og Nordmændene have i Forfæringen boet langt adskilte fra hverandre, og der gik lang Tid hen, inden de stødte sammen, idet Øster og Svear udbredte sig vestover, Nordmændene syd- og østover. Men efter som Valene paa denne Maade opdyrkedes og Landet befolkedes, maatte Finnerne drage sig tilside og søge hen til de affidesliggende Grændsesejlede og fornemmelig til Finnmarken og de svenske Lapmarker, hvor de nu have sit rette Hjem, medens de nys omtalte nordiske Rybyggere mere og mere nærmede sig hinanden.

2. Nordmaendenes Indretninger og Religion i de ældste Tider.

Nordmændene, Svearne og Østerne udgjorde hver for sig et Hovedfolk, eller saakaldet Thjod. Ethvert Thjod bestod igjen af mindre Afdelinger eller Folk, som, efterat have bosat sig i Landet, bannede særegne Distrikter ved Navn Fylker eller Folklande, hvilke i Norge omtrent svare til de nuværende Fogderier. Fylkerne bestod igjen af mindre Afdelinger eller Herreder, og disse af en eller flere Bygder.

Nordmændene fandt ubeboet Land for sig, og kunde saaledes indrette sig aldeles, som de vare vant til. De Mægtigere delte Landet imellem sig, og lod deres Følgesvende ned sætte sig paa deres store Gaarde som Byggelmænd eller Lejlændinger. En saadan Jordejendom kaldtes Ejerens Odal; den tilhørte ham alene, ingen anden havde noget at sige over den; af den svarede ingen Afgift, og den blev i Eften; thi om Ejeren folgte den, kunde hans

kunde hans Søn eller Sønnesøn indløse den igjen af Kjøberen, his son, or son's son could redeem (the sold estate) from the buyer; to this may be traced the origin of the English legal

custom: that real (or landed property) is to be returned to the son and can only be alienated by the father during his life-time.

Søn eller Sønnesøn indløse den igjen af Kjøberen. Slig en mægtig Gaardejer kaldtes Odelsmænd eller Hauld, men enhver, der havde Huus, det være sig Hauld eller Leilending, kaldtes Bonde. Til at udføre de lavere Eysler i Husene havde man ogsaa Trælle, der enten vare kjøbte, eller fangne i Krig, eller hjemmesøbte; de kunde sælges som andet Gods, men havde det forresten ganske godt, og bleve ofte frigivne. Alle Frimænd, det være sig Frigivne eller løse og lediger Personer, kaldtes Thegner.

Religionen havde Nordmændene tilfælles med Tydsferne, med hvilke de og i det Hele vare beslægtede; thi begge disse Hovedfolk have oprindelig udgjort eet, men den Deel, vi kalde Tydsferne, er kun langt tidligere udvandret fra det fælles Hjem i Osten. De tilbød flere Guder og Gudinder, med et fælles Navn kaldte Aserne, som Odin, den øverste Gud, Thor, der raadede for Torden og Lynild, Njord, Solens og Veirligets Gud, Frøy, Frugtbarhedens, Frøya, Kjærlighedens Gudinde, Frigg, Odins Hustru, Balder, Ulfylens Gud o. s. v. De tapre Krigere skulde efter Døden belønnes hos Odin i Gudernes Sal Valhall, men de ugle og rædde straffes i det søle og folde Niflheim. Denne Religion maatte naturligviis gjøre vore Forfædre til vældige Stridsmænd.

Guderne dyrkedes ved Tilbedelse og Offer eller Blot; undertiden ofredes endog Mennesker. Guderne tilbades i hellige Lunde eller ordentlige Templer, der kaldtes Hov.

Templer, der kaldtes Hov, (which temples were called Hov,) Germ. Hof (a yard, court); so the temple and court were synonymous notions. This agrees with the Greek: the superior Gods having temples and the inferior simply a (sacred) place enclosed for them. Now the English word church is identically the same (etymologically speaking) as the Northern word Rark (originally meaning a place enclosed or set apart (comp. Lat. carc[er])); but Rark to this very day is the word for

high Germ. Kirche (church), used as far as the boundaries of Jütland. Church then (heing = Rark) conveys or expresses etymologically nothing else but the original low German or Danish notion of a place with a boundary to it, as were the old original places of worship, and the visible church in the present sense, was a subsequent thing only, just as the later temples in Greece were subsequent to the enclosed sacred spots devoted to a deity. This and

Dofferpræsterne kaldtes Goder. Den Odelsmænd, paa hvis Grund Templet stod, var gjerne selv Gode, og blev saaledes den fornemste i Bygden; thi ved Templet samlede Alle sig, naar Offerfesterne holdtes. Den fornemste Gode i Herredet, til hvilken de øvrige sluttede sig i Krig, og naar det ellers gjaldt at udføre noget ved forenede Kræfter, kaldtes Hærse, og denne Værdighed vedblev i Witten saalænge, den havde Magt og Anseelse nok til at vedligeholde den. Den mægtigste Mand i det hele Fylke, eller den, der udøvede samme Magt i Fylket, som Hærsen i Herredet, kaldtes i de ældste Tider Fylker, siden blev det almindeligt, at Fylkerne antog Titelen Konung eller Konge, der egentlig kun betyder "en højbyrdig Mand", og derfor ogsaa kunde føres af andre, end af den, der raadede for et Fylke, naar de kun ellers var af fornem Wt. Kongenavnet opkom først, da Medlemmer af de fornemste Familier paa egen Haand førte Krigsflarer til fremmede Lande for at vinde nye Riger. Til et Kongenavn var det derfor ofte nok at være af fornem Wt og eje et Krigsskib med fuld Besætning af Krigere, om man end ikke ejede mindste Flet Jord. En saadan Konge kaldtes en Sækong. Havde han saa meget Grund ude paa et eller andet Næs, at han kunde boe der, kaldtes han Næs-konge. Men saadanne Konger havde intet med Fylkets Anliggender at bestille.

Fylkestongernes Magt var heller ikke stor. Den bestod deri, at de var Anførere i Krig, Gode ved Fylkestemplet og Voldgiftsmænd i Trætter; men nogen egentlig Regjeringsmyndighed havde de ikke, og Bønderne afsjorde selv deres egne Anliggender paa Thingene, hvor Love vedtoges og Trætter paadømtes af Dommere, som Hærserne udnævnte. Man havde daade Fylkesthing for det hele Fylke, og Herredsting for hvert enkelt Herred.

similar derivations of words from the *Northern* languages will, it is hoped, do away with etymologies so erroneous as for instance deriving *church* (Scotch *Kirk*), as some do, from *kuriako oikos* (the Lord's house), which

derivation although ingenious, is very fallacious.

Næs or Næs (lit. nose), from its projecting shape means a *point of the land* (hence Engl. *Shear-ness*).

De egentlige Krigere eller fornemme Mænd kaldtes i den allerældste Tid Jarler. Siden blev Jarl en Værdstitel for den, der stod Kongen nærmest i Magt og Anseelse.

Norge bestod af henved tredive Hylfer, der vare indbyrdes uafhængige, og i lang Tid ikke havde nogen fælles Overkonge (Thjodkonge). De fleste og først befolkede af disse Hylfer laa langs Kysten. Fiskeri og Handelsfærd blev derfor tidligt vore Forfædres Hovednæringsvej ved Siden af Agerbrug og Færdrist. Men Handelsreiser tilsøs vare i de Tider gjerne forbundne med Sørøveri, og det ansaaes endog ærefuldt for de Mægtige at udruste Skibe, og ved dristige Tog at erhverve Gods og Rigdomme. Kongerne selv gjorde sig en Ære af at foretage slige Tog, og havde endog hvert Aar Ret til at opbyde et vist Antal Folk til at følge sig i Ledning eller Krigsfærd, ej alene til Landets Forsvar, men og til at erhverve Gods ved Plyndringer. Mange Kongesønner, som ej havde arvet Land, skaffede sig kun Skibe og Krigsfolk, og sværmede med dem om paa Krigstog som Søkonger.

3. Om Goter og Daner.

Det er allerede ovenfor sagt, at Nordmændene, sælgelig ogsaa Svenskerne og Gøterne, ere beslagtede med Lydsfkerne. Men Lydsfkerne have altid holdt sig sydligere, og ere desuden, som ovennævnt, komne tidligere østfra, end hine tre nordiske Folk. Et mægtigt Folk, der i sjerne Tider ligesom dannede et Mellemled mellem de egentlige Nordboer og de egentlige Lydsfere, var Gøterne, som beboede det nuværende Danmark og den sydligste Deel af den store nordiske Halvø, hvilke Lande med et fælles Navn kaldes Gotland. Gøterne og Gøterne eller Gauterne vare saaledes Naboer, og stode i nøje Forbindelse med hinanden. Et gotisk Folk eller Herskerstamme, ved Navn Danerne, fik endog Herredømmet i Gotland, og oprettede flere Riger,

Jarl (Engl. *Earl*), means originally a warrior or distinguished leader; it subsequently became an

honorary title for one next in power to the Danish Kings.

af hvilke det mægtigste var paa Den Sjælland, med et berømt Offertempel i Leidra. Der var ogsaa et Rige i Skaane, som dengang kaldtes Skandinavi, hvilket Navn man i senere Tid har brugt om hele den nordiske Halvø.

4. Eilbigere Sagn om Nor, Gor og Odins Ankomst til Norden.

I den vestlige Deel af det nuværende Rusland boede der i Oldtiden Folk af samme Stamme som Nordmænd og Svear, især omkring Søen Ilmen, hvor de havde en By ved Navn Holmgard (nu Novgorod). Dette Rige kaldtes Gardarike. Gjennem Gardarike stod den nordiske Halvøs Beboere i Forbindelse med Grækenland og Asien, hvis Handelsvarer bleve førte op ad de store russiske Floder og videre til Holmgard, hvorfra de fremdeles førtes over Den Gotland eller over Ålandsøhavet til det egentlige Norden.

Hos Nordmændene opkom senere det Sagn, at to Kongesønner, Nor og Gor, skulde have gjort et Tog fra Egnene ved den fiske Bugt til Norge, og erobret Landet, der skulde have faaet Navn efter Nor. Ligeledes blev det en almindelig Tro over hele Norden, at Odin og Væerne virkelig skulde have været til som Mennesker, og med et stort Følge have indvandret fra Egnene ved det sorte Hav, underlagt sig Gotland og en Deel af Norge, indført sin Religion overalt, og endelig opslaaet sin Bolig og opreist et Tempel i Sigtuna ved Mælaren i Svithjod. Hans Sønner og Venner skulde have deelt hans Rige. Men alle

Eigtuna, *Anna* is the Angl. Sax. and Dutch *tuin* (low Germ. *Tun*, high Germ. *Jaun*, [= *hedge*, *fence*, *enclosure*]). The Engl. *town* (which in the North is likewise pronounced '*toon*') is the same word. The original notion, in fact, of a town being that of a number of huts of mud fenced in by a *hedge*. This original notion formed of a

town (*tuin*) changed, although the word remained the same. Hence the assertion of Tacitus: "*that the Germans had no towns*", which was correct after the Roman notion of an *urbs* with temples, theatres, pantheons and the like public edifices; so *Sigtuna* means the *town of settlement* founded by the Goths under Odin (as the tradition has it).

disse Sagn ere kun at ansee som tidligere Tids Gjetninger. Odin og Æserne have aldrig i Virkeligheden været til, ligesaa lidt som Thor og For.

5. Om nogle ældre Konger og Kongestammer i Norge.

Om de fleste Konger i de nordiske Smaariger paastod man, at de nedstammede fra en af Æserne, fornemmelig fra Odin. Af Kongerne i Svithjod var Ynglingerne den mægtigste Hersestamme. De raadede i Upland, hvor de havde det navnkundige Tempel i Upsala. Ynglingerne ublebde sin Herkomst fra Yngve eller Ynge, der troedes at være den samme som Gudens Frø. Men allermost udmærkede sig Kongerne i Leidra paa Sjælland, der hørte til den Æt, som kaldtes Skjoldunger, og troedes at nedstamme fra Skjold, Odins Søn. Den sidste af disse Skjoldungestonger var Harald Hildetand, hvis Morfader Ivar Vidfadne, Konge i Skaane, havde underlagt sig det meste af Gotland, og fordrevet Ynglingerne fra Svithjod. Harald Hildetand arvede hans store Rige og blev en mægtig og anseet Konge. Han herskede over Svithjod, Götaland, Gotland og noget af Nordbyssland. Men i hans Alderdom skete der en stor Bevægelse i Norden. Nordmænd, Svear, tildeels ogsaa Krigere fra Gardarike, samlede sig under hans Frænde Sigurd Ring, en garbarisk Kongesøn, og kæmpede med Harald og den hele gotiske Magt paa Bravoldene i Østergotland (omtrent 720). Her faldt Harald med en Mængde af sine Mænd, og Sigurd Ring underlagde sig hele hans Rige, hvilket han tillige forærede med Viken eller den sydlige Deel af Norge paa begge Sider af Christianiafjorden ned til Gøta-Elven. Sigurd Rings Søn, Ragnar Lodbrok, udvidede Riget end mere, og tilbragte sin meste Tid med at sværme om paa Esen og herje paa fremmede Lande. Da hans Sønner vorere til, gjorde de lignende Tog, og alle, der kunde skaffe sig Skibe og Folk, fulgte deres Exempel. Fra nu af var der en lang Tid (over tohundrede Aar), i hvilken det hele Norden uephørligt udsendte Skibe og store Flaader forat plyndre

paa fremmede Kyster og bringe et rigt Bytte til Hjemmet. Dette kaldtes at jare i Viking, og de Krigere, der beskæftigede sig dermed, kaldtes Vikinger. De Lande, hvis Kyster især bleve plyndrede, var Nordtyskland, Frankrige, England, Skotland og Irland, dog besøgte Vikingerne ofte endnu sydligere Lande, som Spanien, og vovede sig ind i Middelhavet. Østersøens Kyster hjemløstes ligeledes.

Ragnar omkom, som det heder, paa et Vikingetog til England, og hans Sønner delte hans Lande mellem sig. Der opstod nu to Hovedriger, nemlig Sverige, der indbefattede Svithjod og Götaland, og Daneriget, der indbefattede Gotland og Viken. Det kaldtes Daneriget, fordi Gotlands nye Herrer bibeholdt Navnet Daner; og det egentlige Gotland begyndte nu at kaldes Danmark (Danernes Grændseland). Da de Vikingeskarer, der foruroligede det vestlige Europa, som oftest var enten Daner eller Nordmænd, bleve de ogsaa kaldte saaledes af Udlandingerne, som dog ikke ret vidste at gjøre Forskjel paa dem, men brugte ofte Navnet Daner eller Nordmænd i Fleng.

6. Ynglingekongerne i Norge.

Ragnar Lodbrok og hans nærmeste Efterkommere lod Daneriget bestyre ved Underkonger i de enkelte Lande dele, for selv uhindret at kunne sværme om paa Søen. Men disse Underkonger bleve tilsidst saa mægtige, at de ikke længer vilde adlyde Overtongen, og mange af dem gjorde sig uafhængige. Blandt disse var ogsaa Kongerne paa Opplandene og Vestfold i Norge. De nedstammede fra Ynglinge=Uten, som Ivar Vidfådne havde fordrøvet fra Svithjod. Det lykkedes nemlig Ynglinge=Kongen Halfdan Hvitheia at komme i Besiddelse af Soløer; siden erhvervede han Thoten m. m.; hans Søn fik ogsaa Vestfold eller Eggen vestenfor Christianiafjorden. Alt dette forsøgede hans Sønnesøns Sønnesøn, Halfdan Svarte, endmere, saaat hans Rige indbefattede omtrent det nuværende Christiania Stift med nogle tilgrændsende Fylker; Halfdan herskede aldeles uafhængigt. Han var en viis og forstandig Mand, meget afholdt af sine Undersaatter. Han

søgte klogelig at befæste sit nye samlede Rige ved at forene de fleste af dets Fylker under en fælles Lovgivning eller et fælles Hovedthing, der holdtes aarlig paa Eidsvold og kaldtes Eidsvathinget. Halfdan drafne endnu i sine bedste Aar, da han førte over den usikre Baarås paa Randsfjorden (860). Han efterlod en eneste Søn, Harald, dengang endnu et Barn, men forstandig fremfor sine Aar, og begjerlig efter Ære og Magt.

II. Norge samlet til et eneste Rige, indtil Christendommens fuldkomne Indførelse.

1. Fra Harald Haarfagre (860) til Magnus den Gode (1047). Island befolkes.

(860—933.)

Haralds nærmeste Nabosønder troede, at de let kunde fratage ham hans Lande, medens han endnu var et Barn, og bekrigede ham. Men de tog Feil; thi Harald overvandt dem ved sin Morbroder Guthorms Hjælp, og underkastede sig endog deres Besiddelser. Han vidste nu, hvad han kunde udrette, og besluttede at underkaste sig hele Norge. Den stolte Ragna Abilsdatter, som han friede til, bekræftede ham i dette Forsæt, thi hun erklærede sig for god til at egte en Smaatunge, og lovede ham først sin Haand, naar han var Norges Eneherre. Harald lovede ikke at klippe eller fæmme sit Haar, førend han havde opnaaet dette Maal, og skred strax til Verket. Først indtog han hele det Throndhjemste eller Thrøndelagen, der bestod af 8 Fylker, dernæst drog han sydest, langs Kysten, og underlagde sig det ene Fylke efter det andet. Tilslidst var der kun 4 Smaafylker tilbage; de forenede sig for at staa ham imod med fælles Magt, men han overvandt dem i det afgjørende og blodige Slag i Hafslofjorden paa Jæderen (tæved Ståvan-

men de tog Feil, (litr.) *they took mistake* i. e. *they were mistaken*.

ger) 872. Der var ogsaa flere Smaafyrster, som godvillig overdrog deres Besiddelser til Harald mod at blive hans Jarler; blandt disse vare Kongen i Raumbalen og Jarlen Haakon i Haalogaland (Nordlandene), der troedes at nedstamme fra en Søn af Odin, Seming, som her skulde have regjeret. Haakon blev Jarl i Thrøndelagen og Stamsfader for en mægtig St.

Hele Norge var nu erobret; Harald lod sit Haar klippe og kæmme, og det var saa langt og sagert, at han sit Tilnavnet Haarfagre. Hans Riges Grændser var Østaelven fra dens Udløb og nordøst, Bævern, Skovene øst for Vermeland, der ogsaa tilhørte ham, dernæst Fjeldstrækningerne ligetil Finmarken; i Nord var Grændserne uvisse; thi Finmarken var ikke egentlig underbunget, men han lod fræve Stater ligetil det hvide Hav. Harald Haarfagre søgte at befæste sin Magt og Rigests Sammenhold ved strenge Love og et velordnet Krigsvæsen. Han erklærede sig selv for Eier af alt Jordegods, og fratog saaledes Bønderne deres Odelsret; han paalagde en almindelig Skat, hvortil man aldrig tilforn havde været vant; han indsatte en Jarl i hvert Fylke, til at modtage Skatter, dømme Almuen og holde et vist Antal Krigssfolk; Jarlerne og Herrerne havde saaledes ligesaameget den Forretning at passe paa Bønderne, som at forsvare Landet. Med andre Ord: Lehnsvæsenet indførtes. I denne Tvang kunde mange af de fornæmste Nordmænd ikke finde sig, men vandrede ud af Landet. Den Island var nylig opdaget (867), didhen søgte de Fleste med alle deres Tilhængere og oprettede her en Fristat, der redvarede uafhængig, skjønt nære forbunden med Norge, i henved 400 Aar. Ligeledes søgte nogle til de øvrige Der i Vesterhavet, Færøerne, Hjaltsland eller Skotlandssøerne, Ørkenøerne og Syderøerne

der troedes at nedstamme fra en Søn af Odin, who were believed to descend from a Son of Odin. Han paalagde en almindelig Skat, he laid on (imposed) a general tax (comp. the Note on the origin of *scot and lot*

han indsatte en Jarl til at modtage Skatter, he appointed a Jearl (= Earl) for receiving or collecting the taxes (which was one of the original functions of the Jarl (Earl)). Syderøer, the plur. of Ø (island)

eller Hebriderne, og foruroligede siden herfra Norge, saaat Harald maatte gjøre et Sætog, hvorved han underkastede sig Eyderøerne, Hjaltland og Orkenøerne. En Mængde drog i Vifing til andre Lande; der oprettedes norfke Riger paa Irland, i England og især i Franfrig, hvor den norfke Jarlesøn Ganger-Rolf blev Hertug i Normandie, saa kaldet efter Nordmændene.

Men Haralds Indretninger blev ikke af lang Varighed. Det nyttede ikke, med Magt at holde Landet sammen; fligt maatte fce med det Gode. Harald var vel hædret og elsket formeddelt sine udmærkede aandelige og legemlige Egenftaber, især af sine egne Mænd, men hans strenge Regjering var dog forhadet. Han havde mange Huftruer og Børn; da hans Søner vorede til, voldte de store Uroligheder, thi enhver af dem vilde blive Herre, hvor han var opdragen. Harald kunde ikke længer styre dem. Da han var 50 Aar gammel (900), søgte han at tilfredsstille dem ved at give enhver Kongenavn og et Stykke Land at bestyre med samme Rettighed som Jarlerne, men vakte igjen deres Misnoje ved at udnævne sin kjæreste Søn, Erik Blodøre, til deres Overkonge og sin Thronfølger. Erik, der opvildfede af sin Huftru, den onde og listige Gunnhild, søgte ved Vaabenmagt at underkue sine Brødre og dræbte flere af dem. Herved blev han meget forhadet. Der opstod Forvirring i Landet, og Harald, som imidlertid var bleven gammel og svag, neblagde i sit 80de Aar Regjeringen, forat leve i Ro. Han døde 3 Aar efter (933) paa Karmøen, hvor han ogsaa blev hølagt.

is Det. — Eyderøer then signifies the South islands (relative to the North). The English use the term *Sodor and Man*, not being able, according to Munch, to explain the exact etymological nature of this expression. — Now *Sodor* is simply a corruption of *Eydeer* (*South-Islands*) and the Celtic word *Man* designating any rocky is-

land or rock, *Sodor* (*Eydeer*) is, as it were: *adjectively* used before *Man* i. e. "*The South-islands rock*." The later introduction of *and* is simply a perversion, just as *Bull and Mouth* for *Boulogne Mouth*. This again will show what results turn up from the study of Scandinavian Etymology for the English language.

2. Erik Blodøre og Haakon den Gode.

(933—938. 938—961.)

Erik Blodøre var den hele Tid sig selv lig, og Hadet mod ham vorede stedse. Helbigviis var endnu Harald Haarfagres yngste Søn, Haakon, i Live. Faderen havde sendt ham til England, hvor han blev opdragen ved Kong Abelssteens Hof. Englænderne vare paa denne Tid kristne og stode langt over Nordmændene i aandelig Dannelsse. Haakon fik saaledes en ypperlig Opdragelse, blev oplært i Christendommen og øvet i alle Færdigheder, der anstod en Fyrste. Abelssteen holdt meget af ham, forærede ham det prægtige Sværd, Kvernbit, og behandlede ham som sin egen Søn. Haakon kaldtes derfor siden Abelssteensføltre. Ved Efterretningen om sin Faders Død besluttede han strax at fraribe Erik Riget, fik Folk og Etibe af Abelssteen, og seilede til Norge, hvor hans smukke Udvortes, hans indtagende og blide Væsen, snart vant alle for ham. Paa et Thing i Throndhjem toge Bønderne Haakon, efter Sigurd Haakonsøn Jarls Opfordring, til Konge (935), og snart fulgte det øvrige Land Throndernes Exempel. Erik Blodøre flygtede, og faldt 15 Aar efter i et Slag i England.

Men Haakon maatte paa den anden Side gjøre store Indrømmelser. Han maatte strax tilbagegive Bønderne deres Odelseret, og herved ophævedes med det Samme den Lehnsvang, Harald Haarfagre havde indført. Bønderne fik deres gamle Friheder igjen, og Haakon søgte derfor ved fredelige Midler at give det unge Rige tilbørlig Fasthed. Han bragte det dertil, at hele det vestensjælske og nordensjælske Norge forenedes til to store Lagdømmer med hvert sit Lagthing, Gulathinget ved Sognefjorden i Bergens Stift, og Frostethinget paa Frostøen i Throndhjems Stift. Hvert Lagdømme antog en sættes af Kongen foreslaet Lov: Gulathingssloven og Frostethingsloven. Riget havde nu altsaa kun tre ikke meget forskellige Love, og der blev større Samfærrel mellem Bønderne indenlands. Haakon søgte endog at indføre Christendommen i Landet, men dette mislykkedes dog for ham, tværtimod blev han af de overmødige Bønder nød til at deltage i deres hedenske Ofringer. Haakon satte Forsvarsvæsenet paa en bedre Fod og overlod det igjen

til Bønderne selv; han lod alle Fylker langs Kysten inddele i visse Dele, der kaldtes *Skibreder*; i enhver *Skibrede* skulde Bønderne *skedest* for al *Skat* holde et *Skib*, og i Krigs-tilfælde udruste det med Folk og *Mad*. Værder oprettedes paa de højest Bjerge for at antændes, naar nogen Fiende nærmede sig; Krigsbudet fra Værde til Værde behøvede kun 7 Dage for at gienneiløbe hele Landet. Ved saadant Krigsbud skulde Krigsbudstilffe eller *Hær* ør opstares for at gaa fra *Gaard* til *Gaard* i hver *Vygd*; paa denne Maade var det let at faa en *Hær* paa Venene.

Rycten heraf viste sig snart, da de Danske begyndte at bekriige Landet. Konger af *Ragnar Lodbroks* *æt* havde nemlig ikke opgivet deres gamle *Fordringer* paa at ansees som *Overkonger* i *Viken* og *Oplandene*, om de endog ikke havde været mægtige nok til at binde an med *Halfdan Svarte* og *Harald Haarfagre*. Danefongen *Gorm Harald Knuts søn* begyndte paa *Harald Haarfagres* *Tid* at bringe *Underkongerne* i *Danmark* til *Lydighed*, og det lykkedes ham tilfids. Han sædte eller forjog dem alle, saaat der fra den *Tid* af ikke var flere *Underkonger* tilbage. *Gorm* døde omtrent paa samme *Tid* som *Haakon Eldsteens* søstre blev *Konge* i *Norge*. *Gorms* *Søn* og *Efterfølger*, *Harald Blaatand*, forsøgte nu ogsaa paa at vinde de norske *Besiddelser* tilbage, men vovede dog ikke strax at angribe *Norge* med en stor *Hær*. Han fik dertil en velkommen *Anledning*, da *Dronning Gunnhild* efter *Grif Blodores* *Død* flygtede til *Danmark* med sine mange *Sønner*, der ansaa sig for *arveberettigede* til *Norge*, og ønskede paa at stede *Haakon* fra *Thronen*. *Harald* tog vel imod dem, skienkede dem store *Indkomster* og understøttede dem med *Folk* og *Skibe* baade til *Vikings* tog og til *Angreb* paa *Norge*. Helst havde han vel ønsket selv at faa *Norge*, men derpaa turde han endnu ikke prøve. *Grifsønnernes* *Forsøg* vare ogsaa længe forjævede. I *Forsætningen* begyndte de med at forurolige *Viken*, der beskyttedes af *Haakons* *Broder* sønner, *Konger*ne *Tryggve* og *Gudrød*. Men *Haakon* gien-
gjaldt de Danskes *Angreb* og tilføiede *Danmark* stor *Skade*.

istedet for al *Skat* holde et *Skib*,
instead of (paying) any taxes

(they) should fit out a ship and
in time of war man it.

Hans Anseelse og Indest tiltog fledest, man kaldte ham den Gode, og Indbyggerne af Jemteland samt en Del af Helsingeland undertastede sig ham frivilligt. Efter flere frugtesløse Angreb paa Norge, hvorved endog de to ældste af Eriks Sønner vare faldne, lykkedes det dem omsider at overrumple Haakon ved et Gjeskebud paa Stord-Øen (paa Søndhordland). Mægtet Haakon kun havde faa Folk hos sig, satte han sig dog til Modværge og stred tilligemed sine Kjemper saa tappert, at Fienden forstræffet maatte flygte. Haakon dræbte med egen Haand Eriksønnernes vældigste Kjemper, Eivind Skryha, og forfulgte de Flygtende lige ned til Stranden, da han uheldigvis blev truffen af en Pil, som faa Timer efter gjorde Ende paa hans Liv (961). Før sin Død bestemte han Eriks Sønner til sine Efterfølgere, og Folket, der elskede ham ubestrideligt, fandt sig deri. Han var en af Norges hyppreste Konger, og ham skylder man især, at det ikke paany adspaltedes i mange Emaariger, der indbyrdes vilde have ødelagt hinanden og være blevne et Nov for Fremmede.

3. Erik Blodøres Sønner.

(961 — 985.)

Erik Blodøres Sønner fik un altsaa Kongedømmet i Norge. De vare vældige Krigere, men gjerrige, overmodige og voldsomme. Den fornemste af dem var den ældste, Harald Graafeld, men deres Moder Gunnhild havde alligevel mest at sige. De udsugede og undertrykkede Landet, ødelagde, fordi de vare Christne, Afskudsstemplerne, og hindrede Dyringer, uden forresten at indføre Christendommen; de bleve derfor gruelligt forhadte. Mod Haakon den Godes Venner fore de haardt frem; den gamle Sigurd Jarl blev indebrændt og Underfangerne Tryggve og Gudrød oversaldne og dræbte. Men i Sigurd Jarls Søn, den tappre, lyfste og af Thronverne elskede Haakon Jarl fik de snart en overlegen Fiende. Han begav sig til Harald Gormsøn i Danmark; ophidsede ham mod Gunnhild og hendes Sønner, og tilbød sig at skaffe ham selv Norges Krone, hvis han vilde understøtte ham. Harald Gormsøn, som længe havde havt Øst til Norge, kunde ikke modstaa dette Tilbud; han gav sit Minde til at

Harald Graafeld blev loffet ned til Danmark og dræbt (965), hvorpaa Gunnhild og de øvrige Eriksønner flygtede. Haakon indsatte nu til Jarl i det nordre og vestenstielste Norge, som strax underkastede sig; det Søndenstielste beholdt Danekongen for sig selv, men overlod siden en Deel deraf til Gudrøds Søn, Harald Grønste. Aarsagen, hvorfor Nordmændene saa let underkastede sig, var dels, at Mange yndede Haakon Jarl, dels, at de talrige og herskesyge Herfer og Storbønder bedre kunde raade sig selv, naar deres Overherre var langt borte.

4. Haakon Jarl og Harald Grønste under Danekongen Harald Gormsøn som Overkonge.

(968—998.)

Haakon Jarl raadede næsten ganske uafhængigt for sin Deel, som var det meste af Landet. Hans Søn Erik Jarl fik siden en Deel af Opplandene, og det danske Regimente bestod altsaa mest i Røvet. Siden benyttede Haakon sig af en farlig Krig, Harald førte med Tydskland, til aldeles at løsrive sig (976). Harald fik vel de mægtige og fragerste Jomsvikinger (danske Høvdinge, der i den vendiste Stad Jomne eller Jomsborg havde stiftet et Vikingesamfund) til at angribe Haakon, men denne og hans Søn Erik vandt en herlig Sejer i det frygtelige Søslag i Hjørungaavaag (nu Lidvaag paa Hareibland paa Sønderø), hvorved Jomsvikernes Magt aldeles knækkedes og Norges Uafhængighed befæstedes (986). Haakon Jarl var nu altsaa Norges egentlige Høvding, især da Harald Grønste idelig sværmede om i Bising og omsider indebrændtes af den svenske Enkedronning Sigrid Storraade, der var kjed af hans idelige Frieri. Saameget udrettebets dog under Harald Gormsøn, at Christendommen blev antagen hist og her i Viken. Forresten var Haakon Jarl en ivrig Hedning og derfor elsket af Folket, indtil hans Lykke gjorde ham hovmodig, hans Hovmod grusom og tyrannisk. Da han vilde røve den thronbeste Bonde Drim Lyrjas smukke Hustru Gudrun fra ham, udsendte denne efter Lands Lov og Ret Krigsbudstikke; Folket samlede sig, og Haakon Jarl maatte i Hast flygte. Ledsaaget af sin Træl Karl søgte han Tilflugt paa Gaarden

Rimol hos sin Elsterinde Thora, der skulde dem i en Grav under en Svinesti. Netop paa samme Tid kom den dræbte Kong Tryggves Søn Olaf seilende ind ad Fjorden med Folk og Stibe. Hans Moder havde i hans spæde Barndom flygtet med ham til Rusland, hvor han var opdragen ved Storfyrst Vladimirs Hof; fra sit 18de Aar havde han sværmet om paa Søen, indlagt sig stor Hæder, antaget Christendommen og ved Giftermaal erhvervet sig et lille Rige paa Irland. Ved at erfare, hvorledes det stod til i Norge, sit han Lyft til at erhverve sit Fædrenerige, drog derhen, og blev strax, som en Villing af Harald Haarfagre, antagen til Konge af Bønderne i Throndhjem. Trællen Karf myrdede forræderisk sin Herre (995) i Haab om at faa stor Løn, men Olaf straffede ham med Døden.

5. Olaf Tryggvesøn indfører Christendommen.

(995 — 1000.)

Inden kort Tid var Olaf Tryggvesøn antagen som Konge over hele Norge, saavel fordi han var af den gamle Kongesæt, som især formedelst hans hyperlige Aands- og Legems-gaver; thi han var smuk, en Mester i alleslags Legemsøvelser og Vaabensfærd, veltalende, blid og omgængelig. Men han var paa den anden Side ogsaa hidfig, streng og ikke sjelden grusom, isærdeleshed hvor det gjaldt Religionen; thi han gjorde det til sit Hovedformaal, fuldkommen at indføre Christendommen i sit Rige. Han begyndte med Viken, og drog siden langs Kysten nordøst fra Fylke til Fylke, ikke afladende, før end Christendommen var antagen. Dem, som ei vilde med det Gode, tvang han ofte ved haarde Pinsler dertil. Mest Modstand fandt han i det Throndhjemske og Haalogaland, men her brugte han agsaa de strengeste Midler. Han bragte det ved Trusler og Overtalelser endog dertil, at Island og det nylig (985) opdagede og bebyggede Grønland christnedes, ligeledes

der skulde dem i en Grav under en Svinesti, who concealed them in a pit beneath a pig-sty; *sti* (*sty*) means originally a path or walk, so that the Engl. is *lit. pig-walk* (similar to a 'sheep-

walk'). The swine were fattened in the North in large oak-woods on the acorns falling from the trees, and a path or lane was cut through the forest.

Færøerne, Hjaltsland og Orknøerne, over hvilke Lande han befæstede sit Herredømme. Alt dette skete paa lidt mindre end fem Aar, og desuagtet var Olaf elsket af sine Underfaatter som faa; hans Gaver maa derfor have været meget store. Han holdt Underkongerne paa Opplandene skarpt i Løse, herskede med Kraft og skaffede Norge sin tredje Rigsstad (Tunsberg og Konghelle var allerede til), idet han i Throndhjem ved Nidelvens Munding anlagde Nidaros (996), som i Tidens Løb har faaet Navn efter Landskabet.

Men Olaf havde ogsaa mange og mægtige Fiender. Den danske Konge, Svein Tjugestjæg, Harald Gormsøns Søn, ansaa sig, ligesom sin Fader, berettiget til Norge; dertil kom, at Olaf, uden at spørge ham om det, egede hans Hustru, der var bortlovet til en anden Fyrste. Olaf havde tidligere friet til Sigrid Storraade, men fornærmet hende, da hun ei vilde antage Christendommen. Siden egede han Svein, og ophidsede ham endnu mere mod den norske Konge; sin egen Søn, Olaf Skottkonung, Konge af Sverige, fik hun ogsaa overtalt til at blive Olaf Trygvessøns Fiende. Med disse forenede sig Haakon Jarls Søn, Erik Jarl, der vilde have sin Faders Besiddelser tilbage og hevne hans Død. Olaf gjorde just et Tog til Venden, for der at udrette nogle Grevder: paa Tilbageveien blev han, da hans fleste Skibe vare sejlede fra ham, overfaldt ved Den Svolder (ikke langt fra Rügen) af de forenede Fyrster. Han og hans Mænd kæmpede en Tidlang med ubeskrivelig Tapthed, men Overmagten var for stor, og for ei at blive fangen, sprang han med flere overbord fra sit Skib Ormen Lange, det største og skønneste i Norden (9de Sept. 1000). Sejrherrerne drog til Norge, som de delte mellem sig. Landet fik saaledes ikke længe Lov til at være samlet, dog sølte man ei faa meget til det fremmede Herredømme; thi Erik Jarl og hans Broder Svein fik Beskyrelsen af den svenske og danske Konges Stykker, hvorefter der kun svarede Skat. Brødrenes Regjering var i det Hele taget rosværdig, skjønt noget svag; de vare begge, især Erik, udmærkede Mænd, tapre, ædelmodige og venlige; Norge nød Fred i lang Tid og trivedes godt; men de mægtige Herfer tiltog sig altfor megen Magt, Underkongerne paa Opplandene af Harald Haarfares Stet herskede næsten uafhængigt, og Christendommen forfaldt.

6. Olaf den Hellige.

1015—1030.

Efter femten Aars Forløb befriedes Norge fra det fremmede Aag, og fik atter en Herster af den gamle Kongesæt. Svein Tvingestigs Søn, den danske Konge Knut, der vilde erobre England, kaldte nemlig Erik Jarl til sig med Hjelpetropper. Dette erfordr Harald Grønste's Søn (og Harald Haarfagre's Sønnesøns Sønnesøn) Olaf, der efter Fæderens Død var bleven opfostreret paa Ringerike hos sin Stiffader, Underkongen Sigurd Svr; siden havde han flakket om paa Villingstog, men besluttede nu at erhverve sit Fædrenerige. Han var saa heldig, strax ved Ankomsten til Norge, at fange Erik Jarls unge Søn Haakon, som han slap løs mod det Løfte, aldrig mere at komme til Norge; siden slog han Svend Jarl ved Nesje (ikke langt fra det nuværende Langevund) 1016, og nødte ham til at forlade Landet. Kort efter døde Svein Jarl i Everige, Erik Jarl i England, og Olaf blev uden Modsigelse valgt til Konge i Norge. Den svenske Konge Olaf Støtikonung vilde vel ikke godvillig finde sig i, at Norges Konge tog hans Dele i Besiddelse, men Svenskerne, der ønskede Fred med Norge, tvang ham ej alene til at holde sig i Ro, men ogsaa til at finde sig i, at Olaf Haraldssøn egtede en af hans Døttre.

Olaf Haraldssøn er en af Norges mærkeligste Konger. Siden Haakon Abelsønsfostre var der ingen, der saa troligt som han arbejdede paa at sammenknytte Rigets forskellige Dele, at oprette Orden i Landet, indføre Kultur og bildere Sæder. Hedenstabet udryddede han aldeles, og efter de Liders Skik ofte med Grusomhed. Udelig reiste han frem og tilbage i Landet med Krigsfolk, for at vaage over Christendommen og indsætte Hedningerne Skrak. Kirker byggedes rundt om i Landet, og Bræster indfattedes. Lovgivning blev omhyggelig forbedret og fuldstændiggjort; Nordmændene pleiede endog flere Aarhundreder senere at kalde deres Love St. Olafs Lov. Handelen blev ophjulpen og en ny Stad, Borg eller Sarpborg, blev anlagt ved Sarpfossen. Der blev gjort en Begyndelse til Tralles væsenets Afstæffelse, en Kirkelov blev givet, isærdeleshed ved Hjælp af Bisop Grimtall, og for Kongens Hof eller

Hird blev forfattet en egen Lov, Hirdskraa. Fra ældgamle Tider pleiede nemlig Kongerne at have en Livvagt eller Hird, bestaaende af de glæveste og raskeste Mænd i Landet, der optoges til Hirdmænd og fik en vis Betaling i Penge og Klæder. Efterhaanden forøgedes Hirdmændenes Antal; nye Værdigheder opkom, som Stallarerne, der altid vare om Kongens Person og talte paa Thinget i hans Ravn, Merkesmanden eller Fanebæreren, Skutilsvendene (etstags opvartende Kammerherrer) og Gjesterne, der stode under Hirdmændene og udrettede allehaande vanskelige Vrender. Alle disse Embedsmænds Værdigheder og Rettigheder bestemtes i Hirdskraa. Uagtet flere nye Skikke udenlandsfra bleve indførte, gif Alt dog endnu meget simpelt til; Kongen reiste altid omkring paa sine Gaarde, Hirdmændene fulgte ham, og sov altid um Natten i een Stue, hvor Stabsenge stode langs Væggene. Man havde ikke Vinduer uden i Kirkerne, men kun Ljorer, og langsad Gulvet brand altid Ild. Til Kongens Reiser besørge de Bønderne Skyds, og Kongens Indtægter, der nu fornemmelig bestode i en Deel af Leedingen, i Kongsgaardenes Afkastning og i de Bøder, der gaves for visse Forbrydelser, indsamledes af Mænd. Engang hvert Aar samlede Bønderne paa de tre store Thing, hvor alle Lovsforandringer bleve foreslagne og antagne; et udvalgt Antal af Bønderne, den saakaldte Lagrette, dømte i alle Sager. Norges Grændser vare de samme som paa Harald Haarfagres Tid, paa Vermeland nær, der nu tilhørte Sverige, hvorimod Jemteland, Herjedalen og Helsingeland skulde tilhøre Norge; over Ortnærne, Hjaltland og Færøerne bestyrkede Olaf sit Herredømme. •

De mægtige Lendermænd (saaledes kaldtes nu de med kongelige Gaarde forlehnede Herfer) og Underkonger, der under Jarlernes milde Regjering vare blevene selvraadige,

Hirdskraa, a law regulating the household of the king and his retainers, *Skraa* (adj. and *lit. slanting*) is of the same root as the Engl. *scroll* (originally a roller for a written document; the term *Skraa* implies the notion of rolling up, *slantingly* or writing perhaps *slantingly* on a roller as, for instance, in ancient times in some cases on a *Runen=Stab*).

syntes naturligtvis ilde om Olafs kraftige Styrelse. Flere af dem yndede ogsaa den gamle Religion og afstyrede Christendommen. Olaf ophævede derfor Underfongernes Værdighed, og da de ei godvillig ville finde sig heri, lod han dem haardt behandle, forjage eller lemlæste paa Sigurd Eyr nær. Den stolte Herse Dale-Gudbrand i Gudbrandsdalen antog Christendommen, da Olaf lod hans Gudebillede slaa istykker. Men en Mængde Lendermænd, som Erling Skjalgsson paa Sole ved Jæderen, Einar Thambestjelver i Throndhjem, Jarlernes Svoger, Haalogalænderne Thorer Hund og Haarek af Thjotts, og en heel Deel flere, bleve saa forbitrede, at de deels oppeggede Bønderne mod Kongen, deels vandrede ud til den danske Kong Knut, der nu havde erobret England, hvor han holdt et pragtfuldt Hof, og modtog med største Venlighed de misfornøiede Nordmænd, saasom han, ligesom sin Fader, ogsaa trængte efter at erhverve Norge. Han sendte endog hemmelige Ubsendinger derhen, som ved Overtalelser og rige Gaver opvakte endnu flere Fiender mod Kong Olaf. I det Hele taget forstod man endnu ikke at sætte Pris paa Olafs gode Villie og rebelige Bestræbelser, men ansaa ham for en haard, grusom og egenmægtig Mand. Omfiden udbrød der Krig mellem Olaf og Knut. Olaf understøttedes af sin Svoger, den svenske Konge Anund, og de forenede Konger seirede vel i det blodige Slag ved Helgeaa i Eskarne (1027), men Olaf maatte dog strax derefter drage hjem til Norge, hvorven Knut forfulgte ham. Olaf blev forladt af Mængden, der slog sig paa Knuts Side, og med sin unge Søn Magnus og nogle saa Benner flygtede Olaf over Everige til den russiske Storfyrste Jaroslav, der tog venligt imod ham og tilbød ham Besiddelser i sit Rige. Men en Drøm, han havde, hvori han troede at see Olaf Trygvessøn, der kaldte ham tilbage, opmuntrede ham til endnu at forsøge sin Lykke. Han fik Understøttelse af Kong Anund, og flere af hans Tilhængere samlede sig omkring ham, saa at han endog i Epidsen for 4000 Mand kunde drage over Fjeldet ned i Værdalen. Men Lendermændene og Bønderne havde paa sin Side ogsaa samlet en Hær paa 13000 Mand, under Anførsel af Thorer Hund, Haarek af Thjotts og Ralf Arnesen. Ved Gaarden Stiklestad (31

Aug. 1030) kom det til et blodigt Slag, hvor Olaf og de fleste af hans ypperste Mænd bleve dræbte. Kong Knut havde først sat Haakon Grifsson til Jarl over Norge, men han var just omkommen paa Søen; nu gjorde han sin egen Søn Svein til Norges Konge, og Folket fik saaledes klart sin Udmygelse at søle. Snart angreb man ogsaa inderligt, at man ej havde skønnet paa Kong Olaf; thi Svein lod sig forlede af danske Raadgivere, der behandlede Landet med Haardhed og truede at undertrykke det. Nordmændene tilfidsattes for de Danske, nye og uhorste Paalæg indrettedes. Folkets Anger over dets Uafnømmelighed mod Olaf og hans Iver for Christendommen bevirkede, at man forgubede hans Minde; han erklæredes eenstemmigt for en Helgen, og det hed, at mange Mirakler skete ved hans Lig, der blev optaget, høitideligt strinlagt og indsat i en Kirke, han selv havde bygget i Nidaros. Siden opførtes en Mængde Kirker til hans Minde, ej alene i Norge, men ogsaa andensteds i Europa; man kaldte ham fra den Tid altid St. Olaf eller Olaf den Hellige, og han blev Norges Nationalhelgen d. e. han blev anset som den fornemste af alle dem, der efter den katholske Religion antoges for Helgener eller hellige Mænd, og som den, der især beskyttede Norge. Noget forhen havde man i det vestlige Norge faaet Helgenen St. Sunniva, og lidt senere fik man i det sydlige St. Hallvard, der ogsaa holdtes høit i Ære, men ingen som St. Olaf. Hans Martyrdom fuldendte hans Bærk, at grundfæste Christendommen; thi nu svandt den sidste Levning af Hebenstabet. Den bevirkede ogsaa, at det norske Folk med Kjærlighed og Hengivenhed sluttede sig om hans Æt. Norges Uafhængighed fik ved St. Olaf ligesom en højre Bekræftelse, og man kan derfor med Rette kalde ham Rigets anden og rette Stifter. Thi hidtil var Norge kun sammenerobret og dets enkelte Dele løseligt forbundne; under St. Olaf blev det et samlet Hæle.

de
vte
par
en
fin
at
ig
b
e
i
s
i

